Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete, till lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken, till lag om ändrad lydelse av 14 § i lagen den 27 juni 1902 innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar och till lag angående tillämpning med avseende å elektrisk järnväg av bestämmelserna i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift; dels ock i anledning därav väckta motioner.

Närvarande vid ärendets slutliga behandling: herrar Lindman, ordf., Branting, v. ordf., Svensson, Mannheimer, Antonsson, von Sydow, Lars Olsson, Widell, von Koch, Beckman, Persson i Tällberg, Lindqvist i Stockholm, Nilsson i Bonarp, Holmström, Pettersson i Bjälbo och Cederborg.

Genom en den 10 april 1916 dagtecknad proposition, nr 111, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande här nedan intagna förslag till

lag om försäkring för olycksfall i arbete;

lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken;

lag om ändrad lydelse av 14 § i lagen den 27 juni 1902 innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar; och

lag angående tillämpning med avseende å elektrisk järnväg av bestämmelserna i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift.

I samband med denna proposition, som hänvisats till särskilda utskottet, har utskottet till behandling förehaft följande med anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

inom första kammaren

nr 104 av herrar *Sixten Neiglick*, *Erik Hallin* och *J. S. Almer;*
» 109 av herr *Charles Lindley*, och
» 110 av herr *Hjalmar von Sydow*; samt

inom andra kammaren

nr 266 av herrar *Axel Sundberg*, *Aug. Larsson* och *Wilh. Hellberg*;
» 274 av herr *Per Tysk*;
» 275 av herrar *Bernh. Eriksson*, *Hj. Branting*, *F. V. Thorsson*, *Herm. Lindqvist*, *Värner Rydén*, *Nils Persson*, *Erik Palmstierna*, *Vikt. Larsson* och *Rich. Sandler*; och
nr 276 av herr *Alex Thore*.

För de yrkanden, som i dessa motioner framställts, lämnar utskottet redogörelse här nedan vid behandlingen av de delar av den kungl. propositionen, som därmed sammanhänger. Med avseende å motiveringen, i den mån densamma ej här nedan återgives, får utskottet hänvisa till motionerna.

Utskottets yttrande.

Den nu gällande lagen om ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete den 5 juli 1901 motsvarar för visso icke de berättigade krav, som numera ställas på ifrågavarande gren av socialförsäkringen. Lagen, vilken som bekant utgör resultatet av ett synnerligen långvarigt lagstiftningsarbete, stod redan vid sin tillkomst i uppenbart missförhållande såväl till utvecklingen i övrigt på det sociala området som till den utländska lagstiftningen i ämnet. Också har arbetet på genomförandet av en mera modern olycksfallslagstiftning i vårt land, vilket arbete så gott som utan avbrott pågått alltsedan frågan vid 1884 års riksdag upptogs till behandling, endast kort tid efter lagens utfärdande återupptagits. Såväl de framställningar och förslag om ändringar i lagen, vilka därvid framkommit, som den erfarenhet lagens tillämpning givit, synes utskottet klart giva vid handen, att genomförandet av en ny lagstiftning på ifrågavarande område ej längre bör uppskjutas.

Vad de nu föreliggande förslagen angå, äro de grundade på de av ålderdomsförsäkringskommittén den 19 oktober 1915 avgivna förslagen

till lag om försäkring för olycksfall i arbete, lag om ändrad lydelse av 17 kapitlet 12 § handelsbalken, lag om ändrad lydelse av 14 § i lagen den 27 juni 1902 innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar och lag om ändrad lydelse av lagen den 22 juni 1904 angående tillämpning med avseende å elektrisk järnväg av bestämmelserna i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift.

Sedan dessa förslag för yttrande remitterats till riksförsäkringsanstalten, socialstyrelsen, kommerskollegium, vattenfallsstyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, lantbruksstyrelsen, lantbruksakademien, överståthållareämbetet samt Kungl. Maj:ts befallningshavande i rikets län, därvid jämväl kommuner och övriga intresserade lämnats tillfälle att yttra sig över förslagen, hava desamma, med anledning av framställda anmärkningar, inom civildepartementet i vissa delar omarbetats, varefter över de sålunda föreliggande förslagen lagrådets yttrande inhämtats.

Sedan med anledning av inom lagrådet framställda erinringar förslagen i vissa hänseenden ytterligare jämkats, hava desamma med nu förevarande proposition förelagts riksdagen till antagande.

Utskottet, som funnit de ifrågavarande lagförslagen vara av beskaffenhet att, med de ändringar utskottet här nedan föreslagit, böra av riksdagen godkännas, får beträffande förslagens närmare innehåll, i den mån ej redogörelse därför här nedan lämnas, hänvisa till den Kungl. propositionen och de därvid fogade utdrag av de i statsrådet och lagrådet förda protokoll.

Förslaget till lag om försäkring för olycksfall i arbete.

Förslagets huvudgrunder.

Från nu gällande lag avviker förslaget huvudsakligen däruti, att lagstiftningen skulle komma att erhålla väsentligt större omfattning, ersättningarnes belopp betydligt höjas och ersättningarna beräknas efter arbetsförtjänsten, karenstiden minskas från 60 till 4 dagar och slutligen arbetsgivarens direkta ersättningsskyldighet utbytas mot försäkringsplikt.

Att lagstiftningen på ifrågavarande område bör grundas på principen om obligatorisk försäkring, torde numera, vad vårt land beträffar, vara allmänt erkänt. Också hava såväl myndigheter som enskilda, vilka avgivit yttrande över ålderdomsförsäkringskommitténs förslag, så gott som enhälligt tillstyrkt införandet av försäkringsplikt. Så snart man för övrigt vill utsträcka lagstiftningen utöver den egentliga industrien till att omfatta även mindre arbetsgivare, för vilka en direkt ersättningsskyldighet

i flertalet fall skulle bliva alltför betungande och vilkas ekonomiska villkor icke kunna anses för arbetaren erbjuda tillräcklig garanti för ersättningens utfående, torde införandet av försäkringstvång bliva en nödvändighet.

Enligt det nu föreliggande förslaget skulle lagstiftningen principiellt komma att omfatta varje arbetare, därvid med arbetare skall förstås envar, som mot avlöning användes till arbete för annans räkning. Under det den nu gällande svenska lagen huvudsakligen omfattar industrien och densamma närstående verksamheter, skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag under lagstiftningen inbegripas jämväl jordbruket, handeln, hantverket, sjöfarten och husliga sysslor. Förslaget har i denna del grundats på den enligt utskottets mening riktiga principen, att varje arbetare, oavsett arten av den verksamhet, i vilken han är anställd, bör såvitt möjligt beredas rätt till ersättning för skada till följd av olycksfall i arbetet och att följaktligen lagstiftningen bör utsträckas till så många slag av verksamheter, som med hänsyn till omständigheterna i övrigt kan låta sig göra.

Innan utskottet övergår till granskning av förslagets särskilda delar, vill utskottet till behandling upptaga en fråga av mera grundläggande betydelse.

Karenstiden. Ett av de mest omtvistade problemen med avseende å den föreslagna lagstiftningen torde vara frågan om *karenstiden*, varmed förstås en viss längre eller kortare tid efter olycksfallet, under vilken ersättning på grund av olycksfallsförsäkringen icke utgår.

Denna fråga har, såsom av den i Kungl. Maj:ts proposition intagna redogörelsen framgår, i de olika ländernas lagar i allmänhet lösts på olika sätt. Ser man på förhållandena i länder med försäkringsplikt, utgör karenstiden i Tyskland, Ryssland och Luxemburg 13 veckor; i Ungern 10 veckor; i Österrike 4 veckor; i Rumänien 2 veckor; i Norge 10 dagar; i Schweiz 3 dagar; i Holland 1 dag (om sjukdomen varat mer än 3 dagar) samt i Italien 1 dag. Beträffande åter de länder, i vilka lagstiftningen väsentligen grundats på ersättningsplikt, finnes i allmänhet så gott som ingen karenstid utom beträffande Sverige och Danmark, där karenstiden är 60 dagar respektive 13 veckor.

I fråga om den skadade arbetarens rätt till ersättning under sjukdomstiden finnes dock i ovannämnda länder med försäkringsplikt icke någon karenstid i egentlig mening, enär i alla dessa länder (utom Italien) *obligatorisk sjukförsäkring* finnes införd, och ersättning till den skadade

under den första tiden efter olycksfallet — bortsett från att olycksfalls- och sjukförsäkringens områden icke alltid fullt täcka varandra — utgår antingen från olycksfalls- eller från sjukförsäkringen. I allmänhet taget kan man säga, att ersättningen under den första sjukdomstiden i Tyskland, Ryssland, Luxemburg, Rumänien och Norge lämnas av sjukkassorna, i Holland, Schweiz och Italien däremot av olycksfallsförsäkringen.

Såsom redan nämnts utgör karenstiden enligt den nu gällande svenska lagen 60 dagar. 1901 års lag.

Allmänt har emellertid denna långa karenstid i vårt land framstått som en obillighet, och har man på frivillighetens väg sökt avhjälpa denna brist i lagstiftningen. Sålunda äro arbetare i ett flertal arbetsavtal mellan arbetsgivare och fackföreningar tillförsäkrade sjukhjälp under hela eller större delen av karenstiden, och arbetsgivare, som genom försäkring överflyttat sin ersättningsplikt till någon försäkringsanstalt, hava ofta frivilligt försäkrat sina arbetare även för karenstiden, i allmänhet från och med fjärde dagen av läkarbehandlingen. Av de arbetare, för vilka försäkring tecknats i riksförsäkringsanstalten, äro sålunda omkring tre fjärdedelar försäkrade med rätt till ersättning även under karenstiden.

Man torde numera i allmänhet vara ense därom, att, vare sig det sker genom olycksfallslagstiftningen eller ej, arbetaren även under karenstiden bör beredas ersättning för skada till följd av olycksfall i arbetet. Från denna ståndpunkt har jämväl ålderdomsförsäkringskommittén utgått vid uppgörande av sitt förslag i ämnet. Då vårt land som bekant ännu saknar obligatorisk sjukförsäkring — om man än kan hysa förhoppning om att en sådan försäkring inom en ej alltför avlägsen framtid skall komma till stånd — har för kommittén alltså valet stått mellan tvenne utvägar, nämligen antingen att bibehålla en karenstid av 60 dagar eller någon kortare tid och för den tiden ålägga arbetsgivaren direkt ersättningsskyldighet, eller ock att i huvudsak borttaga karenstiden, i vilket fall de skadade redan från början eller några få dagar efter olycksfallet skulle omhändertagas av olycksfallsförsäkringens organ och av dem erhålla ersättningen. Utan att förbise att en anordning av dylik beskaffenhet sannolikt komme att bliva av väsentligen provisorisk art, har kommittén för sin del stannat vid det sistnämnda av de båda alternativen, eller att tillsvidare söka lösa försäkringsfrågan utan bestämmelser om någon egentlig karenstid och sålunda föreslagit, att den kontanta sjukersättningen skulle utgå från och med dagen efter Kommittén.

olycksfallet, dock endast om sjukdomen varat minst tre dagar efter nämnda dag. Läkarvård jämte läkemedel skulle emellertid, där så erfordrades lämnas redan från sjukdomens början.

Kungl. Maj:ts förslag.

Kungl. Maj:t har, om än med någon tvekan, i huvudsak anslutit sig till kommitténs förslag, dock med den modifikation, att den kontanta sjukersättningen i varje fall skulle utgå först från och med fjärde dagen efter olycksfallet (6 §). Av vad vederbörande departementschef yttrat vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t, framgår emellertid, att han betraktat denna anordning som en provisorisk lösning av frågan, anlitad i avvaktan på det definitiva ordnandet av sjukförsäkringen. Denna lösning har departementschefen för sin del ansett vara såsom övergång att föredraga framför ett införande av ersättningsplikt för arbetsgivaren.

Motion I: 110.

Gentemot Kungl. Maj:ts förslag i denna del har herr von Sydow i sin ovannämnda motion, nr 110 i första kammaren, anfört bl. a.:

»Man anser allmänt, att de kortvariga olycksfallen höra till sjukförsäkringen och icke till olycksfallsförsäkringen. Skälet härtill är dels att sjukförsäkringen, som är lokalt organiserad, mycket lättare kan omedelbart omhändertaga olycksfallen än olyckfallsförsäkringen, vilken är och måste vara centralt organiserad, dels ock att sjukkassorna vida mer än olycksfallsförsäkringen äro i tillfälle att utöva en effektiv kontroll därå, att den skadade återgår i arbete, så snart det lämpligen kan ske. Sjukkassornas medlemmar äro ekonomiskt intresserade av att icke låta sjukhjälpen utgå längre, än som är nödvändigt.

Nu möter visserligen den svårigheten, att som bekant för närvarande icke någon obligatorisk sjukförsäkring finnes i vårt land, varför man för närvarande ej kan omedelbart hänvisa olycksfallen till sjukkassorna. Av flera av ovannämnda myndigheter eller korporationer, som yttrat sig emot kommitténs förslag, har därför föreslagits, att tills vidare och intilldess en obligatorisk sjukförsäkring blir införd i vårt land, en omedelbar ersättningsplikt för arbetsgivarna i stället för den föreslagna försäkringsplikten måtte införas för tiden under de 60 första dagarna efter olycksfallet.

Med denna anordning skulle man ock vinna, att riksförsäkringsanstalten icke skulle behöva svälla ut till en så oerhörd storlek, som skulle bliva fallet, om försäkringsanstalten skulle nödgas omhändertaga alla olycksfallen. Till en jämförelse i detta avseende kan nämnas, att i Nederländerna, där olycksfallsförsäkringen är ordnad i det närmaste på samma sätt som den kungl. propositionen innehåller, riks-

försäkringsbanken i Amsterdam den 31 december 1915 hade 764 tjänstemän.

Emot den sålunda föreslagna utvägen har i den kungl. propositionen anförts, att även om denna tanke genomfördes, riksförsäkringsanstalten icke skulle få avsevärt mindre storlek, enär det kunde antagas, att mängden av de smärre arbetsgivarna, som vore skyldiga att försäkra sina arbetare i anstalten för tiden efter 60 dagar från olycksfallet, antagligen komme att i riksförsäkringsanstalten frivilligt försäkra dem för den föregående tiden. Denna uppfattning beror i min tanke på ett psykologiskt felbedömande av massan av små arbetsgivare. Enligt min uppfattning är otvivelaktigt, att mängden av smärre hantverkare, torpare och dylika arbetsgivare åtminstone till en början skulle fatta den nya lagstiftningen såsom en av staten dem pålagd tunga och icke inbetala större avgifter till riksförsäkringsanstalten, än vartill de vore absolut tvungna. De komme helt visst att fatta avgifterna såsom en tillökning på kronoskatten.

Vidare anföres i den kungl. propositionen, att ifrågavarande förslag skulle medföra bristande säkerhet för den skadade att utfå sin ersättning, särskilt ifråga om smärre arbetsgivare, samt föranleda rättegångar i dylika fall. Denna invändning har, åtminstone teoretiskt sett, mera fog för sig, och gällde det att här införa en lagstiftning, som skulle vara för beständigt, skulle den kunna förtjäna beaktande. Men då det här endast gäller en övergångsform för några år samt i allt fall även genom densamma arbetarna finge en oerhört förbättrad ställning mot enligt nu gällande lag, synes den icke böra hava avgörande betydelse. Finner man sig böra fästa större avseende vid densamma, kan man emellertid införa en statsgaranti för de arbetare, som till följd av bristande solvens hos arbetsgivarna möjligen icke kunna utfå sin olycksfallsersättning. Att det härvidlag icke, såsom det antydes i den kungl. propositionen, skulle bliva fråga om någon större tunga för staten är lätt att påvisa. Om man antager, att av arbetsgivarna utom industrien ända till 5 % vore insolventa — en beräkning som naturligtvis är för hög — skulle ändock enligt de grunder, som finnas angivna i den kungl. propositionen, statsgarantien icke kunna medföra större årlig utgift än 30,000: — à 40,000: — kronor.

För min del hemställer jag därför, att för tiden från och med 5:te till och med 60:de dagen efter olycksfallet arbetsgivarens försäkringsplikt utbytes mot en omedelbar ersättningsplikt.

Det viktigaste skälet för denna ändring är i min tanke det, att om riksdagen bifaller den kungl. propositionen, därigenom för all

framtid fastlåses en organisationsform för olycksfallsförsäkringen, som allmänt erkännes vara oriktig. Godkänner man nu det kungl. förslaget, blir det nämligen icke möjligt att längre fram överföra de smärre olycksfallen från olycksfallsförsäkringen till sjukförsäkringen. Att detta, såsom ställningen är i vårt land, praktiskt taget kommer att bliva omöjligt beror därpå, att olycksfallsförsäkringen betalas av arbetsgivarna ensamma, då däremot sjukförsäkringen måste bekostas till större delen av de försäkrade själva. Att under sådana förhållanden en del av de risker, olycksfallsförsäkringen enligt lag får sig pålagda, skulle kunna överföras till sjukförsäkringen, är i min tanke uteslutet.

Genomför man mitt ovanberörda förslag, blir det nödvändigt att, såsom i nu gällande lag skett, fixera sjukpenningens belopp under den tid arbetsgivaren är ersättningspliktig. I fråga om detta belopp har man en god ledning i de nu inom industrien gällande kollektiva avtalen. Enligt dessa avtal betala arbetsgivarna i allmänhet under karenstiden från 3:dje eller 4:de dagen i vissa fall 1: — krona och i andra kronor 1: 50 om dagen. Inom stuveribranschen och ytterligare i ett eller annat undantagsfall betalas 2: — kronor om dagen. Dessa ersättningsbelopp avse dock endast manliga arbetare. Det förefaller mig lämpligt att fastställa ett belopp av kronor 1: — om dagen för kvinnlig och kronor 1: 50 om dagen för manlig arbetare. Om beloppet fixeras, kan man i min tanke icke gå till högre siffror, enär man eljest skulle riskera, att sjukpenningen i vissa fall bleve högre än dagsförtjänsten. De mindre väl avlönade arbetarna skulle genom dessa ersättningsbelopp vara tillgodosedda, varemot de bättre avlönade ju onekligen skulle få mindre sjukpenning än enligt Kungl. Maj:ts förslag. Härvid är dock att besinna, att de ändock skulle få vida bättre än enligt nu gällande lag samt att här endast är fråga om en för några år gällande övergångsform. Dessutom är att märka, att de bättre avlönade arbetarna i allmänhet tillhöra sjukkassorna och vid olycksfall skulle kunna påräkna bidrag även från dessa kassor.»

Motion II: 275.

Å andra sidan hava herr Eriksson i Grängesberg m. fl. i sin ovannämnda motion, nr 275 i andra kammaren, yrkat, att förevarande bestämmelse måtte erhålla den lydelse ålderdomsförsäkringskommittén föreslagit. Till stöd härför har huvudsakligen anförts följande. Riksförsäkringsanstalten hade i sitt avgivna yttrande föreslagit den ändring i den av kommittén föreslagna bestämmelsen, att sjukpenning skulle utgivas först från och med fjärde dagen efter dagen för olycksfallet och såsom skäl härför anfört bl. a. att det vore att befara, att med den av kom-

mittén föreslagna bestämmelsen en skadad, som i verkligheten varit hindrad arbeta i en, två eller tre dagar efter olycksfallsdagen, frestades göra allt för att anses sjuk å fjärde dagen, då han ju erhölle sjukpenning för fyra dagar, under det han eljest icke erhölle någon kontant ersättning. Efter vad det ville synas av departementschefens yttrande hade han på dessa skäl förslagit den lydelse 6 § erhållit. Vad riksförsäkringsanstalten anfört som stöd för sitt yrkande på en karenstid av fyra dagar syntes emellertid motionärerna icke överensstämma med verkliga förhållandet. Motionärerna funne det tydligt, att en lindrigt skadad arbetare, som utan olägenhet kunde börja arbeta en à två dagar efter olycksfallet, icke uteslutande av hänsyn till den ersättning, han därigenom kunde erhålla, ginge sysslolös ytterligare två à tre dagar. Om detta i ett fåtal undantagsfall skulle komma att ske, kunde därmed ingalunda motiveras en bestämmelse, som skulle drabba alla arbetare, som skadades. Det borde dock ihågkommas att många arbetare hade så svag ekonomisk ställning, att endast två à tre dagars mistning av inkomster, vore för dessa ganska kännbar.

Vad beträffar herr von Sydows motion, vill utskottet till en början framhålla, att om det än tidigare i flera länder torde hava gällt såsom nästan obestridd regel, att de kortvariga olycksfallen helt höra till sjukförsäkringen och icke till olycksfallsförsäkringen, synes under de senare åren en viss förändring i uppfattningen härutinnan hava ägt rum. Såsom föredragande departementschefen anfört, gäller i Holland även *efter* genomförandet år 1913 av obligatorisk sjukförsäkring, att ersättningen jämväl under den första tiden utgives av riksförsäkringsbanken. I Norge har man, oaktat obligatorisk sjukförsäkring sedan år 1909 är gällande, år 1915 *minskat* karenstiden från 28 till 10 dagar och, beträffande Schweiz, där enligt lag av år 1911 olycksfallsförsäkringen samt, efter beslut av vederbörande kantoner, även sjukförsäkringen är obligatorisk, är karenstiden för den kontanta ersättningen från olycksfallsförsäkringen endast tre dagar, medan läkarvård och läkemedel lämnas från sjukdomens början. *Utskottet*

Anledningen till denna förändrade uppfattning är, enligt vad departementschefen anför, att söka dels däri, att man, med hänsyn till olycksfallsförsäkringens krav på en möjligast lämplig behandling och vård av den skadade även under sjukdomstiden, ej ansett sig kunna räkna på, att alla de befintliga sjukkassorna skulle vara fullt lämpliga för detta ändamål, dels däri att många sjukkassor själva funnit sig hava ett ekonomiskt intresse av att ej obligatoriskt belastas med olycksfallsförsäkring.

Utskottet vill tillägga, att i Tyskland, där sedan flera årtionden tillbaka de kortvariga olycksfallen tillhöra sjukförsäkringen, socialförsäkringens målsmän dock alltmera börjat framhålla vissa olägenheter, som äro förbundna med sjukkassornas handhavande av vården om dessa olycksfall. Sålunda framhåller presidenten för det tyska riksförsäkringsämbetet, d:r Paul Kauffman, i en år 1913 utgiven skrift (Schadenverhütendes Wirken in der deutschen Arbeiterversicherung), hurusom karenstidens införande delvis berott på den historiska utvecklingen, i det att olycksfallslagstiftningen först trädde i verksamhet, då sjukförsäkringen redan var genomförd. De ofördelaktiga följderna av sjukbehandlingens fördelning mellan sjukkassorna och yrkesföreningarna hade emellertid snart nog visat sig. Många sjukkassor, särskilt i storstäderna, hade visserligen lämnat de olycksfallsskadade en behandling, som motsvarade våra dagars fullkomnade läkarvetenskap. Men härtill vore många, om ej de flesta sjukkassor, särskilt på landet och i små städer, på grund av sina begränsade tillgångar i regel icke i stånd. Deras intresse bleve mera riktat på att raskt avsluta sjukbehandlingen än på att säkerställa ett varaktigt resultat, mera på att snabbt bringa de skadade kroppsdelarna till läkning än att verka för det bästa möjliga återställandet av deras användningsförmåga. Den av *en* försäkringsgivare enhetligt organiserade, genomförda behandlingen borgade för ett fullständigare och snabbare resultat, än två efter varandra inträdande till omvårdnad förpliktade försäkringsgivare med ombyte av läkare och ofta även av behandlingsmetod kunde ernå. Den skadade, vilken först efter flera månader överlämnades till efterbehandling av yrkesföreningen, vore lätt böjd att betrakta nya åtgärder för skadans botande såsom ett obehag, att se dess mål blott uti en nedsättning av olycksfallsersättningen och att vägra till och med obetydliga, efter läkares erfarenhet helt ofarliga operationer.

Vidare torde böra framhållas, att i Tyskland, där yrkesföreningarna, vilka omhänderhava olycksfallsförsäkringen, äro berättigade att taga hand om sjukdomsfallen jämväl under karenstiden, yrkesföreningarnas behandling av sjukdomsfall på tidigt stadium sedan år 1896 utvecklats så att antalet övertagna sjukdomsfall utgjorde

år 1896	9,619	med	478,552	M.	kostnader
» 1906	11,034	»	714,072	»	»
» 1911	17,300	»	1,228,368	»	»
» 1912	19,137	»	1,339,996	»	»
» 1913	21,929	»	1,269,282	»	»

Vid valet av de utvägar, som härvid stå till buds och vilka kunna sägas representeras av å ena sidan Kungl. Maj:ts förslag med försäkring jämväl under den första sjukdomstiden och en absolut karenstid av blott fyra dagar och å andra sidan motionärens förslag med ersättningsplikt i stället för försäkringsplikt under tiden från och med 5:e till och med 60:de dagen efter olycksfallet, har utskottet ej kunnat undgå att finna den av motionären föreslagna anordningen ur flera synpunkter otillfredsställande. Uppenbart är till en början, att härigenom för arbetaren mången gång måste uppstå svårigheter att utfå ersättningen och, även om säkerhet härför kan vinnas genom garanti av stat eller kommun, kvarstår dock den olägenheten, att talrika tvister rörande rätten till ersättning, dennas belopp m. m. säkerligen komma att uppstå. Härigenom skulle i sin tur ett av den ifrågavarande lagstiftningens syften, nämligen att bidraga till undanröjandet av anledningar till misshälligheter mellan arbetsgivaren och arbetaren, omintetgöras. Ej heller ur arbetsgivarens synpunkt synes den ifrågasatta anordningen tillfredsställande. I första hand gäller detta beträffande de mindre arbetsgivarne, såsom jordbrukare, hantverkare med flera, för vilka det otvivelaktigt skulle vara förenat med stora svårigheter att i alla förekommande fall, icke allenast i fråga om lagstadda tjänare, sörja för den skadades sjukvård och utgiva en kontant ersättning, ej sällan uppgående till belopp, som för arbetsgivaren vore synnerligen kännbara. Enligt utskottets mening skulle det dessutom helt säkert väcka synnerligt missnöje hos särskilt mindre arbetsgivare, om de funne sig nödsakade att, fastän de erlagt en premie till försäkringsanstalten, ändock i de flesta fall själva utgiva ersättningen. Visserligen skulle väl i allmänhet de mindre arbetsgivarna i väsentligt mycket större utsträckning, än motionären synes förvänta, kunna antagas komma att frivilligt hos riksförsäkringsanstalten taga försäkring jämväl för karenstiden, men denna utväg torde dock, såsom motionären framhåller, huvudsakligen komma att användas av de större arbetsgivarne, vilka minst äro i behov därav.

Såsom departementschefen erinrar, skulle vidare genom införande av ersättningsplikt svårigheter uppkomma för försäkringsinrättningen vid *ordnandet av lämplig sjukvård för de skadade.* Enligt den moderna uppfattningen är det, både ur humanitär synpunkt och för minskandet av kostnaderna för ersättningarna, synnerligen viktigt för fyllandet av den sociala olycksfallsförsäkringens uppgift att i möjligaste mån kunna mildra olycksfallets följder med avseende å sjukdomens varaktighet eller minska faran för eller graden av en varaktig nedsättning av arbetsförmågan. Särskilt genom erfarenheten från Tyskland torde det vara

bekant, hurusom i många fall genom den skadades övertagande, omedelbart efter olycksfallet, av olycksfallsförsäkringens organ och genom den ändamålsenliga vård, han därvid erhållit, utgifterna för invalidräntorna kunnat nedbringas och härigenom besparingar åstadkommas, som mer än väl motsvarat de ökade förvaltningskostnaderna. För arbetsgivaren däremot skulle lätt kunna tänkas ligga närmast till hands att söka till minskande av sin ersättningsplikt, fortast möjligt och utan hänsyn till framtida skador, få sjukdomstillståndet häft. Utskottet anser det därför vara att befara, att om den av motionären föreslagna anordningen införes, kostnaderna för försäkringen efter karenstidens slut komma att stegras.

För att minska de olägenheter, som otvivelaktigt äro förenade med att åt arbetsgivaren överlämnas avgörandet av de stundom rätt svårlösta frågorna, huruvida ett verkligt olycksfall samt olycksfall i arbete föreligger eller ej, och om övriga förutsättningar för ersättnings utgivande äro för handen, har motionären föreslagit, att sjukpenningen, under den tid, arbetsgivaren är ersättningspliktig, skulle utgå med fixa belopp, nämligen 1 krona 50 öre för manlig och 1 krona för kvinnlig arbetare. Som emellertid den föreslagna lagstiftningen skulle komma att gälla för lönarbetare av olika kategorier och avlöningsvillkor, måste dylika fixa ersättningsbelopp komma att verka synnerligen ojämnt. En högt avlönad industriarbetare och en i jordbruket anställd minderårig med ringa dagavlöning, kanske vida understigande sjukpenningen, skulle komma att erhålla samma sjukpenning. Beträffande de av motionären föreslagna beloppen torde särskilt böra framhållas, att för närvarande i en hel del fall arbetare genom arbetsavtal, eller frivillig försäkring av arbetsgivaren tillförsäkrats en sjukpenning av 2 kronor, och att för dessa den föreslagna bestämmelsen skulle innebära en avsevärd försämring i avseende å sjukpenningen. Enligt vad utskottet inhämtat, utbetalar riksförsäkringsanstalten i omkring 20 procent av samtliga ersatta olycksfall enligt försäkringsvillkoren ersättning med 2 kronor om dagen. Att på det sätt, motionären föreslagit, i lagen fixera ersättningsbeloppen anser utskottet sålunda ej böra ifrågakomma.

Det enligt utskottets mening mest vägande skäl, som kan anföras mot att tillsvidare låta olycksfallsförsäkringen omhändertaga de kortvariga olycksfallen, är att härigenom omkostnaderna för riksförsäkringsanstalten komma att stegras. Utskottet anser detta emellertid vara av mindre betydelse i jämförelse med de fördelar, som skulle beredas arbetsgivare och arbetare genom en sådan anordning och i jämförelse med den besparing i kostnaderna för försäkringen, som sannolikt skulle vinnas

genom den bättre vården redan från början av olycksfallen. Den av motionären uttalade farhågan, att riksförsäkringsanstalten skulle svälla ut till oerhörd storlek, om anstalten skulle nödgas omhändertaga de kortvariga olycksfallen, synes utskottet icke vara befogad. I detta hänseende vill utskottet hänvisa till Kungl. Maj:ts på riksförsäkringsanstaltens utredningar i ämnet grundade proposition rörande stat för riksförsäkringsanstalten, enligt vilken proposition kostnaderna för anstaltens verksamhet, sedan försäkringen trätt i kraft, beräknas till 797,400 kronor, varav omkring 170,000 kronor för omhänderhavandet av ersättningarne under karenstiden. Då riksförsäkringsanstalten grundar sina beräkningar på 10 års erfarenhet i fråga om försäkring för karenstiden, synes man vara berättigad att tillerkänna desamma större vitsord än motionärens enbart på antaganden stödda uttalande.

Utskottet kan slutligen icke dela motionärens uppfattning, att det genom bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle förhindras, att de kortvariga olycksfallen sedermera överfördes till sjukförsäkringen, om så skulle anses önskligt. Denna fråga torde bliva föremål för en allsidig och förutsättningslös utredning, och ett definitivt beslut i ämnet fattas först i samband med avgörandet av frågan om införande av obligatorisk sjukförsäkring. Fasthålles detta, torde nämnda skäl för motionärens ståndpunkt icke kunna vidhållas. Däremot skulle enligt utskottets förmenande den erfarenhet, som skulle kunna vinnas därigenom att olycksfallsförsäkringen tillsvidare övertoge vården om de kortvariga olycksfallen, vara synnerligen värdefull, särskilt till ledning vid det slutliga avgörandet av frågan, om och i vilken utsträckning olycksfallsförsäkringen i vårt land bör komma att omhänderhava de kortvariga olycksfallen. En ogynnsam erfarenhet i detta hänseende skulle säkerligen bliva ett avgörande skäl för att överföra karenstidsförsäkringen till sjukkassorna.

Av vad utskottet sålunda anfört, torde framgå, att utskottet i den föreliggande frågan ansluter sig till Kungl. Maj:ts förslag och följaktligen anser sig böra avstyrka bifall till herr von Sydows motion.

Beträffande den tid, för vilken ersättningen på grund av försäkringen skall utgå, är i Kungl. Maj:ts förslag stadgat, att ersättning ej utgår under de fyra första dagarna efter olycksfallet. Denna bestämmelse, som tillkommit på yrkande av bl. a. riksförsäkringsanstalten, synes utskottet böra bibehållas. Även om det av anstalten till stöd härför åberopade, av herr Eriksson i Grängesberg m. fl. i deras ovannämnda motion återgivna skälet icke kan anses äga allmän giltighet, torde det dock vara föga lämpligt att i lagen intaga en bestämmelse, vilken obestrid-

ligen skulle medföra, att för den försäkrade arbetaren måste framstå som en fördel, om den sjukdom han vid olycksfall kan ha ådragit sig varar fyra i stället för en, två eller tre dagar. Det vore dessutom att befara, att antalet ersättningsberättigade olycksfall därigenom skulle komma att ökas.

Utskottet har sålunda ej heller ansett sig kunna tillstyrka bifall till det av herr Eriksson i Grängesberg m. fl. ifråga om karenstiden framställda yrkande.

Utskottet övergår härefter till granskningen av förslagets särskilda delar och de i ämnet väckta motionerna, i vad desamma ej i det föregående behandlats. Granskningen har givit utskottet anledning till de uttalanden och ändringar, som här nedan under de särskilda paragraferna anmärkts.

1 §.

»Olycksfall i arbete». Motion II: 275.

I fråga om denna paragraf har uti en i andra kammaren väckt motion, nr 275, herr Eriksson i Grängesberg m. fl. anfört, att det torde kunna ifrågasättas, om uttrycket »skada till följd av olycksfall i arbetet» i 1 § täcker alla de förhållanden, under vilka olycksfall kunna inträffa, som böra medföra rätt till ersättning. Som exempel på olycksfall, inträffade i samband med arbetet utan att ha skett direkt under arbetet, har i motionen anförts: Olycksfall, som under måltidsrast, tillfälligt uppehåll i arbetet samt före arbetets början och efter dess slut drabbar arbetaren inom arbetslokalen eller arbetsområdet, olycksfall, som inträffar vid färd från och till arbetsplatsen, där arbetsplatsen är så belägen, att viss risk för olycksfall alltid förefinnes, såsom t. ex. hamnarbetarnes färd till eller från fartyg eller banvakter och banarbetares färd på banlinjen till sina ofta avlägsna arbetsplatser. För att ingen oklarhet i berörda avseende skall råda, hemställes i motionen, att 1 § måtte omarbetas så, att av densamma klart framgår att ett olycksfall bör föranleda ersättning, då mellan olycksfallet och den verksamhet, varuti den skadade är anställd, finnes icke blott sammanhang med avseende å tid och rum utan ock visst inre orsakssammanhang. Om yrkandet på omredigering av 1 § icke kunde bifallas, hemställdes, att i motiveringen måtte angivas, hur ifrågavarande uttryck borde tolkas.

Motion I: 109.

Vidare har herr Lindley i en uti första kammaren väckt motion, nr 109, framhållit, att formuleringen av 1 § ej täckte en hel del ofta

förekommande olycksfall i nära — om ej omedelbar — förbindelse med själva arbetet, såsom exempelvis ombordstigning i smärre farkoster för transport ombord till fartyg och omvänt. Samma förhållande gällde även för transport av annat arbetsmanskap till fartyg, där arbete skall utföras, återtransport samt passerandet av dåligt upplysta hamnspår, där vagnsväxlingar äga rum och där arbetare tidtals äro nödsakade att krypa under vagnar för att komma till eller ifrån arbetet. Fall hade dessutom förekommit, då sjöfolk, anställda å fartyg, där redaren frivilligt har låtit verkställa försäkring, efter verkställd avmönstring med omedelbar gång ombord för att avhämta sina tillhörigheter, då blivit skadade ombord, men på grund av skedd avmönstring blivit förvägrade all ersättning. Olycksfallsersättningen borde därför rättvisligen omfatta även gång till och från arbetsplatsen, synnerligast på de sträckor, där sådan gång vore förenad med särskild olycksfallsrisk. Kommerskollegium hade för övrigt allaredan påpekat de möjligen inträffade fall, då sjömän kunde ådraga sig skada eller förolyckas under försök att rädda människoliv och borde paragrafen därför även i detta stycke givas en sådan räckvidd, att dylika eventuella olyckshändelser ställdes under försäkringslagens skydd.

På grund av det anförda har i sistnämnda motion hemställts om ett tillägg till 1 § av innehåll, att försäkringen skulle omfatta jämväl skada, uppkommen på väg till eller ifrån arbetsplatsen över på förhand fastställda vägsträckor ävensom skada, ådragen vid försök att rädda människoliv ur sjönöd.

I denna del överensstämmer det kungl. förslaget med ålderdomsförsäkringskommitténs förslag. Kommittén anför: »Vid angivande av de olycksfall, som skola medföra rätt till ersättning, hava i de olika ländernas lagar något olika uttryckssätt kommit till användning. I den tyska lagen ävensom i några andra utländska lagar användes uttrycket »olycksfall» vid »rörelsen» eller annat kortare uttryck. Andra lagar åter försöka åstadkomma en närmare förklaring genom att begagna uttryck som angiva, att olycksfallet skall hava förorsakats av rörelsens drift eller av de förhållanden, under vilka densamma försiggår. I nu gällande svenska lag användes uttrycket »olycksfall i arbete», dock med den förklaring att olycksfallet skall härflyta från utövningen av arbetsgivarens yrke. Av rättstillämpningen framgår emellertid, att de ifrågavarande stadgandena hava väsentligen enahanda innebörd. Under sådana omständigheter har kommitten ansett, att det i den svenska lagen begagnade uttrycket »olycksfall i arbete» fortfarande bör användas, Kommittén.

ävensom att någon vidare förklaring i lagtexten om uttryckets innebörd icke är erforderlig.»

Utskottet. För bedömande av frågan om lämpligheten av att i lagtexten intaga en definition av begreppet olycksfall i arbete, torde det vara av vikt att klargöra vilka fall, som för närvarande kunna anses inrymmas under detta begrepp.

De regler, som härvid i vårt land kommit till tillämpning såväl vid domstolarna som inom riksförsäkringsanstalten, äro väsentligen desamma som i ett flertal andra länder. Helt naturligt har härvid rättstillämpningen i Tyskland kommit att intaga en dominerande roll.

Såsom en allmän fordran för att ett olycksfall skall anses berättiga till ersättning uppställes, att olycksfallet skall stå i inre orsakssammanhang med den verksamhet, i vilken den skadade var anställd. I första hand ingå alltså i regel under försäkringen olycksfall, som inträffa vid arbetets utförande. Vidare ersättas i allmänhet olycksfall, som träffa arbetaren inom arbetsområdet — även då han icke är sysselsatt med sitt egentliga arbete — t. ex. under pauser i arbetet eller på vägen från och till arbetet ävensom vid göromål, föranledda av det egentliga arbetet, t. ex. omklädning, tvättning och förberedelser till arbetet för nästa dag, allt dock under förutsättning, att olycksfallet inträffat inom rimlig tid före arbetets början eller efter dess avslutande. Arbetsområdet får i många fall tagas ganska vidsträckt, såsom vid jordbruk, skogsavverkning, arbete vid järnväg, vägbyggnadsarbete och dylikt. Vid jordbruk torde sålunda arbetsområdet böra anses omfatta hela egendomen. Beträffande samtliga dessa olycksfall gäller emellertid, att de måste kunna sägas ha sin grund i arbetet eller de arbetsförhållanden, under vilka arbetet bedrives. Undantagsvis kan sålunda även olycksfall inom arbetsområdet komma att falla utanför begreppet olycksfall i arbetet.

Å andra sidan kunna även olycksfall utom arbetsområdet ej sällan komma att betraktas som olycksfall i arbetet. Härför förutsättes naturligen, att arbetaren är stadd i arbetsgivarens ärende. Sålunda utgår i vissa fall ersättning vid olycksfall, som inträffa, då arbetaren är på väg till och från arbetet. Så är fallet, då arbetaren färdas med ett arbetsgivarens, för arbetarna avsett transportmedel eller arbetaren enligt arbetsgivarens uppdrag begiver sig från en arbetsplats till en annan eller från det egentliga arbetsstället skickas till utarbete på annan plats (t. ex. montörer), eller då arbetaren till eller från bostaden medför föremål, som skola bearbetas eller som bearbetats. Jämväl i fråga om

dessa fall måste man emellertid fasthålla den allmänna regeln, att orsakssammanhang skall föreligga mellan olycksfallet och verksamheten.

I vissa fall äro även skador, som arbetare ådrager sig vid räddning av människoliv, att anse som olycksfall i arbetet, exempelvis då sjöman under tjänst räddar en drunknande, arbetare räddar kamrat ur ett maskineri eller dylikt.

Slutligen hava även skador, förorsakade av vis major (åskslag, förfrysning, solsting o. d.) eller av djur (insektsting) eller till följd av sjukdom hos den skadade (t. ex. epilepsi) ansetts böra föranleda ersättning, för såvitt det arbete, varmed den skadade var sysselsatt har kunnat anses såsom i väsentlig mån bidragande orsak.

Såsom av den nu lämnade redogörelsen torde framgå, äro i allmänhet de av motionärerna angivna fallen att anse som olycksfall i arbete, därest i övrigt förutsättningarna därför äro för handen. Att emellertid, såsom motionärerna tänkt sig, söka i en gemensam definition sammanfatta alla de olycksfall, som här avses, kan enligt utskottets mening knappast låta sig göra. Särskilt göra sig svårigheterna härvid gällande i en lag som är avsedd att omfatta olika slag av verksamheter. Fastmera torde en definition lätt komma att alltför snävt begränsa lagens räckvidd, utan att man därigenom lärer undgå de svårigheter som möta vid bedömandet av gränsfall.

Utskottet, som trott sig kunna utgå ifrån, att de grunder för tolkningen, som i det föregående anförts, jämväl efter den nya lagens ikraftträdande skola komma till tillämpning, finner följaktligen något förtydligande av stadgandet i den riktning motionärerna föreslagit, icke vara behövligt.

Angående statsbidrag till särskilt betungade yrken.
Motionerna I: 104 och II: 266.

Beträffande bestämmelsen i §:ns andra stycke om skyldighet för arbetsgivaren att bestrida kostnaden för försäkringen har i de till utskottet hänvisade, lika lydande motionerna nr 104 i första kammaren av herrar Neiglick m. fl. och nr 266 i andra kammaren av herrar Sundberg m. fl., i vilka motioner yrkats, att riksdagen måtte för sin del besluta att uti nu ifrågavarande förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete införa i 1 § ett nytt moment så lydande: »Därest försäkringsavgifterna enligt i denna lag stadgade grunder skulle för någon arbetsgivare bliva synnerligen betungande, må, på därom gjord framställning, Kungl. Maj:t, efter prövning i varje särskilt fall, bevilja sådan arbetsgivare skäligt bidrag av statsmedel till fullgörande av avgiftsskyldigheten ifråga.»

Till stöd för denna sin hemställan hava motionärerna bland annat anfört, att enligt vad ålderdomsförsäkringskommitténs betänkande gåve

vid handen försäkringspremierna för vissa yrken skulle bliva så avsevärda, att dessa yrken skulle komma att på ett synnerligen kännbart sätt drabbas av den föreslagna lagen, och motionärerna åberopa härvid några ur kommitténs betänkande hämtade exempel på premiernas storlek. Emellertid hava motionärerna framför allt haft de inom stenindustrin rådande förhållandena för ögonen. De uppgifter, som förbundets ovannämnda framställning innehålla rörande den betryckta ställning i vilken stenhuggerirörelsen skulle komma, därest Kungl. Ma:jts förslag antoges, gåve uppenbarligen vid handen, att det föreliggande förslaget måste medföra allvarliga påföljder för stenhuggerirörelsen med hänsyn till såväl dess förmåga att förränta i rörelsen nedlagt kapital som dess möjlighet att bereda arbetare i industrien skäliga inkomster. Då det icke heller kunde ifrågasättas, att de industrier, som drabbades tyngst av lagförslaget, erhölle lindring genom reduktion av skadeersättningarna till arbetarne, torde annan utväg för undanrödjande av nu avgivna betänkligheter mot förslaget icke finnas, än att bidrag från det allmännas sida lämnades de arbetsgivare, för vilka avgifterna bleve synnerligen betungande. Den ekonomiska utredning, som vore nödig för upptagande av ett anslag för ifrågavarande ändamål i riksstaten syntes emellertid väl kunna utföras före fastställandet av 1918 års riksstat, helst föreslagna lagar icke skulle träda i kraft förr än den 1 januari 1918; och torde Kungl. Maj:t därefter och med stöd av vunnen erfarenhet ifråga om behovet årligen göra framställning om dylikt anslag. Däremot syntes hinder icke böra möta att redan nu i lagen införa ett stadgande om statsbidrag, efter Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall, åt de industrier, vilka därpå kunde göra berättigat anspråk.

Departementschefen.

Beträffande frågan om bidrag från det allmännas sida till vissa arbetsgivare har departementschefen i sitt yttrande till statsrådsprotokollet anfört, att sådant bidrag knappast kunde ifrågasättas i andra fall än där arbetsgivarnes avgifter skulle bliva synnerligen betungande. Då detta även skulle kunna inträffa ifråga om sådana arbetsföretag, för vilka yrkesfaran på grund av mindre ändamålsenlig drift eller olämpliga arbets- eller skyddsanordningar vore betydande, skulle enligt departementschefens mening, ett statsbidrag ej sällan kunna verka återhållande ifråga om intresset att minska faran för olycksfall. I alla händelser torde frågan om eventuellt statsbidrag, där ett sådant skulle anses böra ifrågakomma, för närvarande vara alltför litet utredd, för att man nu skulle kunna i lagen intaga bestämmelser därom.

Utskottet.

Även om i vissa fall ett genomförande av den föreslagna lagen kan komma att verka betungande för den enskilde arbetsgivaren, torde dock i allmänhet de bördor, som genom den ifrågasatta lagstiftningen skulle komma att åläggas arbetsgivarna, kunna bäras av dem. Emellertid torde man icke, särskilt med hänsyn till vad motionärerna i detta hänseende anfört, alldeles kunna bortse ifrån, att i ett eller annat fall, där premierna på grund av yrkesfaran skulle bliva särskilt höga, den ifrågavarande utgiften kan komma att alltför kännbart drabba en viss verksamhet, särskilt om denna även eljest drives under dåliga konjunkturer.

Beträffande stenindustrien, som motionärerna med sin nu ifrågavarande framställning huvudsakligen avse, torde det vara riksdagen väl bekant, att denna industri för närvarande bedrives under synnerligen tryckta förhållanden. Sålunda har riksdagen innevarande år med anledning av en kungl. proposition beslutat om åtgärder för bekämpande av den rådande arbetslösheten bland stenarbetarne, och det synes med fog kunna ifrågasättas, om icke de, särskilt för stenindustrien, dryga försäkringsavgifterna skulle kunna bliva så betungande för denna industri, att möjligheten för densamma att, sedan efter den nuvarande krisens slut mera normala konjunkturer inom det ekonomiska livet i allmänhet inträtt, åter repa sig ur sitt nuvarande svåra läge, skulle äventyras.

Visserligen torde det vara riktigt, såsom departementschefen anfört, att frågan om bidrag från det allmänna i dylikt fall för närvarande är alltför litet utredd. Med hänsyn emellertid till de omständigheter, som förebragts dels av motionärerna, dels även av stenindustriens målsmän i deras ovannämnda skrivelse till Kungl. Maj:t, anser utskottet dock uppenbart, att den föreliggande frågan för denna industri är av alltför stor betydelse, för att den nu skulle kunna helt undanskjutas.

Utskottet finner det visserligen klart, att i den mån bidrag av statsmedel kan finnas böra utgå till understödjande av viss verksamhet, detta under inga omständigheter bör ske i form av bidrag till försäkringsavgifterna och att det ej är lämpligt att, på sätt motionärerna föreslå, i lagen intaga ett stadgande om rätt för Kungl. Maj:t att bevilja sådant bidrag. En dylik anordning skulle nämligen stå i strid med grunderna för den ifrågavarande lagstiftningen. På grund av de inom stenindustrien rådande förhållandena anser emellertid utskottet den förevarande frågan böra göras till föremål för snar utredning och har utskottet därför ansett sig böra tillstyrka, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning, huruvida och i vad mån de enligt förevarande lag utgående försäkrings-

avgifterna för stenindustrien kunna antagas bliva så betungande, att därigenom möjligheten för denna industri att, sedan efter det nu pågående världskrigets slut lugnare förhållanden å det ekonomiska området inträtt, åter repa sig ur sitt nuvarande betryckta läge skulle äventyras, samt därefter för riksdagen framlägga de förslag, vartill denna utredning kunde föranleda. Därest vad nu anförts rörande stenindustrien skulle finnas äga tillämpning jämväl å annan industri lärer Kungl. Maj:t icke underlåta att till riksdagen göra den framställning, vartill omständigheterna kunna föranleda.

Yrkessjukdomar. Motion I: 109.

I samband med denna paragraf har utskottet jämväl att till behandling upptaga frågan om de s. k. yrkessjukdomarne. I sin ovan angivna motion (I: 109) har herr Lindley hemställt, att i lagen måtte intagas ett stadgande av ungefär följande lydelse: »Såsom skada till följd av olycksfall i arbete anses i denna lag jämväl sjukdom, som förorsakats av särskilt giftiga, vid arbetet begagnade ämnen samt vid anställning å fartyg ådragna skador såsom smittosamma och klimatiska sjukdomar, lastens avdunstning eller kolosförgiftning.

Till stöd härför har motionären anfört:

»Den andra stora anmärkningen, som med fog kan riktas emot lagförslaget, är dess begränsning till att omfatta endast uppenbara olycksfall, men icke medtager — som kommittén föreslår — jämväl sådana fall, där sjukdom förorsakats av särskilt giftiga, vid arbetet begagnade ämnen. Men icke ens denna av kommittén föreslagna ordalydelse täcker helt denna fråga, vad sjöfolkets skyddskrav beträffar. Många fall ha ju kommit till allmänhetens kännedom, där sjukdom — t. o. m. dödsfall — ha inträffat ombord å fartyg genom farliga lasters avdunstningar och genom kolosförgiftningar till följd av olämpliga eldstäder m. m. Nog har väl en sjöman, som genom sin arbetsgivares förvållande blir utsatt för dylika faror till liv och hälsa, samma moraliska rätt till ersättning som den, vilken genom annat olycksfall har blivit skadad eller ljutit döden tillföljd av olycksfall i arbetet i vanlig mening. Sammaledes är även förhållandet beträffande sådana sjukdomar som »beriberi», malaria, gula febern, solstygn, kolera eller andra klimatsjukdomar, vilka sjöfolket kunna ådraga sig under utövandet av sitt arbete i arbetsgivarens tjänst. Sjöfolket står dessutom i en sämre belägenhet än andra arbetare däruti, att de icke ha någon möjlighet att undandraga sig dessa faror, utan bliva med lagens och myndigheternas hjälp tvingade att medfölja fartyget och ikläda sig därmed förbundna risker. Att under dessa förhållanden utesluta sådana skador från försäkringsskyddet är en uppenbar orättvisa, som lagstiftaren icke bör medverka till.»

Vidare hava herr Eriksson i Grängesberg m. fl. i sin ovanberörda motion (II: 275) hemställt, att i lagen måtte intagas en ny paragraf av följande lydelse: »Såsom skada till följd av olycksfall i arbete anses i denna lag jämväl sjukdom, som förorsakats av särskilt giftiga vid arbetet begagnade ämnen, eller som uppkommit genom överförande av smitta från i arbetet hanterat föremål. Konungen äger bestämma, vilka ämnen skola anses såsom särskilt giftiga, och vilka sjukdomar som skola medföra rätt till ersättning. Motion II: 275.

Motionärerna hava därvid till stöd för denna sin hemställan anfört, att enligt deras uppfattning alla egentliga yrkessjukdomar borde betraktas och behandlas som olycksfall i arbete. Då emellertid ringa utsikt syntes föreligga att nu få lagen avfattad i överensstämmelse med detta krav, hade motionärerna såsom sitt yrkande upptagit allenast vad ålderdomsförsäkringskommittén i denna del föreslagit med den utvidgning, som påyrkats av riksförsäkringsanstalten i dess över förslaget avgivna yttrande.

I ålderdomsförsäkringskommitténs förslag hade, såsom 2 § i förslaget, intagits den bestämmelsen, att såsom skada till följd av olycksfall i arbete ansåges i lagen jämväl sjukdom, som förorsakats av särskilt giftiga vid arbetet begagnade ämnen. Kommittén.

Kommittén anförde i detta hänseende bland annat:

»Under det att den äldre lagstiftningen på förevarande område uteslutande avser att bereda ersättning vid olycksfall i arbete, har man i några lagar av senare datum utsträckt lagstiftningsområdet även till så kallade *yrkessjukdomar*. Med yrkessjukdom förstår man då vanligen en sjukdom, som har sin grund i arbetets natur eller de särskilda förhållanden, under vilka detsamma bedrives. Orsakerna till dessa sjukdomar äro därför att söka i sådana omständigheter som arbetslokalernas hälsofarlighet, användandet vid arbetet av särskilt giftiga ämnen, o. d. I motsats till olycksfallet, med vars begrepp förbindes föreställningen om en tilldragelse av plötslig eller omedelbar natur, avser yrkessjukdomens begrepp en verkan, som först efter hand uppträder.

Vissa av dessa sjukdomar, t. ex. hastigt påkommande förgiftningsfall, en del infektioner m. m., kunna även karaktäriseras såsom olycksfall och behandlas numera vid lagstiftningens tillämpning ej sällan från denna synpunkt. Några yrkessjukdomar, såsom kroniska bly-, fosfor- och arsenikförgiftningar, vissa särskilt hos glas- eller gruvarbetare uppträdande åkommor m. m. hava sin grund i själva yrkesdriftens beskaffenhet och kunna därför betecknas såsom specifika yrkessjukdomar. Till yrkessjukdomarnas kategori hänföras understundom även under yrkes-

verksamheten framträdande sjukdomar i andedräktsorganen, reumatiska åkommor m. m., vilka visserligen även eljest allmänt förekomma, men vilka i arbetsförhållandena inom vissa yrken hava en särskilt gynnsam jordmån för sin uppkomst eller utveckling.

Av vad sålunda i korthet anförts, framgår, att flera av yrkessjukdomarna, i likhet med olycksfallen i arbetet, hava sin grund i arbetsförhållanden, för vilka arbetsgivaren synes böra ansvara, och att således en utsträckning av arbetsgivarens ersättningsskyldighet till att omfatta jämväl yrkessjukdomar, åtminstone beträffande vissa av dem, utgör en följdriktig utvidgning av den egentliga olycksfallslagstiftningen.»

Efter att hava redogjort för den utländska lagstiftningen på området fortsätter kommittén:

»Det är således ännu tills vidare endast ett par utländska lagar, i vilka yrkessjukdomar, med avseende å rätt till ersättning, i avsevärd utsträckning likställts med olycksfall i arbete. För kommittén har nu uppstått frågan, i vad mån dessa sjukdomar böra omfattas av den lagstiftning, som utgör föremål för kommitténs arbete. Av vad som redan anförts, torde åtminstone framgå, att de från många håll framställda yrkandena, om att yrkessjukdomar av vissa slag böra falla under olycksfallslagstiftningen, och att följaktligen de ersättningar, som i sådana fall skola utgå, bestridas genom arbetsgivarnes försäkringsavgifter, i flera fall erkänts vara berättigade.

Såsom redan antytts, har även kommittén funnit sambandet mellan yrkessjukdomarna och de olycksfall, som omfattas av olycksfallslagstiftningen, i flera fall vara av den art, att vissa av dessa sjukdomar i den ifrågasatta nya olycksfallslagstiftningen för vårt land böra jämställas med olycksfall. Kommittén har i sådant syfte föreslagit, att denna lagstiftning, åtminstone tills vidare och innan ytterligare erfarenhet i förevarande hänseende vunnits, lämpligen borde omfatta sådana yrkessjukdomar, *som förorsakas av särskilt giftiga, vid arbetet begagnade ämnen* (2 §). I alla händelser skulle genom en sådan bestämmelse ett avsevärt antal yrkessjukdomar komma att falla under olycksfallslagen och särskilt, som det vill synas, väsentligen sådana sjukdomar, om vilkas karaktär av verkliga yrkessjukdomar minsta tvekan torde råda.»

Kungl. Maj:ts förslag.

I Kungl. Maj:ts förslag har det ifrågavarande stadgandet icke upptagits. Med hänsyn till de anmärkningar, som i de över kommitténs förslag avgivna utlåtandena framställts, har departementschefen för sin del funnit lämpligast att tillsvidare och intill dess den nyligen tillsatta sjukförsäkringskommittén förebragt ytterligare utredning i frågan, ej i

lagen intaga någon bestämmelse i förevarande syfte. I de utlåtanden, vartill departementschefen sålunda hänvisar, har såsom skäl mot intagande i lagen av en bestämmelse av ifrågavarande art huvudsakligen anförts, att de ifrågavarande sjukdomarne rätteligen tillhörde sjukförsäkringen och att en sträng begränsning borde göras mellan begreppen olycksfall och yrkessjukdom. Det vore svårt att vid dylika förgiftningssjukdomar avgöra, i vad mån sjukdomen förorsakats av särskilt giftigt vid arbetet begagnat ämne eller i större eller mindre grad av andra orsaker, såsom särskild predisposition eller dylikt, i vilket fall arbetsgivaren icke ensam borde bära kostnaden för skadan.

Utskottet. Utskottet har icke kunnat dela de betänkligheter, som gjort sig gällande gentemot kommitténs förslag i denna del. Från principiell synpunkt synes utskottet intet vara att erinra mot att ifråga om vissa av yrkessjukdomarna, vilka i likhet med olycksfallen i arbetet, hava sin grund i arbetsförhållanden, för vilka arbetsgivaren bör ansvara, arbetsgivarens ersättningsskyldighet utsträckes till att omfatta jämväl dem, och därest man, såsom kommittén föreslagit, begränsar sig till sådana yrkessjukdomar, som förorsakas av särskilt giftiga, vid arbetet begagnade ämnen, torde några svårigheter icke möta att ordna denna ersättningsskyldighet i samband med den egentliga olycksfallslagstiftningen, dit den ock, såsom kommittén framhåller, i själva verket hör.

Däremot har utskottet icke ansett lämpligt att, såsom herr Lindley i sin motion föreslår, för en viss kategori av arbetare föreslå särskilda bestämmelser, på grund av vilka ersättning skulle utgå icke blott vid andra yrkessjukdomar än dem, som föranleda ersättning till andra arbetare, utan även vid sådana sjukdomar, som hava sin grund i förhållanden, för vilka arbetsgivaren icke kan göras ansvarig. Vad särskilt angår frågan om arbetares rätt till ersättning vid klimatsjukdomar och dyl. synes densamma böra upptagas till behandling i sammanhang med sjukförsäkringen.

Utskottet har ej heller ansett det av herrar Eriksson i Grängesberg m. fl. till kommitténs förslag i denna del gjorda tillägget: »eller som uppkommit genom överförande av smitta från i arbetet hanterat föremål», böra upptagas i lagen, då nämligen ifrågavarande stadgande därigenom skulle komma att förlora den bestämda begränsning, som givits detsamma i kommitténs förslag, och i praktiken åt stadgandet givas en omfattning, som skulle vida överskrida de egentliga yrkessjukdomarnes område. Bestämmelsen skulle även lätt kunna giva anledning till tvister, huruvida smittan i det särskilda fallet skulle kunna hänföras till något i arbetet hanterat föremål eller icke.

I likhet med kommittén har utskottet icke ansett erforderligt att överlämna åt Kungl. Maj:t att förordna om vilka ämnen som skola anses såsom giftiga enligt lagen, utan synes, på sätt kommittén tänkt sig, kunna överlämnas åt försäkringsrådet att till ledning vid tillämpningen möjligast fullständigt angiva de ämnen, som i vissa slag av rörelser eller vid viss användning äro att anse som särskilt giftiga i lagens mening.

Utskottet, som sålunda ansett sig på det sätt böra tillstyrka de ifrågavarande motionerna, att utskottet hemställt om intagande i lagen av en med 2 § i kommitténs förslag i huvudsak lika lydande bestämmelser, har funnit denna bestämmelse lämpligen kunna intagas som tredje stycke i 1 §.

2 §.

Skogsarbetarne. Motion II: 274.

Herr Tysk har i en i Andra kammaren väckt motion, nr 274, framhållit, att den i 2 § av Kungl. Maj:ts förslag uppdragna gränsen mellan arbetare och arbetsgivare komme att medföra, att en stor del av skogsarbetarne komme att framstå som arbetsgivare. Den del av skogsarbetet, som under vintern förrättades i skogarna, utlämnades nämligen av trävarubolagen eller avverkningsinnehavaren i första hand åt timmerkörarne, vilka i regel torde bestå av mindre hemmansägare och trävarubolagens egna arrendatorer, som sedan i sin tur anskaffade och avlönade erforderliga huggare. Genom detta förhållande komme dessa timmerkörare enligt förslaget att framstå som arbetsgivare, ehuru de i verkligheten vore lika goda skogsarbetare som någon annan. De komme således icke endast att undandragas de förmåner, lagen avsåge tillförsäkra även dessa arbetare, utan ålades dem arbetsgivarskyldigheter, som i detta fall rättvisligen skulle ligga hos skogsägaren. Detta ehuru de — bland avverkningsarbetarne — i regel utförde det för liv och lem mest farliga arbetet. Under åberopande härav har motionären hemställt, att riksdagen måtte vidtaga sådan ändring av Kungl. Maj:ts proposition att skogskörare, vilka självständigt åtaga sig att med hjälp av lejda arbetare utföra skogsavverkning, måtte enligt lagen bliva betraktade som arbetare och icke som arbetsgivare.

Utskottet.

Den av motionären berörda frågan synes utskottet förtjäna all uppmärksamhet. Utan tvivel är det i många fall svårt att avgöra, huruvida personer i den ställning, som i motionen anges, äro att anse som arbetsgivare enligt lagen eller icke. Att giva någon allmän regel för bedömandet av dylika fall torde dock icke låta sig göra, utan lärer frågan böra bedömas efter omständigheterna i varje särskilt fall. Därvid torde

i allmänhet tjäna till ledning sådana förhållanden som de närmare bestämmelserna vid avtalets ingående mellan avverkaren och avverkningsrättens innehavare, sättet för lönernas utanordnande, storleken av avverkarens egen arbetsförtjänst, hans deltagande i arbetet o. s. v.

Vid tillämpningen av 1901 års olycksfallslag har ej sällan till avgörande förekommit just sådana fall, som det av herr Tysk angivna. Särskilt torde böra erinras om ett av högsta domstolen den 12 oktober 1911 avdömt mål om rätt till ersättning i anledning av olycksfall under skogsavverkning, därvid följande rättsgrundsats antecknades i högsta domstolens minnesbok: »Innehavaren av en rätt att avverka skog träffade avtal med två personer, att de skulle hugga och till såg framköra skogen mot viss betalning per tolft timmer. På grund av avtal med en av ackordstagarna biträdde en tredje person vid huggningen. Denne blev därunder skadad. — Vid uppkommen fråga, huruvida innehavaren av skogsavverkningsrätten vore att anse såsom den skadades arbetsgivare enligt lagen angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete den 5 juli 1901, har högsta domstolen, enär vid det ackordsavtal, som innehavaren av avverkningsrätten slutit beträffande berörda avverkning, uppenbarligen förutsatts, ej mindre att ackordstagarna skulle såsom arbetare deltaga i avverkningen, än ock att av dem andra personer kunde komma att i och för arbetets utförande anställas och avlönas, funnit, att innehavaren av avverkningsrätten måste i det avseende, varom nu vore fråga, anses såsom arbetsgivare jämväl i förhållande till den skadade, som blivit på nämnda sätt anställd.»

På grund av vad nu anförts och då det ej torde vara lämpligt att nu ändra ifrågavarande, ur arbetarskyddslagen hämtade bestämmelse, anser utskottet herr Tysks motion ej böra föranleda någon åtgärd.

Hemarbetare. Motion II: 275.

Vid paragrafens andra stycke hava herrar Eriksson i Grängesberg m. fl. i motionen n:r 275 i andra kammaren hemställt, att utskottet måtte taga i övervägande, huruvida icke lagen skulle kunna utsträckas till att omfatta även hemarbetarna. Dessa hade nämligen i många fall en ytterst osäker ekonomisk ställning och komme i regel vid svårare olyckshändelse att lida nöd eller bliva hänvisade till fattigvården. Motionärerna förklara sig emellertid icke vara blinda för de hinder, som reste sig mot en dylik utvidgning av lagen.

Kommittén.

Frågan om hemarbetarnas medtagande under lagen har jämväl varit under övervägande inom ålderdomsförsäkringskommittén. Kommittén

har härvid framhållit, att bland de utländska olycksfallslagarne omfattade endast de tyska och österrikiska otvetydigt hemarbetet, dock under villkor, att övriga förutsättningar för försäkringsplikt enligt lagen äro uppfyllda. Däremot vore hemarbetet uttryckligen undantaget från lagstiftningens omfattning i England, Italien och Spanien samt, enligt gällande praxis, i Norge, Danmark, Belgien, Ungern och Schweiz. Beträffande en del andra länder framginge ej av lagarnes ordalydelse, huruvida hemarbetet inginge under lagstiftningen eller ej, och även reglerna för tillämpningen syntes vara svävande. Man syntes emellertid kunna antaga, att i utlandet hemarbetet vanligen icke är underkastat olycksfallslagstiftningen.

Såsom skäl för hemarbetets uteslutande har kommittén vidare anfört, att det vore givet, att i samma mån som arbetsgivaren, såsom fallet ofta vore i fråga om hemarbete, icke kunde kontrollera eller övervaka arbetet, svårigheter mötte att kunna ålägga honom ersättnings- eller försäkringsplikt beträffande olycksfall i sådant arbete. Dessutom intoge hemarbetarne med avseende å arbetsavtalets beskaffenhet ej sällan en mellanställning mellan självständiga yrkesutövare och egentliga arbetare, och det kunde därför ofta vara svårt att avgöra, huruvida de skulle hänföras till den ena eller andra kategorien.

Kommittén hade dock icke ansett sig böra föreslå, att hemindustrien uteslötes från olycksfallslagens tillämpning i hela den utsträckning, vari detta skett i några utländska lagar samt i vår arbetarskyddslag. Enligt kommitténs mening vore det av vikt, att även av dessa arbetare så många som möjligt erhålla del av olycksfallslagstiftningens förmåner. Kommittén hade trott sig finna en lämplig medelväg i förevarande avseende genom att föreslå *undantag* från lagstiftningens tillämpning endast för arbetare, *som i sitt hem användes till arbete*, under det att i övriga fall, då arbetet utföres i lokaler, som av arbetsgivaren för arbetstagaren förhyrts, eller eljest utom hemmet, detsamma skulle ingå under lagen. Det vore tydligt, att just beträffande arbete i det egna hemmet de största svårigheterna skulle uppkomma vid tillämpningen av en lag utav förevarande slag, särskilt emedan det vore så gott som omöjligt att i varje fall erhålla kontroll, huruvida ett olycksfall inträffat i eller utom arbetet. Ej osannolikt vore att, om lagstiftningen även omfattade dylikt arbete, en allmän strävan att till kategorien »olycksfall i arbete» söka hänföra varje i hemmet inträffat olycksfall snart skulle komma att göra sig gällande.

Utskottet. Med allt erkännande av det behjärtansvärda uti, att även hemarbetarne erhålla del av olycksfallsförsäkringens förmåner, anser utskottet,

i anslutning till de skäl ålderdomsförsäkringskommittén i ämnet anfört, att det åtminstone för närvarande och intill dess någon erfarenhet om försäkringens tillämpning vunnits, icke är tillrådligt att i större utsträckning än som skett genom Kungl. Maj:ts förslag utsträcka olycksfallslagstiftningen även till denna grupp av arbetare.

Tillfälligt arbete.

Motion I: 110.

Vidare har vid denna paragraf herr von Sydow i sin motion (I: 110) anfört:

»En omtvistad fråga rörande den föreslagna lagstiftningens omfattning är den, huruvida tillfälliga arbetare skola falla under olycksfallsförsäkringen eller icke. Enligt den kungl. propositionen skall envar, som av tillfällig anledning användes till arbete av någon, som eljest använder arbetare, falla under lagen. Om sålunda någon, som har arbetare fast anställda hos sig, giver en person på gatan ett tillfälligt uppdrag mot betalning, är han skyldig betala försäkringspremie för uppdragstagarens olycksfallsförsäkring. Hur denna risk skall försäkringstekniskt beräknas torde vara svårt att avgöra, och för övrigt torde kunna antagas, att dylika premier oftast icke bliva betalda. I England gäller enligt kommitténs redogörelse, att en person, vars arbete är av tillfällig art, och som är sysselsatt på annat sätt än för arbetsgivarens näringsfång eller affär, icke omfattas av lagen. Då det synes mig, att denna regel på ett praktiskt sätt löser frågan, föreslår jag, att en motsvarande bestämmelse införes i den svenska lagen.»

Motionären föreslår sålunda en väsentlig inskränkning i de tillfälliga arbetarnes rätt till ersättning vid olycksfall i arbete. För en sådan inskränkning lärer några principiella skäl icke kunna anföras, och motionären har också huvudsakligen åberopat de praktiska svårigheter, som skulle uppstå vid bedömande av försäkringsrisken och försäkringsavgifternas upptagande.

I sitt yttrande till statsrådsprotokollet anför departementschefen i denna fråga bland annat:

Departementschefen.

»De betänkligheter, som gjort sig gällande beträffande medtagandet i försäkringen även av s. k. tillfälliga arbetare, synas i allmänhet avse de svårigheter, som skulle kunna uppstå vid bestämmandet av försäkringsavgifterna och av ersättningsbeloppen för dylika arbetare. Dessa svårigheter torde emellertid icke på långt när vara så stora, och ej heller den därav uppkommande bördan för arbetsgivaren bliva så avsevärd, som man synes hava föreställt sig. Försäkringen av de större arbetsgivarnes arbetare bliver nämligen i regel kollektiv, och avgifterna bestämmas i sådant fall med hänsyn till arbetarnes verk-

liga eller genomsnittliga antal, avlöningar och arbetstid samt till arbetets farlighet. I dylikt avgiftsbelopp skulle då också inräknas ett tillägg för sådant tillfälligt arbete, som på grund av sakens natur måste vara förbundet med arbetsgivarens verksamhet. På motsvarande sätt torde jämväl komma att förfaras vid bestämmande av avgifterna för de små arbetsgivarne med en eller två arbetare. För de flesta av dessa arbetsgivare, såsom hantverkare, husbönder för sina tjänare, småbönder m. fl., komma i regel vissa normalpremier att gälla för olika fall, allt efter arbetsgivarens sannolika behov av arbetshjälp, de i orten för dylika fall vanligen gällande arbetslönerna o. s. v.; och skulle i dessa premier i de mera sällsynta fall, då tillfällig arbetskraft i någon avsevärd utsträckning kunde anses behövlig för en dylik arbetsgivare, ävenledes ingå ett tillägg motsvarande kostnaden härför. Dessa tilläggsavgifter komma emellertid beträffande de större arbetsgivarne ej att bliva av någon betydenhet, och i fråga om de små arbetsgivarne skulle tilläggsavgiften i många fall bliva så obetydlig, att någon särskild ökning av normalpremien för sådant ändamål endast mera undantagsvis skulle behöva förekomma.»

Utskottet.

Visserligen skulle med den av Kungl. Maj:t föreslagna bestämmelsen, såsom departementschefen framhåller, fall kunna inträffa, då en del mycket små arbetsgivare undandraga sig lagens tillämpning och därigenom åstadkomma premieförlust, och utan tvivel skulle genom den av motionären föreslagna bestämmelsen denna förlust i någon mån minskas. Som emellertid premietillägget för tillfälligt arbete är synnerligen obetydligt i förhållande till premien (varierande mellan omkring $^2/_3$ och 25 öre) och förlusten sålunda, såsom departementschefen framhåller, icke kan uppgå till något avsevärt belopp, lärer den besparing, som skulle kunna vinnas, bliva alltför obetydlig för att kunna motivera en i allt fall för arbetarne så betydelsefull begränsning i lagens omfattning.

För övrigt synes den ifrågasatta bestämmelsen även så till vida olämplig, som därigenom försäkringsinrättningarna skulle komma att tillskyndas ökat besvär såväl vid avgifternas bestämmande som i vissa fall vid bedömande av, huruvida arbetare skall anses vara försäkrad eller icke. Även för arbetaren torde det mången gång vara svårt att avgöra, huruvida han, då han användes till arbete av försäkringspliktig arbetsgivare, utför arbetet i dennes näring eller yrke och sålunda är försäkrad, eller om så icke är förhållandet.

Av nu anförda skäl anser sig utskottet icke kunna tillstyrka bifall till den av herr von Sydow påyrkade ändringen i paragrafen.

Beträffande frågan om införande av lönegräns för arbetare, å vilka lagen skall äga tillämpning, återkommer utskottet därtill vid behandlingen av 3 §.

3 §.

Herrar Eriksson i Grängesberg m. fl. hava i sin motion (II: 275) yrkat, att första punkten i denna paragraf måtte erhålla följande lydelse: Motion II: 275.

»Konungen äger från försäkringsplikt enligt denna lag undantaga stats eller kommunal förvaltning för hos dem anställda arbetare och vilka på grund därav på statens eller kommuns bekostnad tillförsäkrats ersättningar och förmåner vid olycksfall i arbete, som finnes icke understiga de i denna lag föreskrivna.

Konungen äger ock från lagens tillämpning undantaga arbetare, som användas till arbete av synnerligen ofarlig beskaffenhet.»

Till stöd härför hava motionärerna anfört:

»Enligt 3 § äger Konungen från tillämpning av lagen undantaga arbetare, som användes till arbete för statens eller kommuns räkning. Ur förvaltningssynpunkt medför denna möjlighet till undantag från försäkringsplikt vissa fördelar. Detta undantag får dock icke medföra att statens eller kommuners arbetare, i något avseende, få en sämre ställning än de arbetare, som sysselsättas av försäkringspliktiga arbetsgivare. Detta synes dock bliva förhållandet. Enligt nu gällande lag skola tvister mellan arbetare och arbetsgivare, som röra reglering av skadeersättningar och hithörande ärenden, avgöras av domstol. Enligt denna lag tillskapas en särskild domstol — försäkringsrådet — för slitande av sådana tvister. För i denna paragraf omförmälda arbetare komma dock de vanliga domstolarna att fortfarande vara instans för slitande av dessa tvister. Försäkringsrådet har dessutom till uppgift att övervaka tillämpningen av denna lag och utöva kontroll över de försäkringsinrättningar, som äro bärare av försäkringen. De fördelar, som inrättande av försäkringsrådet otvivelaktigt kommer att medföra, gå dessa arbetare sålunda förlustiga. Utan att därför behöva ålägga stat eller kommun ovillkorlig försäkringsplikt synes försäkringsrådets verksamhet kunna vidgas att omfatta även dessa arbetare. Så vitt vi kunna finna kan emot en sådan ordning icke några avsevärda praktiska eller principella skäl anföras.

Vi föreslå därför sådan ändring av 3 § att Konungen må äga att befria stats eller kommunal förvaltning från försäkringsplikt enligt denna lag, men icke från tillämpningen av lagen, samt i 33 § att för-

säkringsrådets verksamhet må vidgas att omfatta även i denna § omförmälda arbetare.

Om de ändringar av 3 och 33 §§, som vi föreslå, icke täcker vad vi åsyfta, hemställes till särskilda utskottet att föreslå de lagändringar, som för syftets vinnande äro nödiga.

Med den formulering 3 § erhållit i Kungl. Maj:ts förslag synas dessa arbetare även beträffande ersättningar och förmåner komma i en ogynnsammare ställning än försäkrade arbetare.»

Utskottet. Såsom motionärerna framhålla, skulle arbete i statens eller kommunens tjänst, som på grund av bestämmelsen i första punkten av denna § undantages från lagens tillämpning, icke komma i åtnjutande av de processuella fördelar, som lagen eljest bereder de försäkrade. Denna olägenhet torde dock i verkligheten endast vara skenbar. I allmänhet torde tvister mellan staten eller kommunen, å ena, och deras arbetare, å andra sidan, om olycksfallsersättning mera sällan förekomma. De anledningar till tvister, som stadgandet om förlust av rätten till ersättning vid grov vårdslöshet från arbetarens sida gåvo upphov till, skulle jämväl bortfalla, därest utskottets förslag i denna del (25 §) vinner bifall. I allt fall torde de övriga frågor, som härvid kunna bliva föremål för bedömande, nämligen arbetsförtjänsten och invaliditetsgraden, mera sällan föranleda tvist, då den förra just beträffande ifrågavarande arbetare i allmänhet torde vara lätt att bestämma och den senare väl så gott som undantagslöst överlämnas åt riksförsäkringsanstaltens avgörande.

Beträffande motionärernas förmodan, att från lagens tillämpning undantagna arbetare skulle beträffande ersättningar och förmåner komma i en ogynnsammare ställning än försäkrade arbetare, synes densamma vara grundad på en missuppfattning av det ifrågavarande stadgandets innebörd. Vid bedömandet, huruvida de åt arbetare, på grund av anställningen hos staten eller kommunen, tillförsäkrade ersättningarna motsvara ersättningarna enligt lagen, skall hänsyn uppenbarligen icke tagas till sådant understöd, varför avdrag enligt 11 § icke får äga rum. På grund av understöd, som bekostas genom arbetarnes egna bidrag, lärer sålunda undantag enligt 3 § icke äga rum. Annorlunda skulle förhållandet bliva enligt nu gällande lag, enligt vilken hela det från kassan utgående understödet avdrages från ersättningen enligt lagen.

På grund av vad sålunda anförts, har utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka bifall till herrar Erikssons i Grängesberg m. fl. motion i denna del.

Den i denna paragraf intagna bestämmelsen om rätt för Konungen att från lagens tillämpning undantaga arbetare, som användes till arbete av synnerligen ofarlig beskaffenhet, hade ej upptagits i kommitténs förslag. Däremot hade kommittén i sitt förslag stadgat den begränsningen, att såsom arbetare enligt lagen ej skulle anses den, vilkens avlöning hos arbetsgivaren, för år räknat, överstege femtusen kronor.

Gentemot Kungl. Maj:ts förslag i denna del finner utskottet åtskilliga erinringar kunna göras. Såsom inom lagrådet framhålles, torde det icke kunna anses lämpligt, att en arbetares rätt gent emot annan arbetsgivare än stat och kommun göres beroende av Konungens i administrativ väg fattade beslut. Dessutom torde stadgandet jämväl kunna föranleda obillighet på det sätt, att det lätt torde kunna inträffa att arbetare undantages från lagens tillämpning, vilkas arbete ej vore ofarligare än deras, å vilka lagen fortfarande skulle äga tillämpning. Stadgandet i andra punkten av denna paragraf anser utskottet sålunda böra utgå.

Därest den nämnda bestämmelsen borttages, förfaller emellertid det skäl, som föranlett Kungl. Maj:t att borttaga den av kommittén föreslagna lönegränsen av 5,000 kronor. Då jämväl, på sätt av kommitténs utredning i denna fråga framgår, åtskilliga skäl tala för bibehållandet av en dylik gräns, som synes väl överensstämma med den ifrågavarande lagstiftningens grunder, har utskottet ansett en bestämmelse i sådant syfte, motsvarande den av kommittén föreslagna böra intagas i 2 §:s andra stycke.

4 §.

Herr Eriksson i Grängesberg m. fl. hava i den av dem väckta motionen (II: 275) yrkat, att försäkring enligt lagen måtte få äga rum endast i riksförsäkringsanstalten. Till stöd härför har anförts följande: Motion II: 275.

»Övervägande skäl tala för att all försäkring bör ske i riksförsäkringsanstalten. Om det blir tillåtet för arbetsgivarne att efter orts- och yrkessynpunkter bilda försäkringsbolag, komma helt säkert ett mycket stort antal sådana att bliva bärare av försäkringar. Detta förhållande kommer att verka nedbrytande på den enhetlighet, som vid lagens tillämpning bör göra sig gällande och medföra betydande kostnader för inspektion och övervakning. Av lagens formulering framgår dessutom icke att dessa bolag skola vara bildade uteslutande för denna uppgift; de synas även kunna idka annan försäkringsverksamhet.

Ur de försäkrades synpunkt är icke försäkringen i arbetsgivarebolag lika betryggande som försäkring i statsanstalt. Även om från statens sida kontroll kommer att utövas över bolagens soliditet, kan

dock icke i alla de fall, då effektiv kontroll behövdes, sådan utövas. Arbetsgivarebolagens intresse sammanfaller med arbetsgivarnes strävan att få försäkringskostnaden så låg som möjligt. I deras intresse ligger därför att, så långt det är görligt, knappa in på ersättningarna. Sådant kan ske genom, bland annat, för snäv tolkning av lagen beträffande vad som är olycksfall i arbetet, bestämmande av för låg invaliditetsgrad, lämnande av för ringa sjukpenning och största möjliga inknappning på läkarevård och läkemedel. Vid beräknande av den årsförtjänst, som skall läggas till grund för utgående ersättning, torde i många fall, där skälighetsprövning bör ske, eller där lönen utgår till viss del i naturaprodukter, vissa svårigheter komma att uppstå och kunna de lämna dessa bolag möjlighet till bestämmande av för låg årsinkomst. Efter vår uppfattning torde arbetsgivarnes ekonomiska intresse och icke sociala synpunkter i allt för hög grad komma att göra sig gällande vid dessa bolags verksamhet.

Gent emot dessa farhågor kan anföras, att de skadade arbetarne äga rätt hos försäkringsrådet överklaga försäkringsbolagets beslut samt att försäkringsrådet, även utan att klagan blivit förd, äger upptaga vilken försäkringsfråga som helst till prövning.

Utan att vilja förringa betydelsen av den skadades klagorätt, synes det dock, som om denna blivit i viss mån överskattad. Många arbetare, som erhållit skador, vilka göra dem till invalider, men icke alldeles arbetsodugliga, kunna icke försörja sig på den erhållna livräntan utan måste därjämte sysselsätta sig med sådant arbete, som de förmå utföra. Då arbetsgivaren i regel är ombud för försäkringsbolaget och hans och bolagets intresse sammanfaller, blir lätt följden den, att arbetaren, hellre än att löpa risken att bli avskedad, om han klagar, godtar av bolaget erbjuden ersättning, även om den skulle vara mindre fördelaktig än vad den rätteligen borde vara.

Vad beträffar de vidgade möjligheter till kontroll, som Kungl. Maj:t föreslagit skola tilldelas försäkringsrådet, äro de värda allt erkännande, men torde icke i väsentlig mån förebygga de missförhållanden, som vi förmena kunna bliva en följd av arbetsgivarebolagens verksamhet.»

Utskottet. Utskottet har icke förbisett att vissa olägenheter kunna tänkas uppkomma genom medgivande av försäkring i arbetsgivarbolag, men synes det utskottet, som om dessa olägenheter icke kunna bliva av den betydelse motionärerna trott sig kunna antaga. Såsom departementschefen framhållit, visar erfarenheten från utlandet, att arbetsgivarbolag synner-

ligen väl kunna fylla sin uppgift, och i en del länder, såsom Tyskland, Ryssland m. fl., har man anförtrott hela försäkringens genomförande åt sådana bolag.

Med hänsyn till säkerheten för ersättningarnas utfående torde betänkligheter mot Kungl. Maj:ts förslag i denna del ej behöva göra sig gällande, då ifrågavarande arbetsgivarbolag skulle vara grundade på obegränsad personlig ansvarighet av delägarne. Vid bildandet av dylikt bolag torde jämväl, såsom departementschefen påpekat, tillses, att nödiga garantier äro för handen i avseende å säkerheten för ersättningarnas utgivande och lämplighet för försäkringens handhavande, särskilt i fråga om invaliditetsgraden och dylikt. Bolagsordningen skulle efter yttrande av försäkringsinspektionen, prövas av Kungl. Maj:t, och kommer naturligtvis vid denna prövning bolagsordningen ej att godkännas, med mindre den innehåller tillräckligt betryggande föreskrifter beträffande förvaltningen och erforderlig sakkunskap i övrigt, motsvarande försäkringens ändamål. Vid sådant förhållande torde ej heller vara att befara, att bolag av alltför ringa omfattning skulle kunna komma till stånd.

Beträffande de av motionärerna uttryckta farhågorna, att ett arbetsgivarbolag, med hänsyn till delägarnes ekonomiska intresse, ej skulle taga erforderlig hänsyn till den skadades rätt vid ersättningsbeloppens bestämmande eller vid avgörandet, huruvida olycksfallet inträffat i arbetet eller icke, m. m. dylikt, är en sådan möjlighet naturligtvis icke alldeles utesluten. Men med hänsyn särskilt till den av Kungl. Maj:t föreslagna bestämmelsen, att försäkringsrådet erhåller rätt att även i sådana fall, där klagan ej förts, upptaga vilket försäkringsärende som helst till behandling, varigenom skulle beredas möjlighet att i försäkringsinrättnings beslut jämväl i ersättningsfrågor vidtaga erforderlig rättelse, synes man hava erhållit ett medel till förekommande av ojämnhet i lagtillämpningen uti ifrågavarande hänseende.

Å andra sidan kunna starka positiva skäl anföras för att medgiva försäkring genom ömsesidiga sammanslutningar, bildade av arbetsgivarne själva. Det måste ju, såsom departementschefen framhåller, anses såsom en ganska naturlig utväg att låta arbetsgivarne, som ju hava att bära försäkringens hela börda och vilka i allmänhet hava intresse av att tillgodose sina arbetares bästa, själva, där de så önska, ordna och handhava försäkringen av dessa arbetare. Förutsättningen härför måste dock, på sätt redan antytts, vara, att tillräckliga garantier beträffande säkerhet för ersättningarnas utfående och försäkringsbestämmelsernas riktiga till-

lämpning kunna anses vara för handen. Vissa arbetsgivare kunna ju också, såsom av ålderdomsförsäkringskommittén påpekats, hava särskilt intresse av att sluta sig tillsammans för att genom vidtagande av skydds- och andra åtgärder söka nedbringa kostnaderna.

Utskottet anser sig alltså böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag.

5 §.

Utskottet har ansett det böra i lagen intagas uttryckligt stadgande därom, att grunderna för försäkringsrådets organisation och verksamhet skola bestämmas genom särskild lag. Härav har en ändring påkallats jämväl i 37 §.

6 §.

Beträffande karenstiden hänvisar utskottet till vad ovan sid. 4 och följande anförts.

Stadgandet i punkt 1 b) har givit utskottet anledning till det uttalande, att enligt utskottets förmenande nedsättning av sjukpenningen under normalbeloppet huvudsakligen är avsedd att äga rum i de fall, då arbetaren efter olycksfallet kan fortsätta att arbeta, ehuru han åtnjuter lägre avlöning än eljest.

Utbyte av livränta mot kapital.
Motion I: 110.

Vid punkt 2) har herr von Sydow i den av honom väckta motionen anfört:

»Enligt den kungl. propositionen skall vid invaliditet ersättning alltid utgå i form av livränta och icke genom en ersättningssumma på en gång. Enligt min åsikt är denna grundsats i huvudsak riktig, när det gäller högre grader av invaliditet, men oriktig, när det gäller lägre. Gränsen torde kunna böra sättas till ungefär 25 %. Erfarenheten i Tyskland visar, att det är förenat med stora olägenheter att medgiva livränta vid smärre invaliditetsgrader. Just att så sker, anses vara det huvudsakligaste felet i Tysklands olycksfallsförsäkringslag. En minskning i arbetsförmågan intill 25 % medför med hänsyn till den mänskliga naturens anpassningsförmåga efter någon tids förlopp i regel icke någon minskad arbetsförtjänst. Vid sådant förhållande blir det kroppsfel, som medför invaliditetsräntan, en värdefull tillgång för den skadade. Hans ekonomiska intresse bjuder honom att tillse, att det icke botas, enär han i sådant fall går miste om invaliditetsräntan. Särskilt i fråga om nervösa skador har erfarenheten visat, att just den omständighet, att livränta utgår, medför den psykiska inverkan på patienten, att

sjukdomen i regel icke blir botad. En jämförelse mellan förhållandena i Danmark, där för sådana smärre fall av invaliditet en ersättning på en gång utgår, och förhållandet i Tyskland är i sådant avseende mycket lärorik.

Jag hemställer därför, att livränta vid invaliditet, som icke överstiger 25 % av arbetsförmågan, må utbytas mot en ersättningssumma en gång för alla.

Även i andra fall kan det vara gagnande för den skadade att erhålla en ersättningssumma en gång för alla i stället för livränta. Det är t. ex. möjligt, att en yngre man, som ådragit sig svår invaliditet, kan, om han erhåller ett kapital en gång för alla, t. ex. genom studier förvärva sig insikter, som möjliggöra det för honom att försörja sig själv. Jag föreslår därför, att för dessa fall livräntan bibehålles som regel, men det medgives försäkringsrådet rätt att på begäran av den skadade tillåta dess utbyte mot en ersättningssumma på en gång under nödiga garantier.»

Motion II: 275.

Vidare har herr Eriksson i Grängesberg m. fl. i motionen nr 275 i Andra kammaren yrkat, att i lagen måtte införas medgivande för invalid att under vissa villkor och förbehåll få utbyta beviljad livränta mot för en gång utgående kapitalbelopp.

Till stöd härför hava motionärerna anfört:

»Under vissa omständigheter torde en skadad arbetare eller hans efterlevande vara bättre betjänta med att erhålla ett kapital en gång för alla än en årligen återkommande mindre livränta. Om en skötsam och ordentlig arbetare på landet skadar sig och han äger att årligen uppbära 80 à 100 kronor, är ju detta för honom en icke föraktlig hjälp, men om han har livligt intresse för ett eget hem eller redan har ett sådant, men därpå har en tryckande skuld, bleve han måhända ännu bättre hjälpt genom att erhålla kapitalvärdet av årliga livräntan. Om en yngling mister en arm, blir otvivelaktigt hans invaliditet långt mera tryckande, än vad som uttryckes genom den utgående livräntan. En sådan ynglings förvärvsmöjligheter kunde dock i vissa fall förstärkas genom att han finge lära sig ett passande yrke. Om han till bekostnad av denna utbildning kunde erhålla kapitalvärdet av en del av livräntan, bleve detta säkerligen för honom av större värde än vad den förbrukade delen av livräntan kan vara. Dessa exempel äro anförda endast för att belysa vad vi åsyfta med vårt yrkande.

Uppenbart är att medgivande om kapital i stället för livränta bör förekomma endast då goda skäl härför synas föreligga och endast då

livräntan är ringa eller ock endast för en mindre del av en större livränta. Någon ovillkorlig rätt till kapital i stället för livränta bör naturligtvis icke förefinnas, utan skall det bero på försäkringsanstalten, om sådant medgivande kan lämnas. För att, så långt det är möjligt, förebygga att härför olämpliga personer komma att erhålla kapital i stället för livränta, torde böra uppställas den fordran för en sådan ansökans beviljande, att densamma skall vara tillstyrkt av arbetsgivaren eller kommunal myndighet, t. ex. pensionsnämnd eller kommunalnämnd.»

Kommittén.

Kommittén anför rörande denna fråga bl. a.:

»Kommittén har visserligen funnit de skäl beaktansvärda, som anförts för medgivandet av utbyte i vissa fall av en olycksfallsränta, särskilt om densamma är å mindre belopp, mot ett på en gång utbetalt kapital. Dessa skäl synas dock, beträffande vårt land, avsevärt förlora i betydelse, om man tager hänsyn till de förhållanden, som inträtt efter genomförandet av den allmänna folkpensioneringen, vartill någon egentlig motsvarighet ännu endast förefinnes i ett fåtal länder. De livräntor, som skulle komma att utgå enligt olycksfallslagen, komma nämligen förr eller senare att förökas med de pensioner, vilka, i många fall visserligen med minskade pensionstillägg, vid inträdande invaliditet komma att utgå på grund av lagen om allmän pensionsförsäkring. I följd härav komma totalbeloppen av pensionerna för olycksfallsinvaliderna att bliva avsevärt högre och således till mera gagn för dem, än om olycksfallsräntan tidigare utbytts mot ett kapital, som helt eller delvis kan hava gått förlorat vid tiden för undfående av invalidpensionen. Att under sådana förhållanden medgiva ett utbyte av en olycksfallsränta, om ock för en invaliditetsgrad av endast 10—20 procent, synes icke vara tillräckligt motiverat; i allt fall bör ett sådant utbyte icke kunna medgivas utan goda garantier för att kapitalet kommer att rätt användas. Men att utan alltför starkt intrång på den individuella friheten erhålla dylika garantier synes åter knappast vara möjligt. Därjämte måste, såsom även i andra länder skett, nödig hänsyn tagas till fattigvårdsintresset, vilket visserligen skulle kunna åstadkommas genom föreskrift om fattigvårdskommunens bifall såsom villkor för den ifrågavarande anordningen; men då den skadade under olika tider ej sällan skulle komma att tillhöra olika kommuner, torde även denna garanti rätt ofta bliva illusorisk.

Förutom till den anförda tillökningen med pensionerna från pensionsförsäkringen, synes man även böra taga hänsyn till, att olycksfalls-

räntorna enligt förslaget, även i de ogynnsammaste fallen, skulle komma att uppgå till belopp, som i och för sig eller åtminstone i jämförelse med många av pensionsbeloppen från pensionsförsäkringen icke kunna anses obetydliga eller utan egentligt värde såsom årliga understöd. Sålunda skulle för en fullvuxen kroppsarbetare, vilkens årsavlöning numera ej kan antagas understiga 600 kronor, även vid den *lindrigaste* graden (10 procent) av invaliditet, livräntan komma att uppgå till 40 kronor om året; och även för den *lägsta* arbetsförtjänst, som i förslaget beräknas, eller 300 kronor, skulle den minsta livräntan uppgå till 20 kronor om året. Livräntor till efterlevande maka eller barn skulle i intet fall komma att understiga 75, resp. 50 kronor. Härtill kommer, att dessa minsta livräntor i regel skulle tillkomma personer, som förut levat under torftiga förhållanden, och för vilka ett kontant årligt understöd även till nu nämnda belopp är av avsevärd betydelse. För övrigt torde man icke annat än i undantagsfall, vilka dessutom torde vara synnerligen svåra att bedöma, kunna påstå, att utbetalning av ett mindre kapital skulle ersätta fördelarne av en säker om ock ringa årlig inkomst. I detta sammanhang torde även böra erinras därom, att jämväl i den utländska lagstiftningen utbyte av livränta mot kapital i regel förekommer endast, om försäkringsinrättningen eller arbetsgivaren sådant medgiver, och således mera sällan äger rum, där den livränteberättigade är sjuklig och ej kan antagas uppnå normal livslängd.

Med hänsyn till nu angivna omständigheter har kommittén *icke* funnit tillräckliga skäl att föreslå medgivande av *utbyte av olycksfallsränta mot kapital*, för så vitt den livränteberättigade är *svensk* medborgare.»

Utskottet.

I likhet med kommittén, vars ståndpunkt jämväl delats av departementschefen, anser utskottet utbyte av livränta mot kapital i allmänhet icke böra äga rum. Även i fråga om livräntor vid lägre invaliditetsgrader torde denna regel böra fasthållas. Även om i vissa fall livräntan skulle kunna verka fördröjande på den skadades fullständiga tillfrisknande, torde dock betydelsen härav ej böra överskattas.

Emellertid lärer det icke kunna förnekas, att i vissa fall förhållandena kunna vara sådana, att det måste framstå som både obilligt och olämpligt, om ej möjlighet skulle finnas att göra ett dylikt utbyte. Sålunda kan i särskilda fall av omständigheterna klart framgå, att det för den skadade skulle vara till verkligt och varaktigt gagn, om han genom erhållande av ett kapital bleve i stånd att skaffa sig nya insikter eller förvärvsmöjligheter. Det torde emellertid vara klart, att man i

dylika fall måste framgå med den största försiktighet och endast i undantagsfall och då tillräckliga garantier finnas, för att det åsyftade ändamålet skall kunna vinnas, bör medgiva utgivande av kapital i stället för livränta.

Då utskottet sålunda funnit sig böra föreslå intagande i lagen av ett stadgande i den riktning motionärerna föreslagit, har utskottet dock ansett detsamma böra givas sådan avfattning, att jämte det kapitalutbetalningarna inskränkas till rena undantagsfall och göras beroende av den skadades egen ansökan, prövningen överlämnas åt försäkringsrådet.

Med uttrycket »motsvarande högst» har endast avsetts att möjliggöra sådan nedsättning av livräntans kapitalvärde, som på försäkringstekniska grunder må vara nödvändig.

Beträffande stadgandet i paragrafens sista stycke torde det vara självfallet, att i den mån särskild transport från eller till läkare eller sjukhus skulle erfordras, kostnaden härför skall bestridas av försäkringsinrättningen.

7 §.

Livräntor m. m. Motion I: 109.

Herr Lindley anför i sin ovannämnda motion (I: 109) bl. a.:

»Att under nuvarande förhållanden yrka på någon allmän förhöjning av understödsprocenten eller höjning av maximibeloppet torde icke ha några större förutsättningar för att kunna genomföras, vadan intet sådant yrkande skall göras. Det förefaller dock, som om någon smula förbättring skulle kunna göras beträffande efterlämnade änkors livräntor, där det föreslagna årsbeloppet av *en fjärdedel* av den avlidnes årliga arbetsförtjänst synes vara alltför låg för att kunna giva en änka något verksamt stöd, synnerligast om hon har ett barn som binder henne vid hemmet och hindrar annan arbetsförtjänst. Denna årsränta borde därför, utan att i större grad rubba förslagets grunder, kunna höjas till *en tredjedel* av den avlidnes årsförtjänst. Även förefaller det som om man i de undantagsfall, då en genom olycksfall avliden person lämnar efter sig ett eller flera föräldralösa barn, att livräntan för dessa sättes till ett högre belopp än de annars utgående, t. ex. *en fjärdedel* av barnförsörjarens årliga arbetsförtjänst. Dessutom borde i lagförslaget finnas någon uttrycklig bestämmelse om graduell stegring av livräntan till sådana personer, som i unga år och efter låga inkomstberäkningsgrunder ha blivit invaliderade.»

Motion II: 275.

Herrar Eriksson i Grängesberg m. fl. hava i sin motion (II: 275) yrkat, att högsta livränteåldern för barn måtte höjas från 15 till 18 år. Motionärerna anföra:

»Stadgandet att livränta till efterlevande barn skall utgå allenast tills barnet uppnått femton års ålder, synes oss rätt så obilligt. På den egentliga landsbygden kan det måhända vara möjligt att barn vid den åldern, om de äro friska och starka, kunna försörja sig själva, men så är icke förhållandet vid bruks- och fabrikssamhällen och näppeligen icke heller i städerna. Att överlämna åt barn i femtonårsåldern att på annan ort skaffa sig arbete och reda sig själva är ur både deras egen och samhällets synpunkt oförsvarligt. De hava sällan den stadga och omdömesförmåga, som är nödvändig för att de, utan föräldrars eller fosterföräldrars stöd, skola kunna taga hand om sig själva. Därtill kommer en annan betydelsefull synpunkt, vilken framhållits av Malmö arbetarekommun i avgivet yttrande över kommitténs förslag. Kommunen framhåller att »i en tid, då frågan om lärlingsskolor, yrkesskolor, fortsättningsskolor jämte andra utbildningsanstalter för den s. k. övergångsåldern fått en aktualitet, som aldrig förr i vårt land, skulle en lagstiftning, som genom att fixera en åldersgräns, sådan som den föreslagna, beröva barnen till de i arbetet dödade möjlighet att njuta förmånen av reformer i nu berörda avseende, varken vara rättvis eller framsynt, utan syntes kommunen den ändringen böra vidtagas, att åldersgränsen höjes från femton till aderton år». Aderton års åldersgräns har även sin motsvarighet i åtskilliga reglementen för statstjänares änke- och pupillkassa, och vissa kassor ha en ännu högre åldersgräns. Vi framställa det yrkande, att livränta måtte utgå till efterlämnade barn, tills dessa fyllt aderton år.»

I allmänhet har utskottet ej funnit skäl att frångå de ersättningsbelopp, som Kungl. Maj:t och därförut kommittén föreslagit, utan synas desamma på det hela taget vara väl avvägda. Även om de ändringar i beloppen och den höjning av åldersgränsen, som av motionärerna påyrkas, i och för sig vore önskvärd, skulle desamma dock komma att medföra en så väsentlig ökning av försäkringspremierna, att utskottet för sin del anser sig böra avstyrka bifall därtill. Utskottet.

Däremot har utskottet funnit den föreslagna lägsta begravningshjälpen böra höjas till det nuvarande beloppet 60 kronor.

Utskottet har vidare ansett i den förevarande lagen böra intagas ett stadgande av i huvudsak samma innehåll som den i 4 § i kungl. förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, förekommande bestämmelsen om livränta åt den avlidnes föräldrar. Det synes nämligen synnerligen hårt, om ej den avlidnes föräldrar, då de varit väsentligen beroende av hans

arbetsförtjänst, skulle komma i åtnjutande av någon ersättning, åtminstone i de fall, då annan, därtill mera berättigad, icke lever. Genom ett dylikt stadgande skulle, enligt vad utskottet inhämtat, premien icke komma att ökas ens med en halv procent.

Då det synts utskottet vara för rättskänslan stötande, att den, som åsidosatt honom åliggande försörjningsplikt, likväl skulle komma i åtnjutande av livränta efter sin avlidna hustru, har utskottet föreslagit ett tillägg till §:ns fjärde stycke av innehåll, att livräntan i dylika fall skall kunna indragas eller tilldelas efterlevande barn.

I §:ns femte och sista stycke har utskottet vidtagit redaktionella ändringar.

9 §.

I denna § upptagas de stadganden, enligt vilka beloppet av den årliga arbetsförtjänst, som skall ligga till grund för ersättningarnas bestämmande, skall beräknas.

Som huvudregel gäller, att såsom den skadades årliga arbetsförtjänst skall anses hela den avlöning, han hos arbetsgivaren, i den verksamhet i vilken olycksfallet inträffat, åtnjutit under ett år, räknat tillbaka från olycksfallet. Denna regel kommer emellertid endast i tillämpning i de fall, då arbetaren under hela året arbetat hos en och samma arbetsgivare. (1:a stycket, 1:a punkten.) Är så icke fallet, torde visserligen i många fall den avlöning han hade hos arbetsgivaren även komma att läggas till grund för beräkningen av arbetsförtjänsten under den övriga tiden, men, om detta synes giva orimliga resultat, skola de i andra punkten upptagna bestämmelserna om skälighetsprövning jämväl tillämpas.

Om sålunda en arbetare, som endast under en del av året, t. ex. 3 månader är anställd hos en viss arbetsgivare, under denna anställning drabbas av olycksfall, skall hans årsförtjänst beräknas till summan av hans *verkliga* arbetsförtjänst under de 3 månaderna (huvudregeln) och hans (efter andra punkten) *beräknade* arbetsförtjänst under de återstående 9 månaderna. Denna beräkning av arbetsförtjänsten under de 9 månaderna skall enligt andra punkten så tillgå, att man beräknar vad i allmänhet i orten en arbetare, som är i den skadades ålder och har hans arbetsförmåga, kan förtjäna under 9 månader, i samma slags arbete, som det, vari den skadade var anställd, då olyckan inträffade. Finnes ej någon i orten med samma arbete, jämför man med någon, som har närmast liknande. Finnas inga möjligheter till jämförelser, bedömes saken helt och hållet efter vad som är skäligt.

Den skälighetsprövning, som sålunda alltid skall äga rum i fråga om tid, då arbetaren ej varit anställd i den verksamhet, i vilken

olycksfallet inträffade, skall alltid ske efter nyss angivna grunder, *oberoende av om arbetaren under tiden (de nio månaderna) varit anställd hos en eller flera andra arbetsgivare eller kanske gått sysslolös.*

För att ytterligare belysa den nu angivna regeln må här följande exempel anföras: En arbetare har under tre månader haft arbete som skomakaregesäll hos en arbetsgivare mot en dagspenning av 3 kronor om dagen; under 9 månader har han varit lantbruksarbetare hos en annan arbetsgivare med 2 kronor om dagen. Under det han arbetar som skomakare drabbas han av olycksfall. Hans arbetsförtjänst utgör då, om månaden räknas till 25 arbetsdagar, 3×75 kronor eller 225 kronor plus det belopp, som en skomakare i hans ålder och med hans färdigheter och arbetsförmåga kan beräknas förtjäna under 9 månader. Denna summa blir då uppenbarligen densamma vare sig arbetaren icke arbetat de 9 månaderna eller endast arbetat 6 av dem eller han arbetat hos 2, 3 eller flera lantbrukare o. s. v.

Hade omvänt olycksfallet inträffat under det han arbetade i lantbruket, hade hans arbetsförtjänst beräknats till 9×50 kronor eller 450 kronor plus den arbetsförtjänst, som en lantbruksarbetare kunde beräknas förtjäna under de återstående 3 månaderna på året.

Är fråga om säsongarbete gestaltar sig saken på liknande sätt. En murare har anställning hos en arbetsgivare 9 månader på året, men ej vintermånaderna, med 6 kronor om dagen. Under denna anställning drabbas han av olycksfall. Hans arbetsförtjänst utgör då dels vad han uppburit som murare eller 9×150 kronor och dels vad en murare i allmänhet kan beräknas förtjäna under de återstående 3 vintermånaderna.

Har arbetaren under förmiddagarna arbetat hos en arbetsgivare och under eftermiddagarna hos en annan, förfares i regel, som om han endast en del av året varit hos den arbetsgivare, i vilkens verksamhet olycksfallet inträffat, och beräknas efter skälighetsprövning vad en liknande arbetare kan antagas förtjäna under de övriga timmarna på dagen.

De ovan angivna reglerna för arbetsförtjänstens beräknande finner utskottet i huvudsak tillfredsställande. Det sätt, varpå paragrafens andra punkt avfattats, synes lämna rum för hänsyn jämväl till sådana omständigheter, som den skadades speciella färdigheter i yrket och dylikt.

Bland de särskilda omständigheter, som kunna föranleda skälighetsprövning, anser utskottet emellertid även böra upptagas det fall, då den skadade redan på grund av föregående olycksfall har fått sin arbets-

förmåga nedsatt. Den skadade skulle nämligen eljest, oaktat bestämmelsen i 8 §, lätt kunna erhålla för låg ersättning.

Motion II: 276. I sin inom andra kammaren väckta motion nr 276 har herr Thore yrkat, att till de här ovan anförda bestämmelserna skulle göras ett så lydande tillägg: »Har den skadade av arbetsgivaren använts till arbete *utom riket*, beräknas den kontanta avlöningen jämte förekommande naturaförmåner till belopp, som med hänsyn till avlöningen å arbetsort *inom riket* under motsvarande tid för en arbetare av samma arbetsförmåga och med liknande arbete som den skadade eller eljest med hänsyn till omständigheterna prövas skäligt.»

Till stöd härför har motionären hänvisat till de svårigheter som enligt hans förmenande skulle uppstå vid avlöningsförmånernas uppskattande då arbetsorten är belägen utom riket, därvid motionären särskilt åsyftat avlöningen för sjömän i utländsk sjöfart.

För undvikande av de utav motionären befarade olägenheterna torde emellertid ett dylikt tillägg till paragrafen icke behöva ske, då redan dess nuvarande ordalydelse torde medgiva en prövning efter omständigheterna i dylika fall.

Högsta och lägsta arbetsförtjänst.

Med avseende å paragrafens två nästa stycken, innehållande bestämmelserna om högsta och lägsta arbetsförtjänst och om dagsförtjänstens beräknande hava i de avgivna motionerna yrkanden om ändringar framställts dels av herr von Sydow, som anfört:

Motion I: 110. »De regler om beräkning av den skadades årliga arbetsförtjänst, som innefattas i denna paragraf, medföra i min tanke, att ersättningsbeloppet i vissa fall kan bliva för högt. Jag vill ingalunda bestrida, att nuvarande lag är alltför njugg och att en höjning av olycksfallsersättningen därför är av behovet påkallad. Men det synes mig nödvändigt att i detta avseende gå till väga med den största försiktighet, detta icke allenast med hänsyn till kostnaden för arbetsgivarna, vilken ju enligt förslaget bliver mycket hög — för vissa av dem t. ex. stenindustrien rent av ruinerande, om icke särskilda åtgärder vidtagas — utan även av andra skäl ur det allmännas synpunkt. Har den skadade lika eller i det närmaste lika stor inkomst i ersättning för olycksfallet som i daglön, har han ju ingen anledning att längta åter till arbetet utan kan bekvämt taga sig en vilotid. Inom sjukkassorna, där ett jämförligt förhållande råder, har man ett mycket stort arbete att hindra den alltför talrika förekomsten av vad som där kallas för »semestersjuka». Även i andra länder har man erfarenhet av, att en riklig olycksfallsersättning leder till bristande arbetsvilja och varjehanda försök att

obehörigt få underhåll på det allmännas bekostnad samt sålunda socialt sett motverkar sitt eget ändamål.

En särskild olägenhet medför en allt för riklig olycksfallsersättning däri, att den giver anledning till jämförelse med ålderdoms- och invaliditetsförsäkringens understöd, vilka äro och måste vara långt njuggare, samt därigenom kan bringa hela denna försäkring i vanrykte. Värdet av denna senare försäkring beror emellertid i väsentlig mån på det förtroende, varmed den omfattas av allmänheten. Blir den uppfattningen allmän, att den är tämligen värdelös, torde man kunna vänta, att inbetalningen av avgifter till densamma minskas i den grad, att de stora kostnader, staten åtagit sig för denna försäkringsgren, i stort sett äro bortkastade.

Det synes mig särskilt vara i fråga om beräkningen av arbetsförtjänsten, som kommittéförslaget och den kungl. propositionen giva anledning till anmärkning. Den årliga arbetsförtjänsten skulle utgöra hela den avlöning, den skadade åtnjutit under ett år, den dagliga arbetsförtjänsten $^1/_{300}$ därav. Då nu sjukpenning skall utgå icke blott för vardagar utan även för söndagar, blir följden den, att sjukpenningen icke, såsom kommittén uppgiver, kommer att uppgå till 66 $^2/_3$ % utan till omkring 80 % av den verkliga dagsförtjänsten. Denna procentsats synes mycket hög, någon högre torde icke finnas fastställd för något land. Det synes mig riktigt att återföra procentsatsen till vad kommittén enligt sin egen uppgift avsett eller 66 $^2/_3$ %, vilket enklast låter sig göra på det vis, att den dagliga arbetsinkomsten beräknas till $^1/_{365}$ av den årliga arbetsförtjänsten.

Den beräknade årliga arbetsförtjänstens maximum kronor 1,800: — synes också väl högt, särskilt vid jämförelse med lagstiftningen i våra grannländer Norge och Danmark, där förhållandena ju i stort sett äro lika som hos oss. I Norge är den beräknade årliga arbetsförtjänstens maximum satt till kronor 1,200: — motsvarande en maximilivränta av 900 kronor. I Danmark utgår vid full invaliditet icke livränta utan en ersättning en gång för alla av sex gånger årslönen, dock icke under 1,800 kronor eller över 4,800 kronor, sålunda långt under vad kommittén här föreslagit.

Jag tror, att med hänsyn till den försiktighet, vartill man av flera skäl i detta hänseende manas, det vore klokt att nu fastställa den årliga arbetsförtjänstens maximibelopp till 1,500 kronor.

I vissa fall synes mig en nedsättning av livräntan vara en tvingande nödvändighet. Det är i de fall, då olycksfallet inträffar så sent, att den skadade står helt nära den ålder, då han skulle få sin försörj-

ning av ålderdomsförsäkringen. Skillnaden mellan olycksfallsförsäkringens och ålderdomsförsäkringens livräntor är så påfallande stor, att i dylika fall det skulle vara en mycket stor ekonomisk lycka att bliva utsatt för ett olycksfall. Av naturliga skäl bör lagstiftningen såvitt möjligt undvika dylika oegentligheter. Jag hemställer därför, att i lagen måtte införas ett stadgande av innehåll, att i fall av hög ålder hos den skadade livräntan må nedsättas i den mån försäkringsrådet prövar skäligt.»

och dels av herr Eriksson i Grängesberg m. fl., som anfört:

Motion II: 275. »Enligt nu gällande olycksfallsersättningslag är årliga livräntan vid inträffad full invaliditet trehundra kronor. Enligt föreliggande lagförslag kan lägsta livräntan bli väsentligen mindre, endast tvåhundra kronor. Svårligen kan man tänka sig något olycksfall, där en så ringa livränta kan anses skälig, och en förhöjning genom den skälighetsprövning, som i 9 § stadgas, synes icke kunna ske annat än under vissa i § angivna omständigheter.

Då enligt vårt förmenande den lägsta livränta, som må ifrågakomma vid fullständig invaliditet, bör vara minst det belopp, som nuvarande lag stadgar, hemställes om sådan ändring av förevarande §, att, om den årliga arbetsförtjänsten understiger fyrahundrafemtio kronor, skall den dock beräknas till detta belopp.»

Utskottet. Beträffande först frågan om maximigränsen för arbetsförtjänsten, äro stadgandena i de utländska lagarna ganska skiftande. Sålunda har man, såsom kommittén framhåller, i Österrike, Ungern, Holland och Belgien en övre gräns för den arbetsförtjänst, efter vilken ersättningarne regleras, av omkring 1,800 kronor. I Italien är samma gräns omkring 1,400, i Norge 1,200 och i Finland omkring 500 kronor. I Luxemburg och Schweiz är den övre gränsen satt så högt som till omkring 2,800 kronor. I Tyskland medräknas i de fall, då arbetsförtjänsten överstiger 1,600 kronor, $^1/_3$, och i Frankrike, där arbetsförtjänsten överstiger 1,700 kronor, $^1/_4$ av det överskjutande beloppet. I arbetarförsäkringskommitténs förslag angavs 1,600 kronor såsom övre gräns.

Enligt utskottets förmenande kan den av såväl Kungl. Maj:t som kommittén föreslagna maximigränsen av 1,800 kronor icke sägas vara för hög. Särskilt med hänsyn till förhållandena i utlandet anser utskottet någon sänkning av densamma icke böra tillstyrkas. Vad däremot den föreslagna minimigränsen beträffar, är det visserligen sant, att densamma i många fall på grund av den i paragrafen medgivna skälighetsprövningen icke skulle komma till tillämpning. Men då med en dylik gräns lägsta livräntan vid helinvaliditet måste anses bliva alltför

låg och icke ens uppgår till existensminimum, anser utskottet dock någon höjning nödvändig. Gränsen torde sålunda skäligen kunna bestämmas till det i motionen nr 275 föreslagna beloppet, 450 kronor. Lägsta livräntan skulle då komma att uppgå till samma belopp, som nuvarande lag stadgar för full invaliditet.

Beträffande beräkningen av dagsförtjänsten torde, på sätt riksförsäkringsanstalten i sitt över kommitténs förslag avgivna yttrande framhåller, dennas beräknade procenttal i förhållande till arbetsförtjänsten på grund av den stadgade karenstiden av fyra dagar i verkligheten komma att ställa sig väsentligt lägre än i herr von Sydows motion anförts, och under en längre sjuktid högst komma att uppgå till 75 % av arbetsförtjänsten. Då dessutom för de kortvariga sjukdomsfallen, för vilka motionärens framställning har sin huvudsakliga betydelse, motsvarande procenttal i flertalet fall väsentligt understiger $^2/_3$ av arbetsförtjänsten, synes utskottet tillräckliga skäl ej föreligga att genom en ändring av det slag i motionen föreslås, ytterligare reducera sjukpenningen.

10 §.

I denna paragraf stadgas befogenhet för försäkringsinrättningen att för vissa fall intaga den skadade å sjukhus. Huruvida under uttrycket »sjukhus» kan inbegripas även annan anstalt, såsom hospital, vanföreanstalt, privat ögonklinik, sanatorium och annan offentlig eller privat vårdanstalt för speciella ändamål synes utskottet ovisst. Då det emellertid torde vara önskvärt, att försäkringsinrättningen kan hava befogenhet att, där så erfordras, intaga den skadade även å dylik anstalt, har utskottet föreslagit, att ordet »sjukhus» i denna paragraf utbytes mot »sjukvårdsanstalt». Härav har jämväl föranletts ändring i redaktionen av 25 § 2 stycket.

Stadgandet om rätt för försäkringsinrättning att i stället för kontant ersättning bereda livräntetagare, som är hemfallen åt dryckenskap, ersättning i naturaförmåner, avser jämväl det fall, att livräntetagare frivilligt intagits å alkoholistanstalt.

11 §.

Första stycket av denna punkt hade i ålderdomsförsäkringskommitténs förslag följande lydelse: Kommittén.

»Är arbetsgivaren enligt annan lag eller särskild författning eller på grund av egen utfästelse skyldig att vid skada till följd av olycksfall i arbete utgiva pension eller annat understöd, eller skall sådant understöd utgå från kassa, som helt och hållet eller till väsentlig del bildats genom bidrag av arbetsgivaren, avdrages från ersättning, som i 6 eller 7 § stadgas, vad i anledning av olycksfallet för motsvarande ändamål av arbetsgivaren eller av kassan utgives för tid, under vilken ersättningsskyldighet åligger försäkringsinrättningen; dock att sådant avdrag må äga rum endast om arbetsgivaren, på grund av understödet, enligt 15 § andra stycket erhållit lindring i försäkringsavgiften, samt, i fråga om understöd från kassa, ej ske med större belopp än som svarar mot arbetsgivarens bidrag».

Andra stycket av kommittéförslagets 15 § lyder:

»Är arbetsgivaren eller kassa, som helt och hållet eller till väsentlig del bildats genom bidrag av honom, skyldig att utgiva understöd, för vilket, enligt 11 §, avdrag må göras, bestämmes försäkringsavgiften till det lägre belopp, som motsvarar den minskade försäkringsrisken; dock att i fråga om annan arbetsgivare än staten, sådan lindring i försäkringsavgiften ej må äga rum, med mindre arbetsgivaren det begär och tillika, där så finnes erforderligt, för utgörande av understödet ställer säkerhet, som av försäkringsinrättningen godkännes.»

Huvudändamålet med dessa av kommittén föreslagna bestämmelser var att i vissa fall söka bereda arbetsgivaren minskning i försäkringsavgiften, därest han eljest ålagts eller åtagit sig att utgiva sådant understöd. Även i det fall, att arbetsgivaren själv bildat eller lämnat väsentliga bidrag till kassa, som utgiver understöd vid olycksfall i arbete, skulle motsvarande lindring äga rum. För att arbetsgivaren skall kunna erhålla en dylik lindring i försäkringsavgiften, uppställes i andra stycket av 15 § såsom villkor, dels att han därom skall framställa begäran och dels att han för utgivandet av understödet skall ställa säkerhet, där sådant är av nöden.

Mot förslaget i denna del framställdes i de avgivna utlåtandena från olika håll erinringar. Dessa gällde, förutom vissa detaljfrågor, huvudsakligen endast den möjlighet till dubbelförsäkring, som förefanns enligt kommitténs förslag, framför allt med avseende å ersättningen till den skadade under sjukdomstiden, enär han då i många fall såsom medlem av en sjukkassa, förutom olycksfallsersättningen, även erhölle understöd från kassan. Den skadade skulle, såsom från flera håll anfördes, på sådant sätt ej sällan kunna bereda sig en inkomst under sjukdomstiden, som vore lika med eller större än hans vanliga arbetsförtjänst.

Föredragande departementschefen ansåg det givet, att man måste söka råda bot mot ett dylikt missförhållande, men fann det dock mindre lämpligt att, såsom från några håll ifrågasatts, vid detta tillfälle föreslå ändringar i gällande lagar eller upphävande av vissa i sådana lagar givna bestämmelser, t. ex. att i sjukkasselagen införa förbud för registrerad sjukkassa att meddela sjukhjälp under viss tid för sjukdom till följd av olycksfall i arbete eller att upphäva bestämmelserna i fråga om understöd till lagstadda tjänare enligt legostadgan ävensom till sjömän enligt sjölagen. Kungl. Maj:ts förslag.

Departementschefen har i stället beträffande utgivande av ersättning under sjukdomstiden föreslagit en annan utväg, nämligen att ersättningarna från olycksfallsförsäkringen skulle minskas i motsvarande mån som ersättning under denna tid från annat håll utgår till den skadade. Dylika avdrag från sjukersättningen enligt olycksfallsförsäkringslagen skulle äga rum icke allenast, såsom enligt kommitteförslaget, för sådant understöd, som utgives på grund av utfästelse av eller bidrag från arbetsgivaren, utan även för understöd, som utgår på grund av arbetarens eget bidrag till sjukkassa eller dylikt eller eljest utgives från annat håll eller på grund av andra bidrag än av arbetsgivaren, naturligtvis dock med undantag för understöd, som hava karaktär av frivillig ersättning eller gåva.

Av den sålunda föreslagna bestämmelsen rörande avdrag från olycksfallsersättningen under sjukdomstiden skulle enligt 15 § följa, att arbetsgivaren, om han ställde nödig säkerhet eller säkerhet ej erfordades, kunde erhålla minskning i avgiften till belopp, motsvarande hans bidrag till understödets bestridande. Vad åter sådana sjukkassor o. d. anginge, till vilka arbetarne själva erlägga avgifter för erhållande av sjukhjälp, ansåg departementschefen, att den ifrågavarande bestämmelsen komme att föranleda ändring i stadgarna i syfte, att sjukhjälp ej utgives vid sjukdom, som förorsakats av olycksfall i arbetet. Beträffande registrerade kassor kunde man ju även, framhöll departementschefen, såsom ett av villkoren för erhållande av statsbidrag föreskriva, att understöd ej finge utgå vid olycksfall i arbete.

Beträffande livräntorna och begravningshjälpen enligt lagen har departementschefen icke ansett någon sådan inskränkning som ovan nämnts böra gälla.

Herr von Sydow har i sin förenämnda motion (I: 110) framhållit, att Kungl. Maj:ts förslag till ny lydelse av 11 § i förevarande hänseende vore föga lämpligt, och att det av socialstyrelsen med flera framställda Motion I: 110.

förslaget att helt enkelt förbjuda de registrerade sjukkassorna att giva sjukhjälp vid sådana olycksfall, som medförde ersättningsrätt enligt olycksfallsförsäkringslagen, avgjort vore att föredraga. Då här i landet icke blott funnes lokala sjukkassor utan även åtskilliga registrerade sjukkasor, som avsåge riket i dess helhet, kunde man icke utan en tidsödande och besvärlig undersökning få veta, om en person tillhörde en registrerad sjukkassa eller ej. Det kungl. förslaget skulle därför onödigtvis medföra mycket arbete och mycken omgång.

Därtill komme, att förslaget, enligt motionärens tanke, vore orättvist, i det olycksfallsförsäkringsanstalten därigenom skulle bliva obehörigen gynnad. Avdrag å premierna uti dessa fall kunde icke komma i fråga redan av det skäl, att försäkringarna, såsom civilministern upplyst, i regel skulle vara kollektiva. Försäkringsanstalten komme alltså i det gynnsamma läget att få uppbära fulla premier, men om olycksfall inträffade, att helt eller delvis bliva befriad från ersättningsskyldigheten. Detta innebure dels en orättvisa mot arbetsgivarna, som finge betala premierna fullt, dels ock en olägenhet för sjukkasserörelsen. Det vore klart, att där en person skulle vara berättigad till ersättning såväl från en sjukkassa som från en olycksfallsförsäkringsanstalt, det lände sjukkassan till men om ersättningen skulle fördelas på det sättet, att sjukkassan alltid skulle betala i första hand och olycksfallsförsäkringsanstalten endast vad som överskjuter sjukkassans bidrag. Motionären hemställde alltså om sådan ändring i lagen om sjukkassor av den 4 juli 1910, att däri intoges det stadgande, att registrerad sjukkassa vore förbjudet att lämna hjälp vid olycksfall, som medförde ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen.

Motion II: 275.

Vidare har herr Eriksson i Grängesberg med flere i sin ovanberörda motion anfört huvudsakligen följande. Enligt 11 § skulle från sjukpenning avdragas vad den försäkrade erhåller i understöd från annan försäkringsinrättning eller kassa. Mot denna bestämmelse kunde icke göras någon invändning, där arbetsgivaren erlagt avgifterna till kassan. Om däremot arbetaren själv erlagt avgifterna, syntes ett sådant avdrag icke vara välmotiverat. Som skäl för denna bestämmelse framhölles att i motsatt fall överförsäkring kunde komma att äga rum med vissa menliga följder. Man befarade, att om den skadade under sjukdomstiden hade lika stor ersättning som arbetslönen eller större, de skulle söka förlänga sjukdomstiden och på detta sätt skaffa sig semester. Dessa farhågor syntes överdrivna och i regel rent oberättigade. Med den blygsamma sjukpenning, som sjukkassorna oftast lämnade, torde i allmänhet sjukpenning enligt denna lag och sjukkasseersättningen tillsammans icke

komma att i någon väsentlig mån överstiga dagsförtjänsten under arbetet. Utan att dock vilja förneka att icke i något enstaka fall överförsäkring kunde komma att missbrukas på antytt sätt, syntes detta dock enligt motionärernas förmenande icke i regel böra befaras, och då ansågo motionärerna oriktigt beröva arbetarne den fördel, de genom många års inbetalningar i sjukkassa förväntat sig få vid inträffad sjukdom även på grund av olycksfall. Skulle någon hänsyn tagas till berörda farhågor, syntes en bestämmelse om att sjukpenning enligt förevarande lag och ersättning från annan kassa eller försäkring tillsammans icke borde överstiga daglönen vid arbete, vara fullt tillräcklig. Motionärerna yrkade, att 11 § måtte få en i överensstämmelse med deras uppfattning förändrad lydelse.

Vidare hava samma motionärer hemställt att, då någon tvekan syntes kunna råda om den i 11 § omförmälda kassa motsvarade den pensionsinrättning, som funnes vid statens järnvägar, i 11 § efter ordet »kassa» måtte införas orden »eller pensionsinrättning».

Utskottet.

Såsom av det föregående framgår, har kommittén för sin del utgått ifrån, att avdrag från de enligt lagen utgående ersättningarna under inga omständigheter skulle få äga rum för understöd, som arbetaren själv vare sig genom bidrag till kassa eller pensionsinrättning eller på annat sätt på egen bekostnad förskaffat sig. Denna av kommittén åberopade grundsats hade enligt utskottets förmenande bort vidhållas. Genom erläggande av sina bidrag eller eljest genom sitt eget åtgörande måste arbetaren anses hava förvärvat en verklig rätt till det däremot svarande understödet. I själva verket torde arbetsgivarens skyldighet att hålla arbetaren skadeslös för den förlust, som genom olycksfallet tillskyndats honom, vara alldeles oberoende av de understödsbelopp, som arbetaren genom egen omtanke kan på annat håll förskaffa sig. Den omständigheten, att arbetaren i enstaka fall kan tänkas vid sjukdom på grund av olycksfall komma i åtnjutande av hela sin vanliga avlöning eller mer i understöd, lärer icke i och för sig motivera en rättsförlust vare sig på ena eller andra sättet.

Då departementschefen övergivit denna kommitténs, som han dock erkänner, principiellt riktiga ståndpunkt, har han till stöd därför allenast åberopat tvingande praktiska skäl, nämligen de ovan anförda olägenheterna av överförsäkring. I likhet med herr Eriksson i Grängesberg och hans medmotionärer anser dock utskottet vikten av dessa olägenheter vara väsentligen överskattad. Såsom kommittén anför torde i allmänhet sjukkassornas stadgar efter lagens ikraftträdande komma att ändras, och

i varje fall torde frestelsen till spekulation i överförsäkring i de fall, varom här är fråga, då ersättningen utgår vid personlig skada, icke kunna jämföras med den vid egendomsförsäkring. Till förringande av den ifrågavarande olägenhetens betydelse torde slutligen jämväl införandet av de fyra dagarnas karenstid i någon mån bidraga.

Utskottet, som sålunda ansett sig böra biträda kommitténs av herr Eriksson i Grängesberg m. fl. upptagna förslag, har givit §:n en däremot svarande ändrad lydelse. I samband härmed torde sista punkten i 15 § 2 stycket i Kungl. Maj:ts förslag böra utgå.

Med vad utskottet nu anfört torde jämväl herr von Sydows motion hava besvarats.

De ifrågavarande bestämmelserna, som sålunda enligt utskottets förslag allenast skulle ha till ändamål att skydda arbetsgivaren mot dubbelbetalning, hava synts utskottet tarva ett tillägg av innebörd att arbetsgivare, som under arbetarens sjukdomstid till denne utgivit läkarvård eller understöd, skall äga av försäkringsinrättningen återfå vad han utgivit. På det att ej inrättningen därigenom skall nödgas utgiva dubbel ersättning, har jämväl föreslagits, att densamma skall få från ersättningen avdraga vad den utgivit till arbetsgivaren.

På de i motionen II: 275 anförda skäl har utskottet jämte ordet »kassa» i paragrafen intagit ordet »pensionsinrättning.»

Av den ändring som utskottet, på sätt nedan framgår, ansett böra vidtagas i 12 §, följer att 11 § sista stycket i Kungl. Maj:ts förslag bör utgå.

§ 12.

I sin inom första kammaren väckta motion, nr 110, har herr von Sydow anfört:

»Om en arbetsgivare är vållande till olycksfall, äger enligt denna paragraf den skadade rätt till skadestånd enligt lag, men försäkringsinrättningen har rätt att i den skadades ställe uttaga skadeståndet, för såvitt motsvarande ersättning utgår från försäkringsinrättningen. Då den premie, som arbetsgivaren betalar till försäkringsinrättningen, avser alla olycksfall i arbete, även dem som orsakas av vållande å arbetsgivarens sida, föreslår jag, att denna paragraf ändras därhän, att arbetsgivaren erhåller rätt till avdrag från skadeståndet till den skadade för vad denne uppburit eller äger uppbära från försäkringsinrättningen.»

I likhet med motionären anser utskottet arbetsgivaren i och med erläggandet av sina premier böra vara fri från vidare ansvar för den skada, som kan uppstå genom olycksfall i arbete, såvida han ej upp-

såtligen förorsakat skadan. I överensstämmelse med denna uppfattning har utskottet avfattat ifrågavarande paragraf.

Då vid tillämpning av det sålunda föreslagna stadgandet sådant avdrag för skadestånd som omförmäles i 11 paragrafens sista stycke icke lärer kunna ifrågakomma, har nämnda stycke ur lagen uteslutits.

13 §.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle i de fall, där ersättningen blivit allenast provisoriskt bestämd, men sedermera finnes icke böra utgå eller hava bort utgå med lägre belopp, den skadade icke vara skyldig att återbära vad han för mycket bekommit.

Då emellertid denna bestämmelse synes utskottet ägnad att ej oväsentligt förringa värdet av den försäkringsinrättningen medgivna rätten att provisoriskt besluta om ersättningsbeloppet i det densamma nämligen på grund av stadgandet skulle kunna föranledas till iakttagande av alltför stor försiktighet vid meddelandet av sådana beslut och då det dessutom icke kan anses riktigt, att den skadade skall få behålla belopp, vartill han icke ägt någon som helst rätt, har utskottet ansett ifrågavarande stadgande böra ändras därhän, att däri intages bestämmelse om skyldighet för den skadade att till försäkringsinrättningen återbära vad han för mycket uppburit.

Vid denna paragraf har utskottet jämväl att till behandling upptaga ett av herr von Sydow i motionen nr I: 110 framställt yrkande att i lagen måtte införas ett stadgande av innehåll, att i fall av hög ålder hos den skadade livräntan måtte nedsättas i den mån försäkringsrådet prövar skäligt. Motion I: 110

I de fall, då olycksfallet inträffade så sent, att den skadade stode helt nära den ålder, då han skulle få sin försörjning av ålderdomsförsäkringen, syntes motionären en nedsättning av livräntan vara en tvingande nödvändighet. Skillnaden mellan olycksfallsförsäkringens och ålderdomsförsäkringens livräntor vore så påfallande stor, att i dylika fall det skulle vara en mycket stor ekonomisk lycka att bliva utsatt för ett olycksfall.

Enligt 8 § skall vid bedömandet i vad mån viss kroppsskada åstadkommit nedsättning av arbetsförmågan hänsyn tagas även till den skadades ålder. Enligt vad utskottet inhämtat har detta stadgande tillämpats så, att lägre invaliditetsgrad beräknats, därest den skadade varit av hög ålder. Dessutom torde i allmänhet arbetaren vid högre ålder hava mindre arbetsförtjänst. Med hänsyn till dessa förhållanden synes utskottet de av motionären avsedda synpunkter i den mån de förtjäna Utskottet.

beaktande bliva tillräckligt tillgodosedda. Att därutöver medgiva någon sänkning av sådan arbetares olycksfallsersättning synes utskottet varken rättvist eller billigt.

14 §.

Med anledning av den i 6 § vidtagna ändringen har i denna paragraf jämväl insatts en hänvisning till förstnämnda paragraf.

15 §.

Beträffande de i denna paragraf vidtagna ändringarna hänvisar utskottet till vad ovan under 11 § anförts.

17 §.

På sätt av statsrådets yttrande ävensom kommitténs motivering vid denna paragraf framgår, är förslaget byggt på den förutsättningen, att försäkringen skulle kunna anordnas, utan att någon skyldighet för arbetsgivarna stadgades i lagen att anmäla hos dem anställda arbetare, av dem påbörjad verksamhet eller andra förhållanden, som äro bestämmande för försäkringsskyldigheten eller försäkringsavgifterna. Samtliga i och för försäkringen erforderliga uppgifter skulle i den ordning, som denna § stadgar, eller på annat lämpligt sätt införskaffas av försäkringsinrättningen själv och dess ombud.

Utan tvivel är den ifrågavarande anordningen förenad med åtskilliga fördelar. Ehuru utskottet emellertid ansett sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag jämväl i denna del, vill utskottet framhålla, att utskottet härvid anser den möjligheten böra tagas i betraktande, att det efter vunnen erfarenhet av lagens tillämpning kan komma att visa sig bliva nödvändigt att införa deklarationsplikt för arbetsgivarne.

De uppgifter, som det enligt denna paragraf åligger arbetsgivare att lämna, torde åtminstone delvis beröra sådana till affärshemligheter hänförliga förhållanden, som arbetsgivarne ej kunna anses skyldiga framlägga för offentlig myndighet, med mindre desamma genom uttrycklig bestämmelse i tryckfrihetsförordningen undandragas offentligheten. Vad nu sagts har synts utskottet vara av den vikt, att det icke bör kunna ifrågakomma en tillämpning av den här, i 1 stycket av denna paragraf stadgade uppgiftsskyldigheten, med mindre sådan ändring i tryckfrihetsförordningen vidtagits, att i nämnda stadgande omförmälda uppgifter beretts skydd mot obehörigt offentliggörande.

Erforderlig bestämmelse i nu angiven riktning har utskottet intagit i 37 §.

20 §.

Med anledning av den avfattning, som givits åt paragrafens stadgande om skyldighet för arbetare, då han skadas till följd av olycksfall i arbete, att därom ofördröjligen underrätta arbetsgivaren eller den, som å hans vägnar förestår arbetet och den stränga påföljd för försummelse härutinnan, som stadgas i 25 § har utskottet ansett sig böra framhålla, att arbetarens ifrågavarande anmälningsplikt naturligen ej kan anses inträda förr, än de menliga verkningarna av olycksfallet givit sig tillkänna för honom.

21 §.

Utskottet har ansett det böra i paragrafens andra stycke uttryckligen utsägas, att det däri omförmälda läkarebetyget skall bekostas av försäkringsinrättningen.

25 §.

I motionen n:r 109 i första kammaren har herr Lindley anfört: Motion I: 109.

»Frågan om ersättningens nedsättande eller indragning i händelse av att den skadade ej ställt sig till efterrättelse gällande ordningsföreskrifter kan bliva en källa till ständiga tvister, synnerligast med de försäkringsbolag, vari arbetsgivarna själva äro intresserade. De flesta genom dylik uraktlåtenhet uppkomna olycksfall ha helt visst sin grund i det av arbetsgivarne införda ackordsarbetssystemet, där arbetet måste forceras, för att arbetaren skall kunna intjäna en dräglig daglön. Det kan då befaras, att man söker komma ifrån dessa ersättningsskyldigheter genom några allmänna anvisningar eller föreskrifter, som icke kunna helt efterföljas. Bleve riksförsäkringsanstalten enda försäkringsställe, så bortfölle givetvis det väsentligaste i här framställda anmärkning, enär arbetsgivaren då icke skulle ha något större personligt ekonomiskt intresse av att vägra olycksfallsersättnings utbetalande. Under för handen varande omständigheter måste därför undertecknad yrka på paragrafens omformulering i överensstämmelse med kommitténs förslag.»

Under åberopande härav har herr Lindley yrkat, att denna paragraf måtte givas följande, av ålderdomsförsäkringskommittén föreslagna lydelse.

I motion nr 275 i andra kammaren hemställa herrar Eriksson i Grängesberg m. fl., att i 25 § första stycket måtte utgå samt anföra till stöd härför bland annat följande: Motion II: 275.

»Den bestämmelse i liknande syfte, som finnes i nu gällande lag, har kommittén funnit olämplig och föreslagit dess borttagande. Syftet med en sådan bestämmelse är att giva större eftertryck åt arbetsskyddssynpunkten. I verkligheten torde den dock komma att mera bliva anledning till tvister än att befordra skyddsåtgärder. Man hör så ofta arbetsgivare beklaga sig över att arbetarne åsidosätta påbjudna säkerhetsföreskrifter eller borttaga skyddsanordning. Dessa klagomål framföras särskilt, då någon arbetare skadats i arbetet. I verkligheten är det dock oftast så, att då arbetarne så göra, sker det med arbetsgivarens eller arbetsledarens goda minne. Det industriella arbetet är numera så forcerat, att arbetarna vid vissa tillfällen oavsiktligt och utan att arbetsledaren gör anmärkning åsidosätta nödiga skyddsanordningar. Vid andra tillfällen åter sker ett åsidosättande av givna skyddsföreskrifter av oförstånd. Att någon arbetare genom åsidosättande av skyddsföreskrifter skulle önska bli skadad, torde få anses uteslutet. I denna § givna bestämmelse torde därför icke i någon vidare mån komma att befordra arbetareskyddet, men däremot ge anledning till tvister vid bestämmande av skadeersättningen.

Skulle det hända att en arbetare kommer berusad till arbetsplatsen, är detta beklagligt, men om han tillåtes utföra sitt arbete och därunder blir skadad, synes icke skäl föreligga att beröva honom i lag föreskriven ersättning. Det bör vara arbetsgivarens eller arbetsledarens skyldighet tillse, det berusade arbetare icke få utföra arbete förr än de bli nyktra. Skulle en berusad arbetare bli skadad eller dödad under arbetet, är arbetsledaren i många fall medskyldig härtill, och är det hårt och orättvist mot hustrun och barnen att de gå förlustiga det understöd lagen föreskriver.

Om olycksfall uppsåtligen förorsakats av den skadade eller vid dödsfall av den efterlevande, bör icke ersättning utgå, men detta föreskrives i 24 § och icke i nu förevarande §, varför vi hemställa att 25 §:s första moment måtte ur lagen utgå. Detta yrkande kunna vi stödja även med Tysklands och Hollands olycksfallsförsäkringslagar. Om man i det stora industrilandet Tyskland inskränkt sig till att från rätten till ersättning undantaga endast den, som uppsåtligen vållat olycksfallet, böra även vi kunna göra detsamma.»

Utskottet. Såsom av motionerna framgår, hade kommittén icke i sitt förslag upptagit någon bestämmelse om nedsättning eller indragning av ersättningen, därest arbetaren genom grov vårdslöshet förorsakat olycksfallet. Såsom skäl för upptagande i lagen av de nu ifrågavarande stadgandena

anförde departementschefen, att det otvivelaktigt måste framstå såsom något för rättskänslan stötande, att en arbetare, som själv vållat olycksfallet, därigenom att han åsidosatte av arbetsgivaren träffade föreskrifter eller anordningar, som just avsett att förhindra olycksfall, likväl skulle vara berättigad till ersättning på arbetsgivarens bekostnad. Jämväl ur allmän arbetareskyddssynpunkt måste en dylik bestämmelse anses olämplig. Liknande syntes förhållandet vara i de fall, då arbetaren ginge onykter till arbetet och på grund därav förorsakade olycksfall och därmed följande skada.

För utskottet har de av departementschefen anförda skälen dock icke synts övertygande. Såsom kommittén framhåller, har numera på många håll den åsikten gjort sig gällande, att s. k. grovt vållande från arbetarens sida i verkligheten ofta måste anses bero därpå, att genom den uppdrivna intensiteten i det moderna arbetet och genom det dagliga sysslandet med maskiner och dylikt arbetaren efter hand måste bliva mera likgiltig för fara än under vanliga förhållanden. I många fall torde även i fråga om unga, arbetare oerfarenheten i arbetet kunna leda till oaktsamhet. Å andra sidan torde ofta särskilt det slag av oaktsamhet, som drabbas av den av Kungl. Maj:t föreslagna bestämmelsen, nämligen åsidosättandet av ordningsföreskrifter hava sin grund i arbetsgivarens egna åtgöranden eller underlåtenhet från hans sida att hålla föreskrifterna vid makt. Beträffande såväl dessa fall som de fall, då arbetaren uppträder onykter vid arbetet, torde det ofta vara synnerligen svårt att avgöra, huruvida någon förseelse i ena eller andra riktningen legat arbetaren till last eller ej. För övrigt synes borttagandet av ifrågavarande stadgande böra vara en naturlig konsekvens av den ståndpunkt utskottet intagit vid 12 § i fråga om arbetsgivares skyldighet att återgälda försäkringsinrättningen den ersättning, inrättningen nödgats på grund av vållande från hans sida utgiva till den skadade arbetaren. Då slutligen den ifrågavarande bestämmelsen saknas såväl i en del utländska lagar som i gällande förordningar om ersättning vid militärtjänstgöring och om försäkring för fiskare finner utskottet alla skäl tala för att icke i lagen upptaga någon bestämmelse av ifrågavarande art.

Utskottet, som sålunda ur förslaget uteslutit första stycket av ifrågavarande paragraf, har åt dess andra stycke givit den lydelse paragrafen erhållit i kommitténs förslag. Dock har utskottet icke ansett de i detta stadgande berörda förseelserna böra kunna medföra, att ersättningen helt indrages och följaktligen vidtagit en däremot svarande ändring i paragrafen, varjämte den i 10 § vidtagna ändringen föranlett en omredigering av §:ns första stycke.

33 §.

Motion II: 275. Herr Lindley har i sin ovannämnda motion n:r 109 inom första kammaren yrkat, att tiden för besvärs anförande hos försäkringsrådet skulle så bestämmas, att besvär skulle anföras sist å trettionde dagen postgångstiden oräknad efter det klaganden av beslutet erhållit del, den dagen oräknad, då sådant skedde.

Då emellertid försäkringsrådet skall äga rätt att till prövning upptaga ärendet, ändå att klagan icke förts, torde därmed syftet i motionärens förslag vara tillgodosett.

Motion I: 109. Herr Eriksson i Grängesberg m. fl. hava i sin motion nr 275 i andra kammaren yrkat, att första stycket i ifrågavarande paragraf skulle erhålla följande lydelse. »Över beslut av riksförsäkringsanstalten eller av enligt 3 § från försäkringsplikt befriade stats- eller kommunal förvaltning rörande ersättning eller eljest rörande tillämpning av någon i denna lag given bestämmelse, må klagan föras hos försäkringsrådet genom besvär, som skola ingivas till rådet eller i betalt brev med allmänna posten vara till rådet inkomna sist å trettionde dagen efter det klaganden av beslutet erhållit del, den dagen oräknad, då sådant skedde.»

I fråga om detta yrkande har utskottet yttrat sig i samband med behandling av 3 §, vartill utskottet hänvisar.

35 §.

Kommittén. Beträffande frågan, i vilken omfattning frivillig försäkring bör få äga rum i riksförsäkringsanstalten och de enligt 4 § medgivna arbetsgivarbolagen, har ålderdomsförsäkringskommittén ansett uppenbart, att i lagförslaget borde upptagas en bestämmelse om, att arbetsgivare, som använder annan arbetare, än i lagen avses, skulle äga att i riksförsäkringsanstalten försäkra sådan arbetare mot olycksfall i arbetet. Huvudsakligen komme det härvidlag, anför kommittén, att handla om försäkring av familjemedlemmar, arbetare med mer än 5,000 kronors lön o. d. I fråga om arbetsgivare, som är delägare i ömsesidigt arbetsgivarbolag, borde dylik försäkring kunna tagas i samma bolag, dock under förutsättning av att medgivande härtill lämnas i bolagsordningen.

Däremot har kommittén icke ansett behövligt att införa i lagförslaget medgivande för enskild arbetare att för egen räkning taga försäkring i riksförsäkringsanstalten. »Enligt nu gällande bestämmelser», anför kommittén, »tillkommer en sådan rätt icke allenast arbetare, som icke falla under lagen, utan även arbetare, som eljest genom lagen äro tillförsäkrade ersättning,

och således, genom att själva försäkra sig, erhålla dubbelförsäkring. Att sådan dubbelförsäkring hittills kunnat medgivas, har tydligen berott på att ersättningsbeloppen enligt nuvarande lag ofta äro otillräckliga, och att därför en försäkring i ändamål att erhålla dubbelt så höga belopp kunde vara av behovet påkallad. Med de bestämmelser rörande ersättningarnas storlek, som i lagförslaget meddelas, torde emellertid en dubbelförsäkring icke vara behövlig samt, åtminstone i fråga om sjukersättningarna, icke ens lämplig. För övrigt synes ej heller i allmänhet beredandet av frivillig försäkring av förevarande art för enskild arbetare tillhöra det lagstiftningsområde, som av lagförslaget omfattas, enär detsamma allenast har till ändamål att skapa regler för arbetsgivarens försäkringsplikt gent emot hans arbetare, och lagförslagets bestämmelser därför äro avpassade för detta ändamål. Skulle man ändock vilja bereda enskild arbetare tillfälle till frivillig försäkring i riksförsäkringsanstalten, torde erforderlig föreskrift härom kunna intagas i den för anstalten gällande instruktion.»

Vidare ansåg kommittén, att, såsom nu är fallet, möjlighet borde beredas till försäkring för olycksfall utom arbetet, men vore kommittén av den meningen, att bestämmelser härom icke behövde intagas i lagen, utan syntes erforderliga föreskrifter av samma art som de nu gällande kunna meddelas genom särskild förordning. Enahanda rätt syntes även böra medgivas arbetsgivarbolagen.

Att genom särskilda lagbestämmelser bereda tillfälle till frivillig försäkring till andra belopp, än i lagförslaget angives, eller för personer tillhörande andra samhällsklasser eller inkomstkategorier, än med den obligatoriska försäkringen åsyftats, ansåg kommittén slutligen ej vara behövligt, då ju för dylika fall tillräckligt tillfälle till försäkring vore berett genom de befintliga enskilda olycksfallsbolagen.

Kungl Maj:t.

Kungl. Maj:t har oförändrat upptagit kommitténs förslag. I lagförslaget finnas alltså i förevarande ämne allenast den bestämmelse, att arbetsgivare, som till arbete använder annan arbetare än i lagen avses, är berättigad att i riksförsäkringsanstalten resp. arbetsgivarbolag försäkra honom för olycksfall i arbete samt att, om sådan försäkring ägt rum, vad i lagen finnes stadgat, i tillämpliga delar skall lända till efterrättelse.

Utskottet.

Utskottet har i allt väsentligt kunnat ansluta sig till de principer, som uttalats av kommittén och vilka även torde hava vunnit Kungl. Maj:ts gillande. Dock anser utskottet, att i lagtexten böra införas ut-

tryckliga bestämmelser rörande samtliga de fall, i vilka riksförsäkringsanstalten eller arbetsgivarebolag skulle äga att meddela annan försäkring av arbetare än den i lagen obligatoriskt stadgade. Det synes nämligen utskottet angeläget, att berörda försäkringsinrättningars verksamhet i förevarande hänseende genom lagens bestämmelser noga begränsas, så att den ej må sträcka sig utöver socialförsäkringens ändamål samt ej heller göra allt för stort intrång å de privata olycksfallsförsäkringsanstalternas verksamhetsområde.

I överensstämmelse härmed har utskottet föreslagit ett tillägg till paragrafen, enligt vilket arbetsgivare är berättigad att i riksförsäkringsanstalten resp. försäkringsbolag enligt 4 § försäkra dels annan arbetare än i lagen avses för olycksfall i arbete dels, jämväl för olycksfall i arbete, i anstalten resp. bolaget försäkrad arbetare för de fyra första dagarna efter olycksfallet, och dels dylik arbetare för olycksfall utom arbetet. Därjämte har till §:n fogats ett stadgande av innehåll, att avtal om annan försäkring eller försäkring till högre ersättningsbelopp, än i lagen stadgas, ej må avslutas av riksförsäkringsanstalten eller sådant försäkringsbolag, som ovan nämnts.

37 §.

Ändringarna i första punkten av förevarande paragraf äro föranledda av det utav utskottet föreslagna tillägget till 5 §.

Beträffande andra punkten av paragrafen får utskottet hänvisa till vad utskottet anfört under 17 §. Det i denna punkt intagna stadgandet torde icke behöva föranleda något uppskov med lagens ikraftträdande, enär de avsedda ändringarna i tryckfrihetsförordningen torde kunna vara genomförda redan i början av år 1918.

Övriga lagförslag.

Förslagen till lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken, lag om ändrad lydelse av 14 § i lagen den 27 juni 1902 innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar och lag angående tillämpning med avseende å elektrisk järnväg av bestämmelserna i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift hava icke föranlett någon anmärkning från utskottets sida.

Den förändrade lydelse, 37 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete enligt utskottets förslag skulle erhålla, föranleder emellertid ändring i övergångsbestämmelserna i ifrågavarande lagar.

Med anledning av vad utskottet sålunda anfört, får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte med tillkännagivande, att de i förevarande proposition framlagda förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete, lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken, lag om ändrad lydelse av 14 § i lagen den 27 juni 1902 innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar och lag angående tillämpning med avseende å elektrisk järnväg av bestämmelserna i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, i anledning av sagda proposition samt med anledning därav väckta motioner för sin del antaga följande förslag till

Kungl. Maj:ts förslag: ***Utskottets förslag:***

1:o) Lag om försäkring för olycksfall i arbete.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

Envar arbetare är, där ej nedan annorlunda stadgas, enligt denna lag försäkrad för skada till följd av olycksfall i arbetet.

Kostnaden för försäkringen bestrides, med bidrag av statsmedel till omkostnaderna, genom försäkringsavgifter, som erläggas av arbetsgivaren.

Såsom skada till följd av olycksfall i arbete anses jämväl sjukdom, som förorsakats av särskilt giftigt, vid arbetet begagnat ämne.

2 §.

I denna lag förstås med arbetare envar, som mot avlöning användes till arbete för annans räkning utan att i förhållande till honom vara att anse såsom självständig företagare, så ock envar, som för vinnande av yrkesutbildning utan avlöning utför dylikt arbete. Med arbetsgivare förstås envar, för vilkens räkning sådan arbetare användes till arbete, utan att mellan dem står någon tredje person, vilken såsom självständig företagare åtagit sig att ombesörja arbetets utförande.

Såsom arbetare enligt denna lag anses ej den, som utför arbetet i sitt hem eller å arbetsställe, som av honom bestämmes, ej heller arbetsgivares barn och föräldrar i förhållande till honom, ej heller minderårig, som icke fyllt tolv år, ej heller den, som av tillfällig anledning användes till arbete av någon, som eljest ej använder arbetare.

Såsom arbetare enligt denna lag anses ej den, som utför arbetet i sitt hem eller å arbetsställe, som av honom bestämmes, ej heller arbetsgivares barn och föräldrar i förhållande till honom, *ej heller den, vilkens avlöning hos arbetsgivaren, för år räknat, överstiger femtusen kronor*, ej heller minderårig, som icke fyllt tolv år, ej heller den,

Kungl. Maj:ts förslag:

3 §.

Konungen äger från tillämpningen av denna lag undantaga arbetare, som användas till arbete för statens eller kommuns räkning och vilka på grund därav tillförsäkrats ersättningar vid olycksfall i arbete, som finnas väsentligen motsvara ersättningarna enligt lagen. *Konungen äger ock från lagens tillämpning undantaga arbetare, som användas till arbete av synnerligen ofarlig beskaffenhet.*

Utskottets förslag:

som av tillfällig anledning användes till arbete av någon, som eljest ej använder arbetare.

3 §.

Konungen äger från tillämpningen av denna lag undantaga arbetare, som användas till arbete för statens eller kommuns räkning och vilka på grund därav tillförsäkrats ersättningar vid olycksfall i arbete, som finnas väsentligen motsvara ersättningarna enligt lagen.

4 §.

Försäkringen äger rum i riksförsäkringsanstalten; dock att, där för ändamålet bildats sådant ömsesidigt olycksfallsförsäkringsbolag, vars delägare äro arbetsgivare och för vars förbindelser delägarne svara med obegränsad personlig ansvarighet, försäkringen av delägarnes arbetare i stället må äga rum i det bolag.

Försäkring i bolag, som ovan sägs, skall omfatta samtliga delägarens arbetare i rörelse, arbetsföretag eller annan verksamhet, som med försäkringen avses.

5 §.

Besvär och framställningar, som i 33 § omförmälas, prövas av ett för hela riket gemensamt försäkringsråd, som jämväl i övrigt har att med uppmärksamhet följa försäkringens tillämpning och utveckling.

5 §.

Besvär och framställningar, som i 33 § omförmälas, prövas av ett för hela riket gemensamt försäkringsråd, som jämväl i övrigt har att med uppmärksamhet följa försäkringens tillämpning och utveckling.

Kungl. Maj:ts förslag:	***Utskottets förslag:***
Försäkringsrådets organisation bestämmes av Konung och Riksdag.	*Rörande grunderna för försäkringsrådets organisation och verksamhet stadgas i särskild lag.*

Ersättningar.

6 §.

Har arbetare skadats till följd av olycksfall i arbetet, skall, på grund av försäkringen, till honom i ersättning utgivas:

1) om olycksfallet medfört sjukdom, som förorsakat förlust eller nedsättning av arbetsförmågan:

a) erforderlig läkarvård jämte läkemedel och andra till arbetsförmågans höjande nödiga hjälpmedel, såsom kryckor, enklare konstgjorda lemmar, glasögon och dylikt;

b) sjukpenning för varje dag sjukdomen varar, utgörande vid förlust av arbetsförmågan ett belopp, motsvarande två tredjedelar av den skadades dagliga arbetsförtjänst, och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen; dock att sjukpenning ej utgår under de fyra första dagarna efter olycksfallet, dagen för olycksfallet inräknad, och ej heller utgår, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en fjärdedel;

2) om olycksfallet, efter sjukdomens upphörande, medfört under längre eller kortare tid bestående förlust eller nedsättning av arbetsförmågan:

livränta under tiden å ett årligt belopp, motsvarande vid förlust av arbetsförmågan två tredjedelar av den skadades årliga arbetsförtjänst, och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen; dock att livränta ej utgår, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en tiondel.	livränta under tiden å ett årligt belopp, motsvarande vid förlust av arbetsförmågan två tredjedelar av den skadades årliga arbetsförtjänst, och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen; dock att livränta ej utgår, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en tiondel. *På därom av den skadade gjord ansökan, må försäkringsrådet, där synnerliga skäl äro för handen, besluta, att i stället för livränta eller*

Kungl. Maj:ts förslag:

Kan vid sjukdom läkarvård ej utan oskälig omgång eller kostnad anskaffas, må i stället annan lämplig vård beredas den skadade.

7 §.

Har olycksfallet medfört arbetarens död, skall i ersättning utgivas:

a) begravningshjälp med en tiondel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, dock ej med mindre än *femtio* kronor;

b) livräntor till efterlevande, nämligen:

till änka eller änkling, när äktenskapet slutits före olycksfallet, en livränta från dödsfallet, så länge livräntetagaren lever ogift, å ett årligt belopp, motsvarande en fjärdedel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, samt

till varje den avlidnes minderåriga barn en livränta från dödsfallet, till dess barnet uppnått femton års ålder, å ett årligt belopp, motsvarande en sjättedel av arbetsförtjänsten;

Utskottets förslag:

del därav skall till den skadade utgivas ett kapital för en gång, till belopp motsvarande högst livräntans eller livräntedelens kapitalvärde enligt gällande beräkningsgrunder.

Kan vid sjukdom läkarvård ej utan oskälig omgång eller kostnad anskaffas, må i stället annan lämplig vård beredas den skadade.

7 §.

Har olycksfallet medfört arbetarens död, skall i ersättning utgivas:

a) begravningshjälp med en tiondel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, dock ej med mindre än *sextio* kronor;

b) livräntor till efterlevande, nämligen:

till änka eller änkling, när äktenskapet slutits före olycksfallet, en livränta från dödsfallet, så länge livräntetagaren lever ogift, å ett årligt belopp, motsvarande en fjärdedel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst;

till varje den avlidnes minderåriga barn, *evad det fötts inom eller utom äktenskapet*, en livränta från dödsfallet, till dess barnet uppnått femton års ålder, å ett årligt belopp, motsvarande en sjättedel av arbetsförtjänsten, samt

till den avlidnes fader eller moder eller, om båda leva, till dem gemensamt, därest de för sitt uppehälle varit av den avlidnes arbete

Kungl. Maj:ts förslag:	***Utskottets förslag:***
	huvudsakligen beroende och annan till livränta berättigad ej finnes, en livränta å ett årligt belopp, motsvarande en fjärdedel av arbetsförtjänsten;
dock att, där livräntor till efterlevande skulle, för år räknat, sammanlagt överstiga två tredjedelar av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, de skola, i förhållande till vad på en var livräntetagare belöper, nedsättas till detta belopp, så länge anledningen till dylik nedsättning fortfar.	dock att, där livräntor till efterlevande skulle, för år räknat, sammanlagt överstiga två tredjedelar av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, de skola, i förhållande till vad på en var livräntetagare belöper, nedsättas till detta belopp, så länge anledningen till dylik nedsättning fortfar, *samt att livränta till änkling ej utgår, där han väsentligen åsidosatt den honom gentemot hustrun åliggande försörjningsplikt eller väsentligen åsidosätter sin försörjningsplikt mot makarnas barn. Skall av skäl, som nu sagts, livränta till änkling ej utgå, må försäkringsrådet besluta, att livräntan i stället skall utgå till den avlidnas minderåriga barn.*
Till änka eller änkling, som före fyllda sextio år ingår nytt äktenskap, utgives ett kapital för en gång, motsvarande tre fjärdedelar av den avlidnes årliga arbetsförtjänst.	Till änka eller änkling, som *uppbär livränta och* före fyllda sextio år ingår nytt äktenskap, utgives ett kapital för en gång, motsvarande tre fjärdedelar av den avlidnes årliga arbetsförtjänst.

8 §.

Vid bedömandet, i vad mån viss kroppsskada åstadkommit nedsättning av arbetsförmågan, skall hänsyn tagas ej blott till skadans beskaffenhet och inverkan på den skadades förmåga i allmänhet att försörja sig genom arbete, utan även till skadans inflytande på de särskilda färdigheter, som för drivande av den skadades yrke må vara erforderliga, samt till den skadades ålder och kön. Var den skadade vid olycksfallet behäftad med kroppsskada eller lyte, skall hänsyn jämväl därtill tagas.

Kungl. Maj:ts förslag:

9 §.

Den årliga arbetsförtjänst, som i 6 och 7 §§ omförmäles, utgör hela den avlöning — vinstandelar, där sådana förekommit, inräknade — som den skadade under ett år, räknat tillbaka från olycksfallet, åtnjutit av arbetsgivaren.

Har under längre eller kortare tid av året den skadade icke av arbetsgivaren använts till arbete, eller kan avlöningen för någon tid av året på grund av bristfällig utredning eller av annan anledning ej bestämmas, beräknas avlöningen för den tid till belopp, som med hänsyn till avlöningen i arbetsorten under motsvarande tid för en arbetare av samma arbetsförmåga och med liknande arbete som den skadade eller eljest med hänsyn till omständigheterna prövas skäligt. Lag samma vare, där den skadade under någon tid av året, på grund av tillfälligt övertidsarbete eller annat särskilt förhållande, åtnjutit väsentligt högre avlöning, eller, på grund av sjukdom eller annan oförvållad anledning, åtnjutit väsentligt lägre avlöning än sådan arbetare, så ock där den skadade för yrkesutbildning eller endast tillfälligtvis använts till det arbete, i vilket olycksfallet inträffat, eller den skadade är minderårig.

Utskottets förslag:

9 §.

Den årliga arbetsförtjänst, som i 6 och 7 §§ omförmäles, utgör hela den avlöning — vinstandelar, där sådana förekommit, inräknade — som den skadade under ett år, räknat tillbaka från olycksfallet, åtnjutit av arbetsgivaren *i den verksamhet, i vilken olycksfallet inträffat.* Har under längre eller kortare tid av året den skadade icke av arbetsgivaren använts till arbete, eller kan avlöningen för någon tid av året på grund av bristfällig utredning eller av annan anledning ej bestämmas, beräknas avlöningen för den tid till belopp, som med hänsyn till avlöningen i arbetsorten under motsvarande tid för en arbetare av samma arbetsförmåga och med liknande arbete som den skadade eller eljest med hänsyn till omständigheterna prövas skäligt. Lag samma vare, där den skadade under någon tid av året, på grund av tillfälligt övertidsarbete eller annat särskilt förhållande, åtnjutit väsentligt högre avlöning, eller, på grund av sjukdom eller annan oförvållad anledning, åtnjutit väsentligt lägre avlöning än sådan arbetare, *eller där vid tiden för olycksfallet hans arbetsförmåga redan var nedsatt på grund av tidigare olycksfall i arbete*, så ock där den skadade för yrkesutbildning eller endast tillfälligtvis använts till det

Kungl. Maj:ts förslag:

Utgöres avlöning helt eller delvis av naturaförmåner, uppskattas dessa förmåners värde efter de i arbetsorten gällande priser eller efter andra grunder, som finnas tillämpliga.

Överstiger den årliga arbetsförtjänsten ettusen åttahundra kronor, tages det överskjutande beloppet icke i beräkning. Understiger den årliga arbetsförtjänsten *trehundra* kronor, skall den beräknas till detta belopp.

Med den i 6 § 1) omförmälda dagliga arbetsförtjänst förstås en trehundradel av den enligt ovan angivna grunder bestämda årliga arbetsförtjänsten.

10 §.

Försäkringsinrättning, i vilken den skadade enligt 4 § är försäkrad, äger rätt att när hälst och under så lång tid, sådant finnes lämpligt, bereda honom vård å *sjukhus*. Den skadade må dock ej utan sitt medgivande intagas *å sjukhus*, såvida ej skadan, enligt läkares intyg, kräver vård å sådan anstalt.

Har den skadade intagits å *sjukhus*, äger försäkringsinrättningen att, till betäckande av kostnaden för vården, å den till honom, under den tid vården å *sjukhuset* varar, ut-

Utskottets förslag:

arbete, i vilket olycksfallet inträffat, eller den skadade är minderårig.

Utgöres avlöning helt eller delvis av naturaförmåner, uppskattas dessa förmåners värde efter de i arbetsorten gällande priser eller efter andra grunder, som finnas tillämpliga.

Överstiger den årliga arbetsförtjänsten ettusen åttahundra kronor, tages det överskjutande beloppet icke i beräkning. Understiger den årliga arbetsförtjänsten *fyrahundrafemtio* kronor, skall den beräknas till detta belopp.

Med den i 6 § 1) omförmälda dagliga arbetsförtjänst förstås en trehundradel av den enligt ovan angivna grunder bestämda årliga arbetsförtjänsten.

10 §.

Försäkringsinrättning, i vilken den skadade enligt 4 § är försäkrad, äger rätt att när hälst och under så lång tid, sådant finnes lämpligt, bereda honom vård å *sjukvårdsanstalt*. Den skadade må dock ej utan sitt medgivande intagas å *sjukvårdsanstalt*, såvida ej skadan, enligt läkares intyg, kräver vård å sådan anstalt.

Har den skadade intagits å *sjukvårdsanstalt*, äger försäkringsinrättningen att till betäckande av kostnaden för vården, å den till

Kungl. Maj:ts förslag:

gående sjukpenning avdraga högst hälften.

Försäkringsinrättning äger ock att under viss tid, i stället för livränta eller del därav, bereda livräntetagare, som är hemfallen åt dryckenskap, ersättning i naturaförmåner, samt åt livräntetagare, som därtill samtycker, bereda uppehälle å ålderdomshem, barnhem eller annan dylik anstalt.

11 §.

Är arbetsgivaren enligt annan lag eller särskild författning eller på grund av egen utfästelse skyldig att vid skada till följd av olycksfall i arbete utgiva understöd, såsom avlöning, pension eller annat underhåll, eller skall sådant understöd utgå från kassa eller på grund av försäkring i annan försäkringsanstalt än i 4 § sägs, avdrages från sjukpenning, livränta, begravningshjälp eller annan ersättning, som utgives enligt denna lag, vad i anledning av olycksfallet för motsvarande ändamål av arbetsgivaren eller av kassan eller på grund av försäkringen utgives för tid, under vilken ersättningen utgår. *Från livränta eller begravningshjälp må dock* sådant avdrag endast äga rum om arbetsgivaren, på grund av understödet, enligt 15 § andra stycket erhållit lindring i försäkringsavgiften, samt, i fråga om understöd

Utskottets förslag:

honom, under den tid vården å *anstalten* varar, utgående sjukpenning avdraga högst hälften.

Försäkringsinrättning äger ock att under viss tid, i stället för livränta eller del därav, bereda livräntetagare, som är hemfallen åt dryckenskap, ersättning i naturaförmåner samt åt livräntetagare, som därtill samtycker, bereda uppehälle å ålderdomshem, barnhem eller annan dylik anstalt.

11 §.

Är arbetsgivaren enligt annan lag eller särskild författning eller på grund av egen utfästelse skyldig att vid skada till följd av olycksfall i arbete utgiva understöd, såsom avlöning, pension eller annat underhåll, eller skall sådant understöd utgå från kassa eller *pensionsinrättning eller* på grund av försäkring i annan försäkringsanstalt än i 4 § sägs, avdrages från sjukpenning, livränta, begravningshjälp eller annan ersättning, som utgives enligt denna lag, vad i anledning av olycksfallet för motsvarande ändamål av arbetsgivaren, kassan eller *pensionsinrättningen eller* på grund av försäkringen utgives för tid, under vilken ersättningen utgår. *Dock må* sådant avdrag endast äga rum om arbetsgivaren, på grund av understödet, enligt 15 § andra stycket erhållit lindring i försäkringsavgiften, samt, i fråga om understöd från kassa

Kungl. Maj:ts förslag:

från kassa eller på grund av försäkring, endast ske om arbetsgivaren helt och hållet eller till minst en tredjedel bidragit till bestridande av kostnaden för understödet, och ej ske med större belopp än som svarar mot arbetsgivarens bidrag. För pensionstillägg eller understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring eller för understöd från sjömanshus eller för annat dylikt, allenast för behövande avsett understöd må avdrag icke göras.

Beredes den skadade genom understödet naturaförmåner, såsom bostad, fritt uppehälle eller dylikt, beräknas avdraget för dessa förmåner efter de i arbetsorten gällande priser eller efter andra grunder, som finnas tillämpliga.

Avdrag, som ovan sägs, skall jämväl ske för skadestånd, som i följd av olycksfall i arbete utbetalas enligt allmän lag eller särskild författning.

Utskottets förslag:

eller *pensionsinrättning eller* på grund av försäkring, endast ske om arbetsgivaren helt och hållet eller till minst en tredjedel bidragit till bestridande av kostnaden för understödet, och ej ske med större belopp än som svarar mot arbetsgivarens bidrag. *För understöd vid sjukdom, vilket skall av arbetsgivaren utgivas, sker avdrag, ändå att motsvarande lindring i försäkringsavgiften ej ägt rum, i den mån sådant understöd av arbetsgivaren i vederbörlig ordning utgives, ägande arbetsgivaren av försäkringsinrättningen återfå vad som på grund av sålunda utgivet understöd avdragits från ersättningen enligt denna lag.*

För pensionstillägg eller understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring eller för understöd från sjömanshus eller för annat dylikt, allenast för behövande avsett understöd må .avdrag icke göras.

Beredes den skadade genom understödet naturaförmåner, såsom bostad, fritt uppehälle eller dylikt, beräknas avdraget för dessa förmåner efter de i arbetsorten gällande priser eller efter andra grunder, som finnas tillämpliga.

Kungl. Maj:ts förslag:

12 §.

Äger någon rätt till ersättning enligt denna lag, är han ej därav hindrad att göra gällande det anspråk på skadestånd, som i följd olycksfallet må tillkomma honom enligt allmän lag eller särskild författning. *Försäkringsinrättning, i vilken den skadade är enligt denna lag försäkrad, äger att, sedan den skadeståndspliktige därom tillsagts, i ersättningstagarens ställe uttaga skadeståndet, för så vitt motsvarande ersättning utgår från försäkringsinrättningen.*

13 §.

Sedan försäkringsinrättningen erhållit underrättelse om olycksfallet, skall inrättningen, ändå att ansökan om ersättning ej blivit gjord, så fort ske kan, besluta om de åtgärder, som för den skadades vård må vara av nöden, samt bestämma den ersättning, som enligt denna lag skall utgivas. Kan ersättningen ej med ledning av inkomna handlingar genast bestämmas, utgives provisoriskt skäligt belopp, *utan återbetalningsskyldighet* för den, som uppburit beloppet, därest sedermera ersättningen bestämmes till lägre belopp eller ersättning finnes icke böra utgå.

Inträder, sedan ersättning till den skadade blivit av försäkringsin-

Utskottets förslag:

12 §.

Äger någon rätt till ersättning enligt denna lag, är han ej därav hindrad att göra gällande det anspråk på skadestånd *utöver ersättningen*, som i följd av olycksfallet må tillkomma honom enligt allmän lag eller särskild författning.

Vad försäkringsinrättningen enligt denna lag utgivit, äger inrättningen söka åter av arbetsgivare, som uppsåtligen vållat skadan, eller av annan, som skadan vållat, där denne ej själv lidit skadan och på grund därav är berättigad till ersättning enligt lagen.

13 §.

Sedan försäkringsinrättningen erhållit underrättelse om olycksfallet, skall inrättningen, ändå att ansökan om ersättning ej blivit gjord, så fort ske kan, besluta om de åtgärder, som för den skadades vård må vara av nöden, samt bestämma den ersättning, som enligt denna lag skall utgivas. Kan ersättningen ej med ledning av inkomna handlingar genast bestämmas, utgives provisoriskt skäligt belopp, *med skyldighet* för den, som uppburit beloppet, därest sedermera ersättningen bestämmes till lägre belopp eller ersättning finnes icke böra utgå, *att återbära vad han för mycket uppburit.*

Inträder, sedan ersättning till

Kungl. Maj:ts förslag:

rättningen bestämd, väsentlig förändring i de förhållanden, vilka voro avgörande för ersättningens bestämmande, må jämkning i ersättningen äga rum. Sådan jämkning må dock ej avse ersättning, som belöper å tiden före den dag, då ansökan därom gjorts, eller, där jämkningen utan ansökan beslutats av inrättningen, före dagen för beslutet.

Beslut om ersättning skall, så fort ske kan, meddelas den ersättningsberättigade och utan hinder av förd klagan tillsvidare lända till efterrättelse.

14 §.

Begravningshjälp ävensom kapital enligt 7 och 27 §§ utbetalas så fort ske kan, samt sjukpenning för varje kalendervecka å veckans sista dag. Livränta utbetalas för varje månad, räknad från den dag rätten till livränta inträtt, å månadens första dag, utan återbetalningsskyldighet för månad, under vilken rätten till livräntan upphört eller livräntan minskats. Sjukpenning och livränta må ock, med ersättningstagarens samtycke och utan återbetalningsskyldighet, utbetalas för längre betalningsterminer än nu är sagt. Uppkommer vid bestämmande av belopp, som sålunda skall utbetalas, bråktal av ören, utföres beloppet med närmast högre antal ören.

Utskottets förslag:

den skadade blivit av försäkringsinrättningen bestämd, väsentlig förändring i de förhållanden, vilka voro avgörande för ersättningens bestämmande, må jämkning i ersättningen äga rum. Sådan jämkning må dock ej avse ersättning, som belöper å tiden före den dag, då ansökan därom gjorts, eller, där jämkningen utan ansökan beslutats av inrättningen, före dagen för beslutet.

Beslut om ersättning skall, så fort ske kan, meddelas den ersättningsberättigade och utan hinder av förd klagan tillsvidare lända till efterrättelse.

14 §.

Begravningshjälp ävensom kapital enligt *6*, 7 och 27 §§ utbetalas så fort ske kan, samt sjukpenning för varje kalendervecka å veckans sista dag. Livränta utbetalas för varje månad, räknad från den dag rätten till livränta inträtt, å månadens första dag, utan återbetalningsskyldighet för månad, under vilken rätten till livräntan upphört eller livräntan minskats. Sjukpenning och livränta må ock, med ersättningstagarens samtycke och utan återbetalningsskyldighet, utbetalas för längre betalningsterminer än nu är sagt. Uppkommer vid bestämmande av belopp, som sålunda skall utbetalas, bråktal av ören, utföres beloppet med närmast högre antal ören.

Kungl. Maj:ts förslag:

Har ersättningsbelopp ej lyftats före utgången av året näst efter det, under vilket detsamma förfallit till betalning, är rätten till beloppets utfående förverkad.

Angående sättet för utbetalning av ersättning förordnas av Konungen.

Försäkringsavgifter.

15 §.

Avgift för försäkring enligt denna lag skall, evad försäkringen omfattar en eller flera arbetare, av försäkringsinrättningen bestämmas till belopp, som med hänsyn till arbetets farlighet i allmänhet och till de särskilda förhållanden, under vilka det bedrives, efter försäkringstekniska grunder prövas vara erforderligt för betäckande av den risk, som försäkringen avser, med tillägg, i fråga om försäkring i bolag som i 4 § avses, av ett belopp, motsvarande omkostnaderna för försäkringen; och kan förty avgiften ökas eller minskas i den mån förändring i försäkringsrisken eller omkostnaderna äger rum.

Är arbetsgivare, kassa eller försäkringsanstalt skyldig att utgiva understöd, för vilket enligt 11 § avdrag må göras, bestämmes försäkringsavgiften till det lägre belopp, som motsvarar den minskade försäkringsrisken; dock att, i fråga om annan arbetsgivare än staten, sådan lindring i försäkringsavgiften ej må äga rum, med mindre arbetsgivaren det begär och tillika, där så finnes erforderligt, för utgörande av understödet ställer säkerhet, som av försäkringsinrättningen godkännes. *Har i fråga om understöd vid sjukdom, som skall av arbetsgivaren utgivas, säkerheten ej godkänts, äger arbetsgivaren, därest sådant understöd ändock av honom utgives, att av för-*

Utskottets förslag:

Är arbetsgivare, kassa, *pensionsinrättning* eller försäkringsanstalt skyldig att utgiva understöd, för vilket enligt 11 § avdrag må göras, bestämmes försäkringsavgiften till det lägre belopp, som motsvarar den minskade försäkringsrisken; dock att, i fråga om annan arbetsgivare än staten, sådan lindring i försäkringsavgiften ej må äga rum, med mindre arbetsgivaren det begär och tillika, där så finnes erforderligt, för utgörande av understödet ställer säkerhet, som av försäkringsinrättningen godkännes.

Kungl. Maj:ts förslag:	***Utskottets förslag:***
säkringsinrättningen återfå vad han utgivit, dock ej i vidare mån än som motsvarar vad i anledning därav avdragits från ersättningen enligt denna lag.	

16 §.

Såsom bidrag till bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet skall för varje försäkring i riksförsäkringsanstalten till statsverket erläggas tilläggsavgift med belopp, motsvarande fem procent av försäkringsavgiften, beräknad utan hänsyn till avdrag, som i 11 § omförmäles.

Försäkringsbolag, som i 4 § avses, är ock skyldigt att till statsverket erlägga bidrag till bestridande av nämnda omkostnader. Bidraget erlägges för varje räkenskapsår efter årets utgång på tid och sätt, som av Konungen bestämmes, med belopp, motsvarande tre procent av summan av försäkringsavgifterna, beräknade utan hänsyn till avdrag, som i 11 § omförmäles, för de i bolaget under räkenskapsåret tagna försäkringar.

Övriga omkostnader för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet bestridas av statsmedel.

17 §.

Arbetsgivaren är pliktig att när som hälst, på därom framställd begäran, till försäkringsrådet samt, där försäkringen äger rum i riksförsäkringsanstalten, jämväl till anstalten lämna sådan uppgift om arbetet och de förhållanden, under vilka det bedrives, samt om arbetarnes antal, arbetstid och avlöningsförhållanden, som må erfordras för bestämmande av försäkringsavgift eller ersättningsbelopp.

Riksförsäkringsanstalten äger att, i den mån sådant må vara nödigt för bestämmande av försäkringsavgifter och ersättningsbelopp, taga del av arbetsgivares avlöningslistor och förteckningar samt hos myndighet, som enligt gällande föreskrifter utövar tillsyn å arbetsgivarens verksamhet, påfordra eller, där särskild skyndsamhet är av nöden, ävensom i fråga om verksamhet, för vilken tillsynsmyndighet ej finnes, själv företaga undersökning av de förhållanden, under vilka arbetet bedrives. Enahanda befogenheter tillkomma jämväl försäkringsrådet.

Kungl. Maj:ts förslag: ***Utskottets förslag:***

18 §.

Den, som på grund av tjänsteåliggande för riksförsäkringsanstaltens eller försäkringsrådets räkning har eller haft att taga befattning med uppgift, handling eller undersökning, som i 17 § sägs, vare förbjudet att röja yrkeshemlighet och må ej heller, där det ej kan anses påkallat i tjänstens intresse, yppa driftanordning eller affärsförhållande vid arbetsställe, i avseende å vilket han har eller haft att taga sådan befattning

19 §.

Riksförsäkringsanstaltens beslut om försäkrings- eller tilläggsavgifts belopp skall, även där beloppet blivit allenast provisoriskt bestämt, utan hinder av förd klagan, tillsvidare lända till efterrättelse. Vinnes nedsättning i eller befrielse från avgift, återbetalas vad för mycket blivit erlagt.

Angående tid och sätt för erläggande av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten förordnas av Konungen. Avgifter, som icke på föreskrivet sätt blivit erlagda, förskjutas av statsverket och indrivas i den ordning, som för indrivning av resterande kronoutskylder är stadgat.

Försäkringsavgifterna ingå till en fond, som förvaltas enligt grunder, som bestämmas av Konung och Riksdag.

Anmälan och undersökning om olycksfall.

20 §.

Varder arbetare, som i denna lag avses, skadad till följd av olycksfall i arbetet, skall arbetsgivaren eller den, som å hans vägnar förestår arbetet, ofördröjligen härom underrättas. Där ej läkarvård av försäkringsinrättningen beredes den skadade, är han skyldig att underkasta sig vård eller föreskrift av läkare, som må tillkallas av arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren.

21 §.

Där olycksfallet medfört eller skäligen kan antagas medföra påföljd, som enligt 6 eller 7 § föranleder ersättning, åligger det arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren att, sedan han från den skadade eller eljest erhållit underrättelse om olycksfallet, ofördröjligen därom hos den för-

Kungl. Maj:ts förslag:

säkringsinrättning, i vilken den skadade enligt denna lag är försäkrad, göra skriftlig anmälan enligt formulär, som av riksförsäkringsanstalten fastställes.

Då anmälan göres, skall samtidigt eller, där så ej kan ske, så snart som möjligt därefter till försäkringsinrättningen insändas genom arbetsgivarens försorg anskaffat läkarbetyg enligt formulär, som av medicinalstyrelsen fastställes, angående skadans beskaffenhet och den skadades tillstånd eller, där olycksfallet medfört döden, angående dödsorsaken; kan läkarbetyg ej utan oskälig omgång eller kostnad anskaffas, må i stället insändas intyg av präst eller annan tjänsteman i orten, av ordföranden i kommunalstämman eller ordföranden eller ledamot i kommunalnämnden eller av ledamot i häradsnämnden.

Utskottets förslag:

Då anmälan göres, skall samtidigt eller, där så ej kan ske, så snart som möjligt därefter till försäkringsinrättningen insändas genom arbetsgivarens försorg, *men på försäkringsinrättningens bekostnad,* anskaffat läkarbetyg enligt formulär, som av medicinalstyrelsen fastställes, angående skadans beskaffenhet och den skadades tillstånd eller, där olycksfallet medfört döden, angående dödsorsaken; kan läkarbetyg ej utan oskälig omgång eller kostnad anskaffas, må i stället insändas intyg av präst eller annan tjänsteman i orten, av ordföranden i kommunalstämman eller ordföranden eller ledamot i kommunalnämnden eller av ledamot i häradsnämnden.

Polismyndigheten i orten skall så fort ske kan föranstalta om undersökning rörande olycksfallet, därest sådan undersökning begäres av försäkringsinrättningen eller försäkringsrådet, samt till inrättningen eller rådet insända protokoll över undersökningen; begäres ej polisundersökning, hålles undersökning allenast om polismyndigheten finner sådan nödig.

Med polismyndighet avses i denna lag å landet länsman samt i stad magistrat, stadsstyrelse, poliskammare eller polismästare.

22 §.

Har olycksfallet inträffat under resa utom riket, sker anmälan om olycksfallet hos försäkringsinrättningen eller det svenska konsulat, där anmälan tidigast kan äga rum. Har anmälan skett hos svenskt konsulat, verkställes genom dess försorg så fort ske kan nödig undersökning, varefter handlingar och protokoll i ärendet insändas till försäkringsinrättningen.

Kungl. Maj:ts förslag: ***Utskottets förslag:***

23 §.

Försäkringsinrättning ävensom försäkringsrådet äga att, till vidare utredning i ärende rörande tillämpning av någon i denna lag given bestämmelse, låta vid allmän domstol avhöra vittnen eller sakkunniga.

Särskilda bestämmelser.

24 §.

Har olycksfallet uppsåtligen förorsakats av den skadade, utgår ej ersättning enligt denna lag. Ej heller må, där olycksfall, som medfört den skadades död, uppsåtligen eller av grovt vållande förorsakats av efterlevande, ersättning utgå till denne.

25 §.

Har olycksfallet föranletts därav, att den skadade ej ställt sig till efterrättelse gällande anordning eller föreskrift om åtgärder för undvikande av olycksfall, eller därav, att den skadade varit av starka drycker berusad, må ersättning enligt 6 § skäligen nedsättas eller indragas.

Lag samma vare, där den skadade ej ställt sig till efterrättelse anordning eller föreskrift om sjukhus- eller läkarvård, som givits på grund av denna lag, så ock där genom försummelse av den skadade underrättelse om olycksfallet enligt 20 § icke lämnats; dock att nedsättning ***eller indragning*** *av ersättningen ej må ske, såvida ej skadan väsentligen förvärrats därigenom, att den skadade i följd av förseelsen kommit att sakna lämplig vård.*

25 §.

Ställer sig den skadade icke till efterrättelse anordning eller föreskrift om vård å sjukvårdsanstalt eller om läkarvård, som givits på grund av denna lag, må, där skadan väsentligen förvärrats därigenom, att den skadade i följd därav kommit att sakna lämplig vård, den i denna lag stadgade ersättning skäligen nedsättas.

Lag samma vare, där genom försummelse av den skadade underrättelse om olycksfallet enligt 20 § icke lämnats.

Kungl. Maj:ts förslag: ***Utskottets förslag:***

26 §.

Har någon, som är försäkrad enligt denna lag, under resa eller eljest blivit borta, samt har all underrättelse om honom upphört, och kan skäligen antagas, att han omkommit till följd av olycksfall i arbetet, äger anhörig, som i 7 § b) omförmäles, att av den försäkringsinrättning, i vilken försäkringen ägt rum, uppbära livränta efter de i samma lagrum angående livräntor till efterlevande stadgade grunder.

Försäkringsinrättningen är berättigad att av sådan anhörig, såsom villkor för utbetalning av livränta, fordra förklaring på heder och samvete, att han saknar varje underrättelse om den försäkrade. I fråga om omyndig må sådan förklaring infordras från förmyndaren.

Rätten till livränta upphör, därest den försäkrade finnes vara vid liv eller hava avlidit av annan orsak än olycksfall i arbete.

27 §.

Är någon, som har rätt till sjukpenning eller livränta enligt denna lag, icke svensk medborgare, och är han ej i riket bosatt, äger försäkringsinrättningen att, med hans samtycke, när som hälst, i stället för sådan ersättning, till honom utgiva ett kapital för en gång till belopp motsvarande högst femtio och minst tjugu procent av ersättningens kapitalvärde enligt de för inrättningen gällande beräkningsgrunder. Ersättningen må ock, utan den ersättningsberättigades samtycke, utbytas mot kapital till belopp av femtio procent av kapitalvärdet. Har utbyte av ersättning mot kapital ägt rum, är rätten till vidare ersättning på grund av olycksfallet förfallen.

Har olycksfallet medfört döden, och var den avlidne ej svensk medborgare och ej i riket bosatt, utgår begravningshjälp enligt 7 § allenast om olycksfallet inom tre månader medfört döden, samt livränta eller kapital enligt samma § till efterlevande, som ej är svensk medborgare, allenast om denne vid tiden för olycksfallet var bosatt här i riket.

Från vad ovan i denna § är föreskrivet äger Konungen, under förutsättning av ömsesidighet, medgiva undantag för medborgare i visst land.

28 §.

Försäkringsbolag, som i 4 § avses, åligger att för varje år, inom åtta månader efter årets utgång, till riksförsäkringsanstalten, enligt

Kungl. Maj:ts förslag: ***Utskottets förslag:***

formulär, som av anstalten fastställes, lämna uppgifter angående de arbetsgivare, som under året varit delägare i bolaget, och de av dem använda arbetare, som under året varit i bolaget försäkrade, samt angående inträffade olycksfall i arbete, ävensom i övrigt att när som hälst på begäran av anstalten eller av försäkringsrådet lämna uppgifter om delägare eller arbetare eller om olycksfall. Bolaget är ock skyldigt att, där ny delägare inträtt i bolaget eller delägare ur bolaget utträtt, därom genast lämna uppgift till riksförsäkringsanstalten.

29 §.

Grunderna för beräkning av försäkringsavgifter och premiereserv för försäkringar i riksförsäkringsanstalten bestämmas av Konungen.

Angående beräkningsgrunderna för försäkringsbolag, som i 4 § avses, ävensom angående sådant bolags verksamhet, i den mån härom ej särskilt föreskrives i denna lag, gäller vad i lagen om försäkringsrörelse stadgas angående ömsesidigt försäkringsbolag.

30 §.

Slutes avtal om ersättning enligt denna lag, annorledes än i 10, 14 eller 27 § sägs, är avtalet utan verkan mot den ersättningsberättigade.

31 §.

Rätt till ersättning enligt denna lag kan icke överlåtas och må förty ej för gäld tagas i mät.

32 §.

De närmare föreskrifter, som, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning, meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av försäkringsrådet eller riksförsäkringsanstalten.

Besvär.

33 §.

Över beslut av riksförsäkringsanstalten eller försäkringsbolag, som i 4 § avses, rörande ersättning eller eljest rörande tillämpning av någon

Kungl. Maj:ts förslag: ***Utskottets förslag:***

i denna lag given bestämmelse, må klagan föras hos försäkringsrådet genom besvär, som skola ingivas till rådet eller i betalt brev med allmänna posten vara till rådet inkomna sist å trettionde dagen efter det klaganden av beslutet erhållit del, den dagen oräknad, då sådant skedde.

Den, som önskar ändring i formulär, som fastställts av riksförsäkringsanstalten, eller i annan allmän föreskrift, som på grund av denna lag meddelats av anstalten, äger därom göra framställning hos försäkringsrådet.

Försäkringsrådet äger, ändå att klagan icke förts eller framställning gjorts, till prövning upptaga ärende, som i denna § avses.

Försäkringsrådets beslut meddelas kostnadsfritt.

Över försäkringsrådets beslut må klagan ej föras.

Straffbestämmelser.

34 §.

Underlåter arbetsgivare eller arbetsföreståndare att fullgöra något av vad honom enligt 17, 21 eller 22 § åligger, eller försummar någon att lämna uppgift, som i 28 § stadgas, straffes med böter.

Lämnar någon i uppgift, som enligt denna lag skall avgivas, veterligen oriktigt meddelande, straffes med böter från och med tjugufem till och med ettusen kronor, där ej å förseelsen straff är i allmänna strafflagen utsatt.

Gör någon sig skyldig till förseelse, som i 18 § avses, straffes med böter från och med tjugufem till och med ettusen kronor. Sker det för att göra skada eller begagnar han sig av sin kännedom om yrkeshemligheten, driftanordningen eller affärsförhållandet till egen eller annans fördel, då må till fängelse dömas. Framgår av omständigheterna, att han om yrkeshemligheten, driftanordningen eller affärsförhållandet erhållit kännedom å tid, då han ej hade att taga befattning med uppgift, handling eller undersökning, som i 17 § sägs, eller att yppandet av driftanordningen eller affärsförhållandet ej kunnat medföra skada för det företag, som bedrevs å arbetsstället, må ansvars- eller ersättningsskyldighet icke åläggas honom. Å förseelse, varom nu är sagt, må allmän åklagare tala allenast efter angivelse av målsäganden.

Böter, som enligt denna lag ådömas, tillfalla den i 19 § tredje stycket omförmälda fond. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Kungl. Maj:ts förslag:

Frivillig olycksfallsförsäkring.

35 §.

Vill arbetsgivare, som till arbete använder annan arbetare än i denna lag avses, i riksförsäkringsanstalten försäkra honom för olycksfall i arbete, vare därtill berättigad. Sådan försäkring må ock av bolag, som i 4 § avses, meddelas för delägares arbetare.

Har försäkring, som ovan sägs, ägt rum, skall vad i denna lag finnes stadgat i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Övergångsbestämmelser.

36 §.

Genom denna lag upphäves lagen angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete ävensom de i lagen angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift meddelade bestämmelser om skyldighet för järnvägs ägare

Utskottets förslag:

Arbetsgivare vare berättigad att i riksförsäkringsanstalten försäkra dels annan arbetare än i denna lag avses för olycksfall i arbete, dels i anstalten försäkrad arbetare för olycksfall i arbete i fråga om den i 6 § omförmälda tid, under vilken sjukpenning från försäkringsinrättningen ej utgår, dels ock dylik arbetare för olycksfall utom arbete. Sådan försäkring må ock av bolag, som i 4 § avses, meddelas för delägares arbetare.

Har försäkring, som ovan sägs, ägt rum, skall vad i denna lag finnes stadgat i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Avtal om annan försäkring eller försäkring till högre ersättningsbelopp än i denna lag stadgas, må ej avslutas av riksförsäkringsanstalten eller bolag som i 4 § avses.

36 §.

Genom denna lag upphäves lagen angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete *den 5 juli 1901* ävensom de i lagen angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift *den 12 mars 1886* meddelade bestämmelser om skyl-

Kungl. Maj:ts förslag:	***Utskottets förslag:***
eller innehavare att utgiva ersättning, då i följd av järnvägs drift arbetare, som är anställd i järnvägens tjänst eller arbete, under förrättandet därav varder dödad eller skadad.	dighet för järnvägs ägare eller innehavare att utgiva ersättning, då i följd av järnvägs drift arbetare, som är anställd i järnvägens tjänst eller arbete, under förrättandet därav varder dödad eller skadad.
37 §.	
Denna lag skall träda i kraft *den 1 januari 1918;* dock att ersättningsanspråk, som grundas på olycksfall, vilket därförinnan inträffat, bedömes enligt äldre lag.	Denna lag skall träda i kraft *från och med året efter det lag, som i 5 § sägs, blivit utfärdad;* dock att ersättningsanspråk, som grundas på olycksfall, vilket därförinnan inträffat, bedömes enligt äldre lag. *Stadgandet i 17 § 1:sta stycket må likväl icke tillämpas, förr än sådan ändring i tryckfrihetsförordningen vidtagits, att i nämnda stadgande omförmälda uppgifter beredes skydd mot obehörigt offentliggörande.*

2:o) Lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken.

Härigenom förordnas, att 17 kap. 12 § handelsbalken skall erhålla följande ändrade lydelse:

12 §.

Därnäst have kronan företräde till lös egendom för gäldenärens utskylder för sista och löpande året, de där ej för fast egendom utgå; så ock, för vad enligt lag om försäkring för olycksfall i arbete statsverket må hava förskjutit på grund av gäldenärens underlåtenhet att erlägga försäkrings- eller tilläggsavgift för sista och löpande året.

Kungl. Maj:ts förslag:

Sist skola med förmånsrätt ur gäldenärens egendom så i fast som löst gäldas med lika rätt sins emellan: kommunal- och stadsutskylder, av kyrkostämma eller kyrkofullmäktige beslutade avgifter till kyrka och skola samt härads- och landstingsmedel, samtliga dock endast för sista och löpande året; så ock vad enligt lag om allmän pensionsförsäkring kommun må hava utgivit på grund av gäldenärens underlåtenhet att erlägga pensionsavgift för sista och löpande året.

Denna lag skall träda i kraft *den 1 januari 1918.*

Utskottets förslag:

Denna lag skall träda i kraft den *dag lagen om försäkring för olycksfall i arbete träder i kraft.*

3:o) Lag om ändrad lydelse av 14 § i lagen den 27 juni 1902 innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar.

Härigenom förordnas, att 14 § i lagen den 27 juni 1902 innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar skall erhålla följande ändrade lydelse:

De i denna lag givna bestämmelser skola icke medföra skyldighet för ägare eller innehavare av elektrisk anläggning att utgiva ersättning, då till följd av olycksfall i arbete sådan i anläggningens tjänst anställd arbetare, som avses i lagen om försäkring för olycksfall i arbete, varder dödad eller skadad.

Denna lag skall träda i kraft den *1 januari 1918*, men äger ej tillämpning i fråga om skada, som därförinnan inträffat.

Denna lag skall träda i kraft den *dag lagen om försäkring för olycksfall i arbete träder i kraft*, men äger ej tillämpning i fråga om skada, som därförinnan inträffat.

Kungl. Maj:ts förslag: ***Utskottets förslag:***

4:o) Lag angående tillämpning med avseende å elektrisk järnväg av bestämmelserna i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift.

Med upphävande av lagen den 22 juni 1904 angående tilllämpning med avseende å elektrisk järnväg av bestämmelserna i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift, förordnas som följer:

Har skada uppstått i följd av elektrisk järnvägs drift, skola bestämmelserna i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift äga motsvarande tillämpning.

Vad sålunda föreskrivits skall icke medföra skyldighet för ägare eller innehavare av elektrisk järnväg att utgiva ersättning vare sig för skada, som uppkommit genom inverkan av elektrisk ström, eller då till följd av olycksfall i arbete sådan i järnvägens tjänst eller arbete anställd arbetare, som avses i lagen om försäkring för olycksfall i arbete, varder dödad eller skadad, utan gälle för dessa fall vad särskilt är stadgat.

Denna lag skall träda i kraft den *1 januari 1918*, men äger ej tillämpning i fråga om skada, som därförinnan inträffat.

Denna lag skall träda i kraft den *dag lagen om försäkring för olycksfall i arbete träder i kraft*, men äger ej tillämpning i fråga om skada, som därförinnan inträffat.

B) att riksdagen med anledning av herr Neiglicks med fleras och herr Sundbergs med fleras motioner måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning, om och i vad mån de enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete utgående försäkringsavgifterna för stenindustrien kunna antagas bliva så betungande, att därigenom möjligheten för denna industri att, sedan efter det nu pågående världskrigets slut lugnare förhållanden å det ekonomiska området inträtt, åter repa sig ur sitt nuvarande betryckta läge, skulle äventyras, och om de åtgärder, som med anledning därav böra från statsmakternas sida vidtagas, samt därefter för riksdagen

framlägga de förslag, vartill denna utredning kunde föranleda;

C) att de inom första kammaren väckta motionerna nr 104 av herr Neiglick m. fl., nr 109 av herr Lindley och nr 110 av herr von Sydow samt motionerna inom andra kammaren nr 266 av herr Sundberg m. fl., nr 274 av herr Tysk, nr 275 av herr Eriksson i Grängesberg m. fl. och nr 276 av herr Thore, i den mån dessa motioner ej blivit besvarade genom utskottets hemställan under A) och B), icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 29 maj 1916.

På särskilda utskottets vägnar:

ARVID LINDMAN.

Reservationer.

1:o) *Beträffande utskottets hemställan under A)* rörande förslaget till lag om försäkring för olycksfall i arbete:

vid 1 §

dels av herrar *Lindman, Svensson, Antonsson, von Sydow, Widell, Beckman* och *Pettersson*, vilka anfört:

Då ersättning för yrkessjukdomar enligt sakens natur hör till sjukförsäkringen och icke till olycksfallsförsäkringen samt man, om yrkessjukdomar hänföras under olycksfallsförsäkringslagen, riskerar, att så småningom stadgandet härom allt mer och mer utvidgas, så att åtskilliga sjukdomar, t. ex. tuberkulos m. fl., vilka antagas hava uppkommit eller förvärrats genom förhållandena å arbetsplatsen, efter hand skjutas under olycksfallsförsäkringen och komma att i försäkringshänseende vila uteslutande på arbetsgivarna, hemställa vi

att sista punkten i denna paragraf måtte utgå.

dels ock av herr *Widell*, som hemställer,

att riksdagen måtte på det sätt bifalla herr Neiglicks med fleras och herr Sundbergs med fleras

motioner, att i 37 § införes ett nytt moment, så lydande:

Därest försäkringsavgifterna enligt i denna lag stadgade grunder skulle för någon arbetsgivare bliva synnerligen betungande, må under en tid av tio år efter lagens trädande i kraft, på därom gjord framställning, Kungl. Maj:t, efter prövning i varje särskilt fall, bevilja sådan arbetsgivare skäligt bidrag av statsmedel till fullgörande av avgiftsskyldigheten ifråga.

vid 2 §

dels av herrar *Lindman*, *Svensson*, *Antonsson*, *von Sydow*, *Widell*, *Beckman*, *Nilsson* och *Pettersson*, vilka anfört:

Då det försäkringstekniskt torde vara omöjligt att riktigt fastställa olycksfallsrisken för personer, som tillfälligtvis användas av en arbetsgivare utanför hans affär eller yrke, samt helt visst premier i många sådana fall icke komma att inflyta, yrka vi,

att stadgandet i denna paragraf gives den begränsning, att till lagparagrafen göres följande tillägg:

»— — — använder arbetare *eller till arbete*, *som icke avser arbetsgivarens* näring eller yrke.

dels ock av herr *Daniel Persson*, som anfört:

Enligt första stycket i § 2 förstås med arbetare envar, som mot avlöning användes till arbete för annans räkning, dock med den inskränkningen, att därest arbetaren gent emot arbetsgivaren är att anse som självständig företagare, han då icke skall betraktas som arbetare.

Begreppet arbetare är sålunda enligt första stycket av § 2 begränsat till att i stort sett omfatta allenast den, som mot avlöning utför arbete åt annan. Om sålunda två personer äro sysselsatta med precis enahanda arbete och den ena utför arbetet mot avlöning, är han att anse som arbetare, men den andre, som antingen utför arbetet åt sig själv eller av någon anledning utför arbetet åt annan utan ersättning, han är enligt förevarande lagförslag icke att anse som arbetare. Det är sålunda icke arbetets art utan avlöningen, som i detta fall konstituerar begreppet arbetare. Redan denna inskränkning av begreppet arbetare kan vara betänklig nog, ehuru jag gärna kan medgiva, att praktiska skäl kunna tala för en dylik begränsning.

Däremot kan jag icke finna vare sig praktiska, moraliska eller andra skäl tala för den begränsning av begreppet arbetare, som förekommer uti andra stycket av denna paragraf i annat fall än vad beträffar sådan arbetare, vars avlöning hos arbetsgivaren för år räknat överstiger femtusen kronor. Och särskilt obillig och omotiverad anser jag den begränsningen vara, som innefattas uti sista satsen av andra stycket, nämligen att icke den skall anses som arbetare, som av tillfällig anledning användes till arbete av någon som eljest ej använder arbetare. Enligt detta stadgande blir den, som användes i tillfälligt arbete, helt och hållet beroende av arbetsgivarens förhållande till tredje man, ity att den omständigheten, huruvida arbetsgivaren eljest använder arbetare antingen konstituerar försäkringsplikt eller befriar från sådan plikt.

Grundsatsen, att den, som mot avlöning utför arbete åt annan, skall betraktas som arbetare, är här helt och hållet övergiven.

De skäl för denna begränsning, som föredragande departementschefen anfört och vilka även förekomma uti kommitténs förslag, har jag icke funnit övertygande.

Enär jag hyser den uppfattningen, att det skulle vara av stor betydelse för den sociala utvecklingen i god riktning inom vårt land, om så många som möjligt inom de arbetande klasserna omfattades av denna lag, har jag ej kunnat underlåta att framföra denna min uppfattning.

Då emellertid inga som helst utredningar eller beräkningar förefinnas vare sig om det antal arbetare, som lagen skulle komma att omfatta, därest de i denna paragraf förekommande inskränkningarna borttoges, eller till vilket belopp de därmed förenade administrationskostnaderna skulle stiga, och ej heller något förslag i det avseendet förelegat, har jag inom utskottet icke kunnat framställa något yrkande med avseende på denna sak.

Jag måste därför inskränka mig till att uttala den förhoppning och önskan, att denna fråga så snart som möjligt må göras till föremål för utredning, och att därpå grundat förslag må föreläggas riksdagen.

vid 3 §

av herrar *Branting, Lindqvist* och *Holmström*, vilka anfört följande:

Vid genomförande av en lag av här förevarande beskaffenhet, synes det oss vara angeläget tillse, att lagen gives sådant innehåll, att i statens och kommunens tjänst anställda arbetare icke i något fall få sin ställning försämrad, varjämte det bör betraktas som en billig fordran

från dessa arbetargrupper, att de i alla tillämpliga delar lämnas erforderligt skydd av lagen.

Genom motion ha särskilda yrkanden i detta avseende varit framförda, vilka dock endast i ett fall vunnit utskottets bifall genom upptagande av en särskild bestämmelse i 11 § av lagen.

Vi äro av samma mening, som den, vilken framgår av Kungl. Maj:ts förslag däri, att stat och kommun ej skola påföras försäkringsplikt, men vi anse att ifrågavarande arbetare i intet fall kunna få sättas i sämre ställning än de arbetare, som sysselsättas hos försäkringspliktiga arbetsgivare. Särskilt anse vi att statens och kommunernas arbetare må beredas tillfälle att få eventuella tvister prövade av försäkringsrådet samt tillåta oss därför föreslå vissa från utskottets förslag avvikande formuleringar i 3 och 33 paragraferna.

På grund härav och med hänvisning till de ytterligare motiv, som framförts i herr Bernhard Erikssons m. fl. motion, tillåta vi oss föreslå,

att 3 § i lagen måtte givas följande lydelse:

Konungen äger från försäkringsplikt enligt denna lag undantaga stats och kommunal förvaltning för hos dem anställda arbetare, vilka på statens eller kommuns bekostnad tillförsäkrats ersättningar och förmåner vid olycksfall i arbete, som finnas icke understiga de i denna lag föreskrivna.

vid 4 §

av herrar *Branting, Daniel Persson, Lindqvist* och *Holmström*, som anfört följande:

Enligt 4 § skola arbetsgivarne försäkra sina arbetare antingen i riksförsäkringsanstalten eller i av arbetsgivarne för ändamålet bildat ömsesidigt olycksfallsförsäkringsbolag.

Efter vårt förmenande tala övervägande skäl för, att all försäkring bör ske i riksförsäkringsanstalten. Ålderdomsförsäkringskommittén synes också ha lutat åt denna uppfattning, ehuru den för att icke äventyra för starkt motstånd mot sitt förslag, på denna punkt medgivit undantag. Om det blir tillåtet för arbetsgivarne att efter orts- och yrkessynpunkter bilda försäkringsbolag, komma säkert ett stort antal sådana att bliva bärare av försäkringar. Detta förhållande kommer att verka nedbrytande på den enhetlighet, som vid lagens tillämpning bör göra

sig gällande och medföra betydande kostnader för inspektion och övervakning.

Ur de försäkrades synpunkt är icke försäkringen i arbetsgivarebolag lika betryggande som försäkring i statsanstalt. Även om från statens sida kontroll kommer att utövas över bolagens soliditet, kan dock icke i alla de fall, då effektiv kontroll behövdes, sådan utövas. Arbetsgivarebolagens intresse sammanfaller med arbetsgivarnes strävan att få försäkringskostnaden så låg som möjligt. I deras intresse ligger därför att, så långt det är görligt, knappa in på ersättningarna. Sådant kan ske genom, bland annat, för snäv tolkning av lagen beträffande vad som är olycksfall i arbetet, bestämmande av för låg invaliditetsgrad, lämnande av för ringa sjukpenning och största möjliga inknappning på läkarevård och läkemedel. Vid beräknande av den årsförtjänst, som skall läggas till grund för utgående ersättning, torde i många fall, där skälighetsprövning bör ske, eller där lönen utgår till viss del i naturaprodukter, vissa svårigheter komma att uppstå och kunna de lämna dessa bolag möjlighet till bestämmande av för låg årsinkomst. Efter vår uppfattning torde arbetsgivarnes ekonomiska intresse och icke sociala synpunkter i allt för hög grad komma att göra sig gällande vid dessa bolags verksamhet.

På grund av vad vi sålunda anfört få vi härmed hemställa,

att 4 § måtte givas följande lydelse:
Försäkringen äger rum i riksförsäkringsanstalten.

vid 5 §

av herrar *Branting*, *Mannheimer*, *L. Olsson*, *von Koch*, *Daniel Persson*, *Lindqvist*, *Holmström* och *Cederborg*, vilka anfört följande:

Utskottet har i denna paragraf vidtagit den förändringen i Kungl. Maj:ts förslag, att grunderna för försäkringsrådets organisation och verksamhet skola stadgas icke av Kungl. Maj:t och riksdag, utan i särskild lag, samt i anslutning härtill i 37 § angående bestämmelserna om lagens ikraftträdande föreskrivit, att denna lag skall träda i kraft från och med året efter det lag, som i 5 § sägs, blivit utfärdad. Då vi för vår del icke kunnat biträda det beslut, vartill utskottet i detta fall kommit, och då vi anse, att denna ofantligt viktiga, alltför länge undanskjutna sociala lags ikraftträdande ej kan få göras beroende av kamrarnas samfälda beslut om annan lag, få vi hemställa,

att riksdagen måtte godkänna 5 § med den lydelse, som angives i Kungl. Maj:ts förslag.

vid 6 §.

dels av herrar *Lindman*, *Svensson*, *Antonsson*, *von Sydow*, *Widell*, *Beckman* och *Pettersson*, vilka anfört:

Det stadgande i lagförslaget, varom skilda meningar mest gjort sig gällande, är bestämmelsen om den s. k. karenstiden. Enligt nu gällande lag finnes en karenstid av 60 dagar från olycksfallets inträffande, under vilken ersättning ej utgår. Enligt utskottets förslag är denna tid minskad till 4 dagar, varefter olycksfallsförsäkringen omedelbart skall omhändertaga den skadade. Alla olycksfall, vilkas följder vara längre än 4 dagar, komma sålunda under olycksfallsförsäkringen.

Inom den sociala försäkringen är det en allmänt hyllad grundsats, att de kortvariga olycksfallen hänföras till sjukförsäkringen och icke till olycksfallsförsäkringen. Skälet härtill är, dels att sjukförsäkringen, som är lokalt organiserad, lättare än olycksfallsförsäkringen kan omedelbart omhändertaga olycksfallen, dels ock att sjukkassorna vida mer än försäkringsinrättningarna kunna utöva en effektiv kontroll därå, att den skadade återgår till arbetet, så fort det är honom möjligt. Även kommittén och Kungl. Maj:t synas i princip hava biträtt denna mening.

Att denna princip är allmänt godkänd utesluter icke, att man inom den omfångsrika litteraturen i ämnet kan finna ett eller annat uttalande, som röjer en viss tvekan. Ett sådant yttrande åberopas i utskottets motivering. Men att härav sluta sig till, att en allmän omkastning i uppfattningen hos den sociala försäkringens målsmän skulle vara nära, är alldeles förhastat.

De kortvariga olycksfallens hänförande till sjukförsäkringen utesluter icke heller, att det i vissa fall kan vara lämpligt, att olycksfallsförsäkringen efter avtal med vederbörande sjukkassa genast övertager vården av den skadade i ett eller annat svårare fall. I större industricentra, där olycksfallsförsäkringen städse har ett antal sjukhusplatser till sin disposition, kan en sådan anordning tvärtom ofta helt visst vara till den skadades gagn. Att en sådan anordning, såsom utskottet anför, esomoftast förekommer i Tyskland, är riktigt. Då emellertid de av utskottet anförda siffrorna kunna giva anledning till en falsk uppfattning om den omfattning, i vilken sådana överenskommelser mellan yrkesföreningarna, vilka i Tyskland handhava olycksfallsförsäkringen, och sjukkassorna tillämpas, torde det förtjäna anmärkas, att år 1913 — det sista år för vilket vi funnit något statistiskt material — av 720,698

till yrkesföreningarna anmälda olycksfall endast 21,929 eller cirka 2,8 % på detta sätt omedelbart övertogos av yrkesföreningarna.

För närvarande är det emellertid omöjligt att hänföra de smärre olycksfallen till sjukkassorna, enär någon obligatorisk sjukförsäkring icke är införd i vårt land. Man har då såsom en övergångsform, intilldess en dylik försäkring blir införd, att välja på två vägar, antingen att, såsom Kungl. Maj:t och utskottet föreslagit, låta olycksfallen genast gå till olycksfallsförsäkringsinrättningarna eller ock att, såsom av åtskilliga myndigheter m. fl. förordats, samt av herr von Sydow i hans motion föreslagits, under karenstiden, beräknad såsom nu t. o. m. 60:de dagen efter olycksfallet, införa en omedelbar ersättningsplikt för arbetsgivaren. För vår del hava vi icke kunnat biträda Kungl. Maj:ts och utskottets mening i denna del, utan förorda det senare alternativet.

Med hänsyn därtill, att olycksfallsförsäkringen helt betalas av arbetsgivarna men sjukförsäkringen däremot, enligt vad allmänt är vedertaget, endast till en ringare del av dem, torde få tagas för givet, att om olycksfallen nu för hela ersättningstiden hänföras till olycksfallsförsäkringen, det sedermera, när obligatorisk sjukförsäkring blir införd, kommer att möta mycket stora svårigheter att få dem intill viss tid från olycksfallets inträffande överflyttade till sjukförsäkringen. Det är sålunda att befara, att man genom bifall till utskottets förslag fastlåser även de kortvariga olycksfallen vid olycksfallsförsäkringen och alltså för denna försäkringsgren inför en oriktig organisationsform, vilken sedermera ej låter rätta sig.

Det torde också böra beaktas, att de olycksfall, som icke vara över 60 dagar, enligt statistisk beräkning uppgå till minst 90 % av hela antalet olycksfall i arbete, och att dessas hänförande under riksförsäkringsanstalten alltså måste komma densamma att svälla ut till ett mycket stort omfång. Att sedermera i väsentlig grad reducera detta omfång, vilket blir nödvändigt, om man skulle överföra dessa olycksfall till sjukförsäkringen, skulle säkerligen möta ett mycket kraftigt motstånd.

Gentemot det av oss förordade förslaget har anmärkts, dels att den skadade arbetaren skulle kunna bliva utsatt för risken att mista sin olycksfallsersättning genom insolvens hos arbetsgivaren eller nödgas processa vid domstol för att utfå sin rätt, dels ock att det för arbetsgivaren vore fördelaktigare att vara tvungen att försäkra sig mot den honom åliggande risken.

Med hänsyn till den första anmärkningen föreslå vi, att det införes ett stadgande därom, att när arbetare på grund av arbetsgivarens obestånd eller av annan anledning ej kan utfå ersättning, densamma skall

utgivas av försäkringsinrättningen i arbetsgivarens ställe med rätt för inrättningen att söka sitt åter av arbetsgivaren, samt att förlust, som på grund av denna bestämmelse må uppkomma för riksförsäkringsanstalten, skall ersättas av statsmedel. Statens risk på grund härav kan uppenbarligen endast bliva helt ringa. Genom ett dylikt stadgande skulle ock vinnas, att vid tredska av arbetsgivaren den skadade icke själv behövde väcka talan vid domstol, utan kunde få sin fordran förskotterad av försäkringsinrättningen mot överlåtande å denna av sina anspråk mot arbetsgivaren.

Ifråga om den senare invändningen torde böra erinras, att det kommer att stå arbetsgivaren fritt att, om han så önskar, täcka sin risk genom försäkring i riksförsäkringsanstalten eller annan försäkringsinrättning.

Ytterligare har anmärkts, att det skulle vara ovisst, om arbetsgivaren omedelbart kunde bereda den skadade nödig sjukvård. Häremot torde kunna erinras, att, sådana förhållandena äro i vårt land, i de allra flesta fall oberoende av lagstiftningen i ämnet den skadade framgent som hittills blir hänvisad till sin arbetsgivare för erhållande av den första vården.

Ett genomförande av ifrågavarande förslag medför såsom konsekvens bibehållande av sjukpenningen till fixa belopp, vilka belopp vi föreslå till kronor 1: 50 för manlig och kronor 1: — för kvinnlig arbetare om dagen. Arbetsgivaren kan nämligen icke såsom en försäkringsinrättning betros med att själv uträkna arbetarens årsinkomst och efter densamma fastställa sjukpenningens belopp. Fixerandet av beloppen leder visserligen till, att de högre avlönade arbetarna komma att erhålla en mindre sjukpenning än efter utskottets förslag, men därvid är att besinna, dels att för det stora flertalet arbetare, särskilt inom jordbruket och jämförliga yrken, det av oss föreslagna beloppet icke avsevärt understiger sjukpenningen enligt utskottets förslag, dels ock att i varje fall vårt förslag innebär ett ofantligt framsteg i förhållande till nu gällande lag, som låter den skadade vara utan ersättning intill den 61:sta dagen efter olycksfallet.

Att, såsom utskottet påstår, de av oss föreslagna stadgandena i vissa fall skulle innebära en försämring för de skadade, är naturligtvis oriktigt. Det är visserligen sant, att det nu finnes en del arbetare, som genom avtal hava sig tillförsäkrad en sjukpenning av 2 kronor om dagen, men å dessa avtal komme den nya lagstiftningen naturligtvis icke att hava något inflytande. Framgent som hittills stode det arbetsgivaren fritt att tillförsäkra arbetaren högre sjukpenning än den i lag föreskrivna.

Dessutom tillåta vi oss erinra, att vårt förslag innebär den fördel för arbetaren, att reducerad sjukpenning aldrig kommer i fråga, utan sjukpenningen, där den utgår, städse utgår till sitt fulla belopp.

I övrigt vilja vi särskilt betona den provisoriska karaktären av de nu av oss föreslagna stadgandena, vilka böra upphöra att gälla så fort den obligatoriska sjukförsäkringen genomföres. Med hänsyn till denna deras provisoriska karaktär hava vi ansett dem böra införas icke i denna paragraf utan såsom en övergångsbestämmelse i § 37. Uti 6 § påkallar vårt förslag endast ett stadgande i 1) mom. 2, att sjukpenning på grund av försäkringen utgår först fr. o. m. 61:sta dagen, jämte några redaktionella ändringar.

I ett annat avseende anse vi ändring böra företagas i denna paragraf, nämligen i fråga om livräntas utbyte mot kapitalbelopp. Utskottet har föreslagit, att detta på ansökan av den skadade må kunna få företagas av försäkringsrådet, när synnerliga skäl därtill äro för handen. Detta anse vi vara riktigt, såvitt angår livränta vid högprocentig invaliditet, då den skadade i regel för sitt livsuppehälle är uteslutande hänvisad till livräntan. I någon mån annorlunda ställer sig saken vid lägre invaliditetsgrad. Ett fastslående av att även i dylika fall livränta skall utgå utom i sällsynta undantagsfall kan, såsom erfarenheten från Tyskland lärer giva vid handen, leda därhän, att den skadade underlåter att söka göra allt för att övervinna följderna av sin skada, enär han i sådant fall går miste om sin livränta.

Vi anse därför, att vid de livräntor, som icke överstiga 15 %, försäkringsrådet bör hava fria händer att även utan den skadades samtycke kunna utbyta livränta mot kapital.

På grund av vad sålunda anförts hemställa vi, att 6 § må givas följande förändrade lydelse:

> Har arbetare skadats till följd av olycksfall i arbetet, skall, på grund av försäkringen, till honom i ersättning utgivas:
>
> 1) om olycksfallet medfört sjukdom, som förorsakat förlust eller nedsättning av arbetsförmågan *under mera än sextio dagar efter olycksfallet, från och med den sextioförsta dagen och så länge sjukdomen varar:*
>
> a) erforderlig läkarvård jämte läkemedel och andra till arbetsförmågans höjande nödiga hjälpmedel, såsom kryckor, enklare konstgjorda lemmar, glasögon och dylikt;

b) sjukpenning för varje dag, utgörande vid förlust av arbetsförmågan ett belopp, motsvarande två tredjedelar av den skadades dagliga arbetsförtjänst, och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen; dock att sjukpenning ej utgår, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en fjärdedel;

2) om olycksfallet, *efter upphörande av därav förorsakad sjukdom, vare sig denna varat sextio dagar efter olycksfallet eller icke*, medfört under längre eller kortare tid bestående förlust eller nedsättning av arbetsförmågan:

livränta under tiden å ett årligt belopp, motsvarande vid förlust av arbetsförmågan två tredjedelar av den skadades årliga arbetsförtjänst, och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen; dock att livränta ej utgår, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en tiondel.

I stället för livränta eller del därav må med försäkringsrådets medgivande till den skadade utgivas ett kapital för en gång till belopp motsvarande högst livräntans eller livräntedelens kapitalvärde enligt gällande beräkningsgrunder; dock att, där den skadades arbetsförmåga genom olycksfallet nedsatts med mer än 15 %, livränta eller del därav må utbytas mot kapital endast på framställning av den skadade och under förutsättning, att försäkringsrådet finner betryggande säkerhet vara för handen, att utbytet länder den skadade till verkligt gagn.

Kan vid sjukdom läkarvård ej utan oskälig omgång eller kostnad anskaffas, må i stället annan lämplig vård beredas den skadade.

dels av herr *von Koch*, som med instämmande av herr *Cederborg* anfört:

Då Kungl. Maj:ts förslag i det stora hela synes mig väl avvägt och erbjuder en verkligt god lösning av olycksfallsförsäkringsfrågan, har jag i allt väsentligt yrkat bifall till detsamma. Emellertid har det under utskottsbehandlingen blivit allt tydligare, att ett genomförande av förslaget vid denna riksdag ej kunde komma till stånd, om ej en ändring verkställes beträffande bestämmelserna om karenstiden. I denna mycket

omstridda fråga har den ena hälften av utskottet bestämt hållit på Kungl. Maj:ts förslag, medan den andra hälften lika oryggligt omfattat det förslag som framlägges i herr von Sydows motion. Om ej en sammanjämkning i denna del av förslaget kunde åstadkommas måste hela förslagets fall riskeras. Ehuru jag önskat Kungl. Maj:ts förslag även på denna punkt genomfört, har jag dock betraktat det som en skyldighet att om möjligt söka finna en lösning, varom de olika ståndpunkterna kunde förena sig. Och jag hade så mycket större anledning att göra ett försök i denna riktning, enär såväl ålderdomsförsäkringskommittén som Kungl. Maj:t uttryckt åtskillig tvekan på denna punkt, och likaledes goda skäl för både den ena och den andra ståndpunkten anförts från olika sociala myndigheter. Härtill kommer, att karensbestämmelserna även enligt Kungl. Maj:ts förslag äro av provisorisk art och måste tagas under förnyad omprövning, när sjukförsäkringen skall genomföras, varför det enligt min tanke ej är berättigat att, såsom skett i utskottet, göra denna karenstidsfråga till en kardinalpunkt, med vilken förslaget står eller faller.

Mitt förslag avsåg att bestämma karenstiden på sådant sätt, att ungefär hälften av olycksfallen skulle falla under olycksfallsförsäkringen. Enligt riksförsäkringsanstaltens beräkningar botas 56,7 % av olycksfallen under de första 3 veckorna. Jag har därför ifrågasatt i mitt förslag en karenstid av 3 veckor, under vilken tid arbetsgivarna skull vara ersättningsskyldiga. Sjukpenningen under denna tid skulle i enlighet med herr von Sydows förslag bestämmas till ett fixt belopp. Jag har föreslagit 2 kronor för man och 1,50 kronor för kvinna. Enligt mitt förslag skulle i händelse av arbetsgivarens obestånd arbetaren hållas skadeslös därigenom att vederbörande försäkringsinrättning vore skyldig att träda i arbetsgivarens ställe vid inträffat olycksfall. Förlust, som härigenom vållades riksförsäkringsanstalten, skulle ersättas av statsmedel. Arbetsgivaren skulle vidare vara berättigad att i vederbörande försäkringsinrättning försäkra arbetarne till erhållande av ersättning under karenstiden. Slutligen skulle i lagen stadgas, att bestämmelserna om ersättningen under karenstiden upphörde i och med att obligatorisk sjukförsäkring trädde i kraft. Härigenom vunnes, att den omstridda frågan om ersättning vid lindrigare olycksfall tillsvidare ordnades blott provisoriskt för att först i samband med sjukförsäkringen definitivt ordnas.

Genom realiserandet av detta förslag torde de från vissa håll framförda betänkligheterna i fråga om Kungl. Maj:ts förslag ha kunnat avlägsnas. Förutom att frågan om de kortvariga olycksfallens lämpligaste behandling bleve oavgjord och hänvisades till behandling i samband

med sjukförsäkringen, skulle även farhågan för en alltför hastig utveckling av förvaltningsapparaten undvikits genom att endast omkring halva antalet olycksfall hänförts till försäkringsanstalterna. Det är min övertygelse, att därest detta förslag i huvudsak vunnit utskottets anslutning en tillfredsställande lösning av olycksfallsförsäkringsfrågan kunnat uppnås.

Då emellertid denna anslutning uteblivit, i det att både det ena och det andra partiet inom utskottet orubbligt fasthållit vid sina en gång intagna respektive ståndpunkter, har jag icke haft anledning att frångå mitt yrkande om bifall till Kungl. Maj:ts förslag oförändrat ifråga om karenstiden.

dels ock av herrar *Branting, Daniel Persson*, *Lindqvist* och *Holmström*, som anfört:

I Kungl. Maj:ts proposition har i denna paragraf den avvikelsen gjorts från ålderdomsförsäkringskommitténs ursprungliga förslag, att en karenstid på fyra dagar upptagits i lagen, under vilken tid ingen sjukpenning skall utgå.

Då vi ej kunna finna det rimligt eller lämpligt, att pålägga en genom olycksfall i arbete skadad person, att själv svara för sitt underhåll under fyra dagar från det olycksfallet inträffat, en uppgift, som för mången fattig arbetare torde bliva svår att fylla och som för stora grupper av arbetare ej kan ske utan avsevärda och betungande uppoffringar, ha vi i denna punkt ej kunnat biträda Kungl. Maj:ts av utskottet tillstyrkta förslag.

På grund härav hemställes,

att 6 § måtte givas följande lydelse:

Har arbetare — — — — — — — — utgivas:

1) Om olycksfallet — — — — arbetsförmågan:

a) erforderlig läkarvård — — — — — dylikt;

b) Om sjukdomen varar mer än tre dagar efter dagen för olycksfallet, utgår sjukpenning för varje dag sjukdomen varar, utgörande vid förlust av arbetsförmågan ett belopp, motsvarande två tredjedelar av den skadades dagliga arbetsförtjänst, och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen; dock att sjukpenning ej utgår, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en fjärdedel.

2) Om olycksfallet — — — — arbetsförmågan:
livränta under — — — beräkningsgrunder.
Kan vid sjukdom — — — — — skadade.

vid 7 §

av herrar *Lindman*, *Svensson*, *Antonsson*, *von Sydow*, *Widell*, *Beckman* och *Pettersson*, vilka anfört:

Att, såsom utskottet föreslagit, utsträcka rätten till utbekommande av livränta efter en genom olycksfall omkommen arbetare jämväl till efterlevande fader eller moder, som varit för sitt uppehälle beroende av den avlidne, synes oss obehövligt, då dessa komma i åtnjutande av pension från allmänna pensionsförsäkringen till belopp, som i regel ej torde komma att understiga, vad de skulle erhålla enligt denna lag. Varken kommittén eller Kungl. Maj:t hava heller, så vitt oss är bekant, varit betänkta på en dylik utvidgning av rätten till livränta.

Vi föreslå därför:

att ur 7 § mom. b) i utskottets förslag skall utgå det stycke, som börjar med »till den avlidnes fader» och slutar med »av arbetsförtjänsten».

vid 9 §

dels av herrar *Lindman*, *Svensson*, *Antonsson*, *von Sydow*, *Widell*, *Beckman* och *Pettersson*, vilka anfört:

I all social försäkring torde gälla den regel, att man visserligen icke bör sätta ersättningsbeloppen så låga, att icke det åsyftade ändamålet vinnes med desamma, men att man å andra sidan bör akta sig för att göra dem så höga, att de kunna leda till bristande arbetsvilja och försök att obehörigen njuta underhåll genom det allmännas försorg.

Det synes oss, som om utskottets förslag icke tillräckligt tillgodoser denna senare synpunkt. Särskilt då man med ett så otillräckligt statistiskt underlag som här är fallet anordnar en så kostbar försäkring, synes det i hög grad påkallat att gå tillväga med stor varsamhet.

Vi föreslå alltså, att den beräknade årliga arbetsförtjänstens maximum, kronor 1,800: — (i Norge kronor 1,200: —) nedsättes till kronor 1,500: —, samt att arbetsförtjänstens beräknade minimum i enlighet med kommitténs och Kungl. Maj:ts förslag bibehålles vid kronor 300: —.

Ifråga om sjukpenningens belopp finnes den oformlighet i kommittébetänkandet, att medan kommittén på flera ställen uttalar, att sjukpenningen bör utgöra 66 $^{2}/_{3}$ % av dagsinkomsten, kommittén likväl på grund av beräkningen av dagsförtjänsten till $^{1}/_{300}$ av årsförtjänsten samt stadgandet, att sjukpenning utgår även under helgdagar, i verkligheten kommit till en sjukpenning av omkring 80 %. Utskottet kommer visserligen genom att vid beräkningen av sjukpenningens dagsbelopp medräkna de 4 dagar, under vilka ingen ersättning utgår, till ett lägre belopp, men att en sådan beräkning är irrationell torde knappast behöva påvisas. Då inga skäl tala för att sjukpenningen bör vara högre än vad kommittén i sin motivering föreslagit, hemställa vi, att den bestämmes så, att den i verkligheten blir 66 $^{2}/_{3}$ %. Detta sker enklast genom ett stadgande, att dagsförtjänsten skall anses vara $^{1}/_{365}$ i stället för $^{1}/_{300}$ av årsförtjänsten.

Slutligen få vi beträffande denna paragraf anföra, att i konsekvens med stadgandet, att den beräknade årsförtjänsten kan ökas för minderårig, den bör kunna nedsättas för överårig, vartill må hänföras den, som uppnått 60 års ålder. För en överårig arbetare, som om ett eller annat år skulle för sitt uppehälle bliva hänvisad till ålderdomsförsäkringen, vore det en oberättigad ekonomisk vinst, om han vid olycksfall i arbete skulle erhålla livränta, beräknad så, som om han under sin återstående livstid haft garanti för oförminskad arbetsförtjänst.

På grund av vad sålunda anförts hemställa vi,

att 9 § erhåller följande förändrade lydelse:

»Den årliga arbetsförtjänst, som — — — — — eller den skadade *fyllt sextio år eller* är minderårig.

Utgöres — — — tillämpliga.

Överstiger den årliga arbetsförtjänsten *ettusenfemhundra* kronor, tages det överskjutande beloppet icke i beräkning. Understiger den årliga arbetsförtjänsten *trehundra* kronor, skall den beräknas till detta belopp.

Med den i 6 § 1) omförmälda dagliga arbetsförtjänst förstås en *trehundrasextiofemtedel* av den enligt ovan angivna grunder bestämda årliga arbetsförtjänsten.»

dels ock av herr *Nilsson i Bonarp*, som förklarat sig så till vida biträda herrar Lindmans med fleras här ovan vid denna paragraf antecknade reservation, att han ansett den årliga arbetsförtjänsten, där den understiger 300 kronor, skola beräknas till detta belopp.

vid 10 §

av herrar *Lindman, Svensson, Antonsson, von Sydow, Widell, Beckman* och *Pettersson*, vilka anfört:

På grund av vårt förslag om införande av en karenstid av 60 dagar erfordras en omredigering av denna paragraf, och hemställa vi

att 10 § erhåller följande lydelse:

Försäkringsinrättning, i vilken den skadade enligt 4 § är försäkrad, äger rätt att när helst, *även före utgången av den i 6 § 1) omförmälda tid*, och under så lång tid sådant — — — — anstalt.

Har — — — vården *å sjukpenning, som under tiden för vården till honom av inrättningen utgives*, avdraga högst hälften.

Försäkringsinrättning — — — anstalt.

vid 13 §

dels av herrar *Lindman, Svensson, Antonsson, von Sydow, Widell, Beckman* och *Pettersson*, vilka anfört:

Även i denna paragraf erfordras vid bifall till vårt förslag om införande av 60 dagars karenstid en redaktionell förändring, och föreslå vi,

att 13 § erhåller följande lydelse:

Sedan — — — gjord, besluta — — — uppburit.

Inträder — — — beslutet.

Beslut — — — efterrättelse.

dels ock av herrar *Branting, Mannheimer, L. Olsson, von Koch, Daniel Persson, Lindqvist, Holmström* och *Cederborg*, vilka anfört:

I denna § är i Kungl. Maj:ts förslag upptaget ett stadgande som föreskriver, att, där ersättningen blivit allenast provisoriskt bestämd, men sedermera finnes icke böra utgå eller hava bort utgå med lägre belopp, den skadade icke skulle vara skyldig återbära vad han för mycket bekommit.

Utskottet har häremot infört ett stadgande, som pålägger skyldighet för den, som uppburit beloppet, därest sedermera ersättningen bestämmes till lägre belopp eller ersättningen finnes icke böra utgå, att återbära vad han för mycket uppburit.

Att tillämpningen av en sådan bestämmelse skall komma att medföra synnerliga obehag för den person, som i god tro mottagit honom tilldelat belopp, vilket av honom förbrukats, är alldeles påtagligt, och då utskottet enligt vår uppfattning ej kunnat förebringa bärande skäl för den föreslagna ändringen, tillåta vi oss hemställa:

att riksdagen måtte godkänna 13 § med den lydelse, som innefattas i Kungl. Maj:ts förslag.

vid 16 §

av herrar *Lindman*, *Svensson*, *Antonsson*, *von Sydov*, *Widell*, *Beckman* och *Pettersson*, vilka anfört:

Utskottet har i enlighet med Kungl. Maj:ts proposition föreslagit beloppet av det årliga bidrag arbetsgivarebolag har att erlägga till statsverket till 3 % av summan av bolagets försäkringsavgifter. Då enligt kommitténs förslag detta bidrag i första hand avses för kostnaderna för försäkringsrådet samt vidare till ersättning för det gagn arbetsgivarebolagen anses hava av riksförsäkringsanstalten, men kostnaderna för försäkringsrådet enligt kommitténs beräkning icke uppgå till fullt 1 1/2 % samt gagnet för arbetsgivarebolagen av riksförsäkringsanstaltens verksamhet icke torde bliva synnerligen avsevärt, yrka vi,

att bidraget begränsas till 2 %, och att sålunda i denna paragraf orden »3 procent» utbytas mot »2 procent».

vid 17 §

av herr *Widell*,

vid 19 §

av herrar *Lindman*, *Svensson*, *Antonsson*, *von Sydow*, *Widell*, *Beckman* och *Pettersson*, som anfört:

Frågan om tid och sätt för erläggande av försäkringspremier till försäkringsanstalten är av den stora vikt ej blott för försäkringsorganisationen och arbetsgivarna, utan även för staten i finansiellt hänseende, att vid denna frågas avgörande riksdagen icke bör uteslutas från medbestämmanderätt. Vi föreslå alltså,

att andra stycket av denna paragraf gives följande förändrade lydelse:

»Angående tid och sätt för erläggande av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten *bestämmes av Konung och riksdag.* Avgifter, som icke på föreskrivet sätt blivit erlagda, förskjutas av statsverket och indrivas i den ordning, som för indrivning av resterande kronoutskylder är stadgat.»

vid 25 §

dels av herrar *Lindman*, *Svensson*, *Antonsson*, *von Sydow*, *Widell*, *Beckman* och *Pettersson* som anfört:

I denna paragraf har utskottet, med ändring av Kungl. Maj:ts förslag, upptagit kommitténs förslag, att grov vårdslöshet icke i något fall skulle kunna medföra nedsättning eller indragning av sjukpenningen.

Ifråga härom torde kunna åberopas, vad lagrådet anfört. Lagrådet yttrar, att, om kommitténs förslag godkändes, det torde kunna befaras, att arbetarens aktsamhet under arbetet komme att minskas, samt att stundom också sådana fall kunde inträffa, att det måste anses stötande för rättskänslan, att arbetare, oaktat han själv vållat olycksfallet, finge uppbära ersättning för den förorsakade skadan. Å andra sidan ville lagrådet icke förneka, att omständigheterna kunde vara sådana, att oaktat olycksfallet berott på en strängt taget grov vårdslöshet från arbetarens sida, det vore alltför hårt, om han på den grund helt och hållet skulle gå miste om ersättning. Lagrådet förordade därför, att vid fall av grov vårdslöshet ersättningen skulle kunna nedsättas eller indragas.

Med huvudsaklig anslutning till vad lagrådet sålunda yttrat yrka vi,

att första stycket i denna paragraf erhåller följande förändrade lydelse:

»*Har den skadade genom grov vårdslöshet förorsakat olycksfallet, skall ersättningen enligt 6 § skäligen nedsättas.*»

dels ock av herrar *von Koch*, *L. Olsson* och *Cederborg*, vilka hemställt,

att det i Kungl. Maj:ts förslag förekommande 1:a stycket måtte erhålla följande förändrade lydelse:

Har olycksfallet föranletts därav att den skadade ej ställt sig till efterrättelse gällande och behörigen

upprätthållen anordning eller föreskrift om åtgärder för undvikande av olycksfall, och detta under sådana omständigheter, att han därigenom måste anses ha gjort sig skyldig till grov vårdslöshet, eller därav, att den skadade varit av starka drycker berusad, må ersättning enligt 6 § skäligen nedsättas.

vid 33 §

av herrar *Branting, Lindqvist* och *Holmström*, som framhållit följande:

Med hänvisning till de motiv, som angivits i vår reservation vid 3 §, tillåta vi oss föreslå,

att 33 § må erhålla följande lydelse:

Över beslut av riksförsäkringsanstalten eller av enligt 3 § från försäkringsplikt befriade stats- eller kommunal förvaltning rörande ersättning eller eljest rörande tillämpning av någon i denna lag given bestämmelse, må klagan föras hos försäkringsrådet genom besvär, som skola ingivas till rådet eller i betalt brev med allmänna posten vara till rådet inkomna sist å trettionde dagen efter det klaganden av beslutet erhållit del, den dagen oräknad, då sådant skedde.

Den, som — — — — försäkringsrådet.

Försäkringsrådet — — — — § avses.

Försäkringsrådets — — — — kostnadsfritt.

Över — — — — föras.

vid 35 §

dels av herrar *Mannheimer, L. Olsson, von Koch* och *Cederborg*, vilka anfört:

Då det stadgande, som av utskottet tillfogats i sista stycket av denna paragraf, avser att reglera förhållanden, som enligt vår mening falla helt utom ramen för nu ifrågavarande lagstiftning, finna vi ett dylikt stadgande icke böra här införas.

dels av herrar *Daniel Persson, Lindqvist* och *Holmström*, vilka anfört följande:

Utskottet har genom sitt från Kungl. Maj:t avvikande förslag till lydelse av 35 § vidgat rätten för arbetsgivare till försäkring av sina

arbetare i riksförsäkringsanstalten, eller rättare föreskrivit att nu rådande förhållande i detta avseende skall vidblivas även sedan denna lag trätt i kraft. Denna av utskottet föreslagna ändring anse även vi vara ytterst välbetänkt. Men därtill har utskottet infört ett stadgande med förbud för riksförsäkringsanstalten eller bolag som i 4 § avses, att mottaga försäkring av *annan* eller försäkring till högre ersättningsbelopp än i denna lag stadgas.

Det torde härvid kunna ifrågasättas, huruvida utskottet med detta förslag befinner sig på fullt konstitutionell grund, då i denna sak intet förslag finnes förelagt i vare sig Kungl. Maj:ts proposition eller i de i anledning av propositionen framförda motionerna. Skulle det emellertid befinnas att inga betänkligheter i detta avseende föreligga, anse vi emellertid det vara högst opåkallat, att förbjuda enskilda att, som hittills, i sagda försäkringsanstalter erhålla enskild försäkring.

Med stöd av vad vi sålunda anfört få vi hemställa

att riksdagen, med godkännande i övrigt av utskottets förslag till lydelse av 35 §, måtte besluta, att tredje stycket i § skall utgå.

dels ock av herr *Branting*

vid 37 §

dels av herrar *Lindman*, *Svensson*, *Antonsson*, *von Sydow*, *Widell Beckman* och *Pettersson*, som anfört:

I enlighet med vad vi anfört i 6 § hemställa vi,

att denna paragraf gives följande förändrade lydelse:

»Intill dess särskild lag om sjukförsäkring må varda genomförd, äger arbetare, som i denna lag avses, vid sjukdom, som förorsakats av olycksfall i arbete, under de sextio första dagarna efter olycksfallet, så länge sjukdomen varar, av arbetsgivaren erhålla ersättning enligt de i 6 § 1 mom. av denna lag stadgade grunder; dock att sjukpenning i varje fall utgår med en krona och femtio öre för manlig och en krona för kvinnlig arbetare och ej utgår under de fyra första dagarna efter olycksfallet, dagen för olycksfallet inräknad.

Är arbetsgivaren enligt annan lag eller särskild författning skyldig att vid skada till följd av olycksfall i arbete utgiva understöd vid sjukdom, eller skall sådant understöd utgå från sjukkassa eller på grund av försäkring i försäkringsbolag, må från ersättningen avdragas, vad i anledning av olycksfallet för motsvarande ändamål av arbetsgivaren eller av kassan eller på grund av försäkringen utgives för tid, under vilken ersättningen utgår. Dock må sådant avdrag ifråga om understöd från sjukkassa eller på grund av försäkring endast ske, om arbetsgivaren helt och hållet eller till minst en tredjedel bidragit till bestridande av kostnaden för understödet, och ej ske med större belopp än som svarar mot arbetsgivarens bidrag. Beredes den skadade genom understödet naturaförmåner, såsom bostad, fritt uppehälle eller dylikt, beräknas avdraget för dessa förmåner efter de i arbetsorten gällande priser eller efter andra grunder, som finnas tillämpliga.

I fråga om ersättning, som ovan sägs, skall vad i 10, 11, 12, 13, 14, 24, 25, 30 och 31 §§ är stadgat, i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Kan den skadade, på grund av arbetsgivarens obestånd eller av annan anledning ej utfå ersättningen, utgives densamma i arbetsgivarens ställe av den försäkringsinrättning, i vilken hans arbetare äro försäkrade enligt 4 §, ägande inrättningen av arbetsgivaren återsöka vad sålunda utgivits. Förlust, som på grund av denna bestämmelse må uppkomma för riksförsäkringsanstalten, ersättes av statsmedel.

Denna lag — — — lag.»

dels av herrar *Daniel Persson*, *Lindqvist* och *Holmström*, som anfört följande:

Med hänvisning till vår motivering i vår reservation till 5 §, kunna vi ej biträda den förändring utskottet här föreslagit rörande stadgandet om lagens ikraftträdande. Ej heller kunna vi biträda utskottets förslag om villkoren för ändring i tryckfrihetsförordningen, då därvid, med hänvisning till stadgandena i 17 §, är föreskrivet, att arbetsgivare ej skall vara skyldig lämna uppgift om antal arbetare,

arbetstid och avlöningsförhållanden, som må erfordras för bestämmande av försäkringsavgift eller ersättningsbelopp, förr än föreslagen förändring i tryckfrihetsförordningen är vidtagen.

Med stöd härav hemställa vi,

att riksdagen måtte godkänna 37 § enligt den lydelse, som innefattas i Kungl. Maj:ts förslag.

dels av herr *Branting* med samma yrkande;

dels ock av herrar *Mannheimer*, *L. Olsson*, *v. Koch* och *Cederborg*, vilka, med åberopande av vad av dem m. fl. reservanter blivit vid 5 § anfört, yrkat,

att 37 § skulle erhålla följande lydelse:

»Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918, dock att — — — — — offentliggörande.»

2:o) *Beträffande utskottets hemställan under C)*

dels av herrar *Lindman*, *Svensson*, *Antonsson*, *von Sydow*, *Widell*, *Beckman* och *Pettersson*, som anfört:

På grund av vad som finnes anfört i herr von Sydows motion (I : 110) yrka vi,

att 15 § 1 mom. i lagen om sjukkassor den 4 juli 1910 gives följande förändrade lydelse:

Sjukkassa — — — — — medlem), *ej heller sjukhjälp för sjukdom, för vilken ersättning utgår enligt 6 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete.*

dels ock av herrar *von Koch*, *Mannheimer*, *Olsson* och *Cederborg*, vilka anfört:

Enligt vår åsikt torde det ej vara lämpligt att såsom skett i Kungl. Maj:ts förslag föreskriva avdrag å olycksfallsersättning för den händelse understöd utgår av registrerad sjukkassa. Såväl den enskilde, som genom sjukkassan sökt skydda sig mot olycksfallens följder, som ock sjukkasserörelsen i sin helhet, torde ha anledning att anse en dylik bestämmelse ofördelaktig. Å andra sidan bör förhindras, att med statsbidrag understödd sjukkassa medverkar till en ur social synpunkt betänklig över-

försäkring. Ur dessa synpunkter ha vi ansett att saken bäst ordnas så, att avdrag å understöd från registrerad sjukkassa endast må äga rum i den mån, att nämnda understöd jämte ersättningen enligt olycksfallsförsäkringslagen uppgår till högst den skadades vanliga arbetsinkomst. Vi hemställa i sådant syfte

att på lämplig plats i sjukkasselagen måtte införas ett stadgande av följande lydelse:

Utgår i anledning av olycksfall sjukpenning enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, må från registrerad sjukkassa för samma olycksfall icke utgå högre sjukhjälp än att densamma jämte sjukpenningen enligt nyssnämnda lag motsvarar den dagliga arbetsförtjänst, efter vilken sjukpenningen beräknats.

Stockholm, K. L. Beckmans Boktr., 1916.